

Avaluació del Fons Extraordinari per Ajuts d'Urgència Social de l'Ajuntament de Barcelona 2017 i 2018

Informe definitiu

Abril 2019

Equip de treball: Jaume Blasco (col·laborador extern) i Federico A.
Todeschini

Sumari

SUMARI	2
GRÀFICS I TAULES	4
RESUM EXECUTIU	8
1. INTRODUCCIÓ	12
1.1 FONTS DE DADES	15
1.2 AGRAÏMENTS	16
2. EL DISSENY DE L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL 0-16 DE BARCELONA	18
2.1 L'ORIGEN DE L'AJUT: LA CONVOCATÒRIA DE 2015	18
2.2 LA CONVOCATÒRIA DE 2016	21
2.3 LES CONVOCATÒRIES DE 2017 I 2018	25
3. L'EVOLUCIÓ DE L'AJUT: NOMBRE DE BENEFICIARIS I PRESSUPOST	28
3.1 EL NOMBRE DE BENEFICIARIS DE L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL	28
3.2 LA QUANTIA DE L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL	30
3.3 EL PRESSUPOST EXECUTAT	30
3.4 L'EVOLUCIÓ DE L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL PER COMPARACIÓ A ALTRES AJUTS DE L'IMSS	33
4. LA POBRESA INFANTIL A BARCELONA	36
4.1 ELS INFANTS EN RISC DE POBRESA RELATIVA A BARCELONA	37
4.2 LA POBRESA INFANTIL ABSOLUTA A BARCELONA	39
4.3 ANÀLISI DE SENSIBILITAT	45
4.4 COMPARACIÓ ENTRE LES MESURES DE POBRESA INFANTIL	47
4.5 LA DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE LA POBRESA INFANTIL A BARCELONA	56
5. LA COBERTURA DELS AJUTS D'URGÈNCIA SOCIAL	62
5.1 LA DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DELS AJUTS	62
5.2 LA COBERTURA RESPECTE LA POBLACIÓ INFANTIL DE LA CIUTAT	65
5.3 LA COBERTURA RESPECTE LA POBLACIÓ INFANTIL EN RISC O SITUACIÓ DE POBRESA	67
5.4 DISPARITATS TERRITORIALS EN LA COBERTURA DE L'AJUT	70
5.5 L'EFICIÈNCIA DE LA FOCALITZACIÓ	80
6. LES CARACTERÍSTIQUES DELS BENEFICIARIS DE L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL	84
6.1 LA RENDA DE LES FAMÍLIES	84
6.2 ESTRUCTURA DE LA LLAR	88
6.3 NACIONALITAT	91
6.4 EDAT DELS INFANTS	92
7. CANVIS I DINÀMICA DE L'AJUT ENTRE 2017 I 2018	94
7.1 DIFERÈNCIES ENTRE BENEFICIARIS SEGONS LA CONTINUÏTAT ENTRE CONVOCATÒRIES	94
7.2 EVOLUCIÓ EN LES CARACTERÍSTIQUES DELS BENEFICIARIS CONTINUADORS	96
7.3 DIFERÈNCIES TERRITORIALS EN ELS FLUXOS D'ENTRADA I SORTIDA	96
8. ELS EFECTES DE L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL SOBRE LA POBRESA INFANTIL A BARCELONA	102
8.1 LA QUANTIA DELS AJUTS AMB RELACIÓ AL COST DE LES NECESSITATS BÀSIQUES	103
8.2 L'IMPACTE SOBRE EL NOMBRE D'INFANTS EN RISC O SITUACIÓ DE POBRESA	104

8.3	L'IMPACTE SOBRE LA BRETXA DE POBRESA	106
9.	CONCLUSIONS	110
10.	RECOMANACIONS	118
ANNEX 1.	ANÀLISI DE SENSIBILITAT	120
ANNEX 2.	TAXES DE POBRESA INFANTIL PER GRANS BARRIS DE BARCELONA (2015)	124
ANNEX 3.	PERCENTATGE DELS INFANTS EN RISC O SITUACIÓ DE POBRESA COBERTS PELS AJUTS 0-16, PER GRANS BARRIS (2017 I 2018)	125

Gràfics i taules

GRÀFIC 3.1.1 NOMBRE D'INFANTS I D'UNITATS FAMILIARS PERCEPTORES DE L'AJUT D'URGÈNCIA (2015 A 2018)	28
GRÀFIC 3.3.1 PRESSUPOST EXECUTAT EN ELS AJUTS D'URGÈNCIA, EN MILIONS D'€ (2015 A 2018)	31
GRÀFIC 3.4.1 NOMBRE DE BENEFICIARIS D'AJUTS DE L'IMSS (2015 A 2018)	33
GRÀFIC 3.4.2 PRESSUPOST EXECUTAT D'AJUTS DE L'IMSS (2015 A 2018).....	34
GRÀFIC 4.4.1 ASSOCIACIÓ ENTRE LA TAXA DE POBRESA RELATIVA I LA TAXA DE POBRESA ABSOLUTA PER GRANS BARRIS, 2015	47
GRÀFIC 4.4.2 ASSOCIACIÓ ENTRE LA TAXA DE POBRESA INFANTIL RELATIVA (2015) I EL PERCENTATGE DE FAMÍLIES AMB ALGUN TIPUS DE PRIVACIÓ MATERIAL (2017), PER UNITATS TERRITORIALS	49
GRÀFIC 4.4.3 ASSOCIACIÓ ENTRE LA TAXA DE POBRESA INFANTIL RELATIVA (2015) I EL PERCENTATGE DE FAMÍLIES QUE, PER DIFICULTATS ECONÒMIQUES, EN ELS DARRERS 12 MESOS S'HAN ENDARRERIT EN EL PAGAMENT DEL LLOGUER O LA HIPOTECA DE L'HABITATGE PRINCIPAL (2017), PER UNITATS TERRITORIALS	49
GRÀFIC 4.4.4 ASSOCIACIÓ ENTRE LA TAXA DE POBRESA INFANTIL SEVERA (2015) I EL PERCENTATGE DE FAMÍLIES QUE NO ES PODEN PERMETRE UN ÀPAT DE PEIX, CARN, POLLASTRE O L'EQUIVALENT PER A VEGETARIANS ALMENYS CADA DOS DIES (2017), PER UNITATS TERRITORIALS	50
GRÀFIC 4.4.5 ASSOCIACIÓ ENTRE LA TAXA DE POBRESA INFANTIL SEVERA (2015) I EL PERCENTATGE DE FAMÍLIES QUE NO ES PODEN PERMETRE MANTENIR UNA TEMPERATURA ADEQUADA ALS MESOS FREDS (2017), PER UNITATS TERRITORIALS.....	50
GRÀFIC 4.4.6 ASSOCIACIÓ ENTRE LA TAXA DE RISC DE POBRESA RELATIVA (2015) I EL PERCENTATGE D'UNITATS FAMILIARS AMB RENDA INFERIOR A L'IRSC QUE NO PATEIXEN CAP PRIVACIÓ MATERIAL (2017), PER UNITATS TERRITORIALS	55
GRÀFIC 4.5.1 TAXES DE RISC DE POBRESA INFANTIL PER GRANS BARRIS DE BARCELONA, 2015	57
GRÀFIC 4.5.2 TAXA DE RISC DE POBRESA INFANTIL PER GRANS BARRIS DE BARCELONA, 2015.....	58
GRÀFIC 4.5.3 TAXA DE RISC DE POBRESA SEVERA INFANTIL PER GRANS BARRIS DE BARCELONA, 2015.....	59
GRÀFIC 4.5.4 TAXA DE POBRESA ABSOLUTA INFANTIL PER GRANS BARRIS DE BARCELONA, 2015	60
GRÀFIC 5.1.1 DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DELS BENEFICIARIS DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL (2018)	63
GRÀFIC 5.1.2 NOMBRE DE BENEFICIARIS DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL PER DISTRICTES (2017 I 2018)	64
GRÀFIC 5.2.1 PERCENTATGE D'INFANTS EMPADRONATS COBERTS PER L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL, BARCELONA	65
GRÀFIC 5.2.2 PERCENTATGE D'INFANTS 0-16 EMPADRONATS QUE SÓN BENEFICIARIS DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL, PER GRANS BARRIS (2017 I 2018).....	66
GRÀFIC 5.3.1 EFICIÈNCIA DE LA FOCALITZACIÓ (TOTAL BARCELONA, 2016 A 2018)	68
GRÀFIC 5.3.2 EVOLUCIÓ DE LA COBERTURA DE L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL PER LLINDAR DE POBRESA (TOTAL BARCELONA, 2016 A 2018)	69
GRÀFIC 5.4.1 PERCENTATGE D'INFANTS EN RISC DE POBRESA COBERTS PER L'AJUT 0-16, PER GRANS BARRIS.	71
GRÀFIC 5.4.2 PERCENTATGE D'INFANTS EN RISC DE POBRESA SEVERA COBERTS PER L'AJUT 0-16, PER GRANS BARRIS.	72
GRÀFIC 5.4.3 PERCENTATGE D'INFANTS EN SITUACIÓ DE POBRESA ABSOLUTA COBERTS PER L'AJUT 0-16, PER GRANS BARRIS.	73
GRÀFIC 5.4.4 CORRELACIÓ ENTRE LA MEDIANA DE LA RENDA (2015) I EL % D'INFANTS EN RISC DE POBRESA COBERTS PELS AJUTS D'URGÈNCIA SOCIAL, PER GRANS BARRIS	76
GRÀFIC 5.4.5 CORRELACIÓ ENTRE LA MEDIANA DE LA RENDA (2015) I EL % D'INFANTS EN RISC DE POBRESA SEVERA COBERTS PELS AJUTS D'URGÈNCIA SOCIAL, PER GRANS BARRIS.....	77
GRÀFIC 5.4.6 CORRELACIÓ ENTRE LA MEDIANA DE LA RENDA (2015) I EL % D'INFANTS EN SITUACIÓ DE POBRESA ABSOLUTA COBERTS PELS AJUTS D'URGÈNCIA SOCIAL, PER GRANS BARRIS	78
GRÀFIC 5.4.7 ASSOCIACIÓ ENTRE EL NOMBRE DE BENEFICIARIS D'AJUTS ECONÒMICS DE SERVEIS SOCIALS I EL NOMBRE D'INFANTS BENEFICIARIS D'AJUTS D'URGÈNCIA SOCIAL 0-16, PER GRANS BARRIS (2018).....	79
GRÀFIC 5.5.1 PERCENTATGE DE BENEFICIARIS QUE ES TROBEN EN RISC DE POBRESA SEVERA, PER GRANS BARRIS (2017 I 2018)	81
GRÀFIC 5.5.2 ASSOCIACIÓ ENTRE LA TAXA DE RISC DE POBRESA SEVERA DEL GRAN BARRI I EL PERCENTATGE DE BENEFICIARIS DE L'AJUT 0-16 QUE ESTAN EN RISC DE POBRESA SEVERA (2018)	82
GRÀFIC 5.5.3 ASSOCIACIÓ ENTRE LA RENDA MEDIANA DEL GRAN BARRI I EL PERCENTATGE DE BENEFICIARIS DE L'AJUT 0-16 QUE ESTAN EN RISC DE POBRESA SEVERA (2018).....	82
GRÀFIC 6.1.1 EVOLUCIÓ DE LA MITJANA DE LA RENDA BRUTA ANUAL EQUIVALENT DELS BENEFICIARIS DE L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL (2015 A 2018).....	84
GRÀFIC 6.1.2 HISTOGRAMA DE LA RENDA EQUIVALENT DE LES FAMÍLIES BENEFICIÀRIES (2017)	85
GRÀFIC 6.1.3 HISTOGRAMA DE LA RENDA EQUIVALENT DE LES FAMÍLIES BENEFICIÀRIES (2018)	85
GRÀFIC 6.1.4 MEDIANA DE LA RENDA EQUIVALENT DELS BENEFICIARIS PER GRANS BARRIS (2017 I 2018)	86
GRÀFIC 6.1.5 ASSOCIACIÓ ENTRE LA MEDIANA DE LA RENDA DEL GRAN BARRI (2015) I LA MEDIANA DE LA RENDA EQUIVALENT DELS BENEFICIARIS (2018).....	87

GRÀFIC 6.1.6 ASSOCIACIÓ ENTRE LA MEDIANA DE LA RENDA DEL GRAN BARRI (2015) I LA MEDIANA DE LA RENDA EQUIVALENT DELS BENEFICIARIS (2017)	87
GRÀFIC 6.2.1 NOMBRE DE MEMBRES DE LES UNITATS FAMILIARS AMB ALMENYS UN PERCEPTOR DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA, 2017 ..	89
GRÀFIC 6.2.2 NOMBRE DE MEMBRES DE LES UNITATS FAMILIARS AMB ALMENYS UN PERCEPTOR DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA, 2018 ..	89
GRÀFIC 6.2.3 NOMBRE D'INFANTS BENEFICIARIS DE L'AJUT EN LES UNITATS FAMILIARS AMB ALMENYS UN PERCEPTOR DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA, 2017	90
GRÀFIC 6.2.4 NOMBRE D'INFANTS BENEFICIARIS DE L'AJUT EN LES UNITATS FAMILIARS AMB ALMENYS UN PERCEPTOR DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA, 2018	90
GRÀFIC 6.3.1 PERCENTATGE D'INFANTS BENEFICIARIS DE NACIONALITAT ESPANYOLA, 2017 I 2018.....	91
GRÀFIC 6.4.1 EDAT A 31/12/2017 DELS INFANTS PERCEPTORS DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL 2017.....	93
GRÀFIC 6.4.2 EDAT A 31/12/2018 DELS INFANTS PERCEPTORS DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL 2018.....	93
GRÀFIC 7.1.1 TIPUS D'UNITATS FAMILIARS USUÀRIES, SEGONS CONTINUÏTAT ENTRE CONVOCATÒRIES.....	94
GRÀFIC 7.3.1 BENEFICIARIS SEGONS CONTINUÏTAT ENTRE CONVOCATÒRIES, PER GRANS BARRIS	98
GRÀFIC 7.3.2 TAXA DE CONTINUÏTAT I DE RENOVACIÓ ENTRE CONVOCATÒRIES, PER GRANS BARRIS	99
GRÀFIC 7.3.3 CANVIS DE GRAN BARRI ENTRE 2017 I 2018 DELS BENEFICIARIS D'AMB DUES CONVOCATÒRIES.....	100
GRÀFIC 0.1 ESTIMACIÓ DEL NOMBRE D'INFANTS SOTA ELS LLINDARS DE POBRESA RELATIVA, SEGONS EL VALOR DE RENDA ASSIGNAT A LES LLARS SENSE CAP INFORMACIÓ DE RENDA	121
GRÀFIC 0.2 ANÀLISI DE SENSIBILITAT DE LA TAXA DE POBRESA ABSOLUTA	122
TAULA 2.2.1 TOPALLS DE RENDA DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL, 2016	22
TAULA 3.3.1 RESUM DE LES CONVOCATÒRIES D'AJUTS DE 2015 A 2018	32
TAULA 4.1.1 ESTIMACIÓ DEL NOMBRE D'INFANTS SOTA ELS LLINDARS DE POBRESA RELATIVA	38
TAULA 4.2.1 PRESSUPOST DE REFERÈNCIA PER A DIVERSOS TIPUS FAMILIARS A BARCELONA (2014)	40
TAULA 4.2.2 PERCENTIL 30 DEL PREU/M2 DE LLOGUER ANUAL A BARCELONA, PER UNITATS TERRITORIALS, 2015	42
TAULA 4.2.3 ESCALA D'EQUIVALÈNCIA BASADA EN ELS PRESSUPOSTOS DE REFERÈNCIA DEL PROJECTE IMPROVE	43
TAULA 4.2.4 ESCALA D'EQUIVALÈNCIA BASADA APLICADA PER A LA DETERMINACIÓ DEL LLINDAR DE POBRESA ABSOLUTA	44
TAULA 4.2.5 ESTIMACIÓ DEL NOMBRE D'INFANTS SOTA ELS LLINDARS DE POBRESA ABSOLUTA.....	45
TAULA 4.4.1 DISTRIBUCIÓ DE LES FAMÍLIES SEGONS SI COMPLEIXEN LA CONDICIÓ DE RISC DE POBRESA I/O EN SITUACIÓ DE POBRESA ABSOLUTA.....	48
TAULA 4.4.2 ASSOCIACIÓ ENTRE EL RISC DE POBRESA (RENDA < IRSC) I PRIVACIONS MATERIALS, ENQUESTA SOCIODEMOGRÀFICA, 2017	52
TAULA 4.4.3 DIFERÈNCIA DE MITJANES ENTRE LES UNITATS FAMILIARS AMB RENDA INFERIOR A L'IRSC DE L'ENQUESTA SOCIODEMOGRÀFICA DE 2017, SEGONS SI PATEIXEN ALMENYS UNA PRIVACIÓ O RETARD O NO EN PATEIXEN CAP.....	53
TAULA 4.4.4 PERCENTATGE D'UNITATS FAMILIARS AMB RENDA INFERIOR A L'IRSC QUE NO MANIFESTEN PATIR CAP PRIVACIÓ MATERIAL NI RETARD EN PAGAMENTS, PER UNITATS TERRITORIAL (ENQUESTA SOCIODEMOGRÀFICA, 2017)	54
TAULA 5.1.1 NOMBRE DE BENEFICIARIS DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL PER DISTRICTES (2017 I 2018)	63
TAULA 5.2.1 PERCENTATGE D'INFANTS 0-16 EMPADRONATS QUE SÓN BENEFICIARIS DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL, PER DISTRICTES (2017 I 2018)	65
TAULA 5.3.1 EFICIÈNCIA EN LA FOCALITZACIÓ DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL (% DE BENEFICIARIS QUE COMPLEIXEN LES DIVERSES DEFINICIONS DE POBRESA), TOTAL BARCELONA 2017 I 2018	67
TAULA 5.3.2 COBERTURA DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL (% DE POBLACIÓ DE MENYS DE 16 ANYS EN RISC DE POBRESA QUE PERCEP L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL), TOTAL BARCELONA, 2017	69
TAULA 5.3.3 COBERTURA DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL (% DE POBLACIÓ DE MENYS DE 16 ANYS EN RISC DE POBRESA QUE PERCEP L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL), TOTAL BARCELONA, 2018	69
TAULA 6.3.1 PRINCIPALS NACIONALITATS DELS INFANTS PERCEPTORS DE NACIONALITAT ESTRANGERA (EN NOMBRE D'INFANTS)	91
TAULA 7.1.1 DIFERÈNCIA DE MITJANES ENTRE BENEFICIARIS CONTINUADORS I NO CONTINUADORS	95
TAULA 7.2.1 DIFERÈNCIA DE MITJANES ENTRE ELS BENEFICIARIS CONTINUADORS	96
TAULA 8.1.1 PERCENTATGE DE LES NECESSITATS BÀSIQUES COBERTES PER L'AJUT	103
TAULA 8.2.1 ACTUALITZACIÓ DELS LLINDARS DE POBRESA RELATIVA DE 2015	104
TAULA 8.2.2 REDUCCIÓ DE LA BRETXA DE POBRESA DE LES UNITATS FAMILIARS PERCEPTORES DE L'AJUT D'URGÈNCIA SOCIAL SEGONS LLINDAR DE POBRESA, 2017	105
TAULA 8.2.3 REDUCCIÓ DE LA BRETXA DE POBRESA DE LES UNITATS FAMILIARS PERCEPTORES DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL SEGONS LLINDAR DE POBRESA, 2018	105
TAULA 8.3.1 REDUCCIÓ DE LA BRETXA DE POBRESA DE LES UNITATS FAMILIARS PERCEPTORES DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL, SEGONS LLINDAR DE POBRESA, 2017	106

TAULA 8.3.2 REDUCCIÓ DE LA BRETXA DE POBRESA DE LES UNITATS FAMILIARS PERCEPTORES DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL, SEGONS LLINDAR DE POBRESA, 2018	107
TAULA 8.3.3 REDUCCIÓ DE LA BRETXA DE POBRESA DE BARCELONA APORTADA PER L'AJUT D'URGÈNCIA DE 2017, SEGONS LLINDAR DE POBRESA, EN MILIONS D'€	108
TAULA 8.3.4 REDUCCIÓ DE LA BRETXA DE POBRESA DE BARCELONA APORTADA PER L'AJUT D'URGÈNCIA DE 2018, SEGONS LLINDAR DE POBRESA, EN MILIONS D'€	108

Resum executiu

Les convocatòries de 2017 i 2018 de l'ajut 0-16 s'han significat per dues grans modificacions respecte la de l'any 2016. En primer lloc, s'han introduït dues mesures que han restringit l'accés a l'ajut: des de 2017, es requereix que les persones beneficiàries siguin usuàries de Serveis Socials amb expedient obert i valoració social acreditativa de la situació de necessitat social des de l'any anterior a la convocatòria. És a dir, s'ha tancat la possibilitat que persones que no fossin prèviament usuàries de Serveis Socials sol·licitin l'ajut, encara que tinguin una renda inferior als topalls de renda de la convocatòria. Des de 2018, a més, es considera que només compten amb una valoració social acreditativa aquelles famílies usuàries de Serveis Socials més vulnerables, identificades segons el tipus de seguiment.

Aquesta restricció en l'accés s'ha acompanyat de dues mesures de reducció de les quanties: primer, s'ha establert un topall màxim de la quantia corresponent als 9 mesos per any (és a dir, la quantia màxima de l'ajut per infant es limita als 900 € anuals, la qual cosa implica una reducció lineal del 25% per beneficiari) i; segon, una minoració de la quantia per als segons fills i posteriors. En el sentit contrari, des de 2017 s'hi ha incorporat un ajut complementari de 100€ mensuals addicionals per a aquelles unitats familiars a les quals s'hagi assignat l'ajut d'urgència social a almenys un infant i que, a més, tinguin la condició de família monoparental.

El resultat d'aquests canvis ha estat: primer, una reducció del nombre de beneficiaris del 28,2% (dels 19.213 infants de 2016, als 17.515 de 2017 i els 13.800 de 2018); segon, una disminució de la quantia mitjana de l'ajut del 22,4%, la qual, comptant-hi el complement per a les famílies monoparentals, ha passat dels 1.168,8€ de 2016, als 973,6€ de 2017 i els 907,1€ de 2018. Tercer, i com a resultat de la combinació de les dues reduccions anteriors, un decrement del 44,4% de la despesa executada: dels 22,5 milions d'€ de 2016 als 17,1 milions d'€ de 2017 i els 12,5 milions d'€ de 2018.

Emprant les microdades fiscals de la "mostra anonimitzada de contribuents" de l'any 2015 que l'Agència Tributària va facilitar a l'Ajuntament de Barcelona hem pogut determinar que l'any 2015, hi havia a la ciutat de Barcelona un 30,9% d'infants i adolescents fins als 16 anys en risc de pobresa i un 14,2% en risc de pobresa severa. També hem desenvolupat una mesura complementària de la pobresa infantil absoluta de la ciutat, aprofitant el precedent del projecte ImPRovE. Aquesta mesura consisteix a definir un cistell bàsic de béns i serveis necessaris per poder mantenir un nivell de vida digne a la ciutat, estimar el cost de mercat d'aquest cistell bàsic, i recomptar el nombre d'infants que habiten en llars que no disposen d'una renda suficient per cobrir el cost d'aquest cistell. Així, hem establert que l'any 2015 hi havia a la ciutat un 26,6% d'infants i adolescents de fins a 16 anys en situació de pobresa.

L'estimació de la pobresa infantil a la ciutat ens serveix per calcular la cobertura dels ajuts, és a dir, quina proporció dels infants que viuen en famílies pobres (segons cadascuna de les

definicions de pobresa) està percebent l'ajut. L'any 2018 en van ser el 20,4% dels que es trobaven en risc de pobresa, el 36,4% dels que es trobaven en risc de pobresa severa, i el 23,6% dels que tenien una renda inferior al "pressupost de referència". Això representa una davallada des del màxim de 2016 (un 49,9% dels infants en risc de pobresa severa i un 29,1% dels infants en risc), que és conseqüència de la reducció dels beneficiaris al llarg de les darreres dues convocatòries.

Les taxes de cobertura de l'ajut d'urgència social al conjunt de Barcelona amaguen una enorme variabilitat territorial, significativament associada a la renda del territori. A major mediana de renda del gran barri, menor és el percentatge d'infants en risc o situació de pobresa que perceben l'ajut. Això es pot deure a una baixa capacitat del programa d'ajuts per arribar a les famílies pobres dels barris relativament rics, que tendeixen a emprar menys els Serveis Socials (condició necessària per accedir a un ajut) ja sigui per situacions de "pobresa vergonyant", o de "pobresa assalariada", no acompanyada de problemes socials addicionals. També es pot deure a un error de mesura: en un barri relativament ric és més probable que una renda molt baixa no indiqui una situació de veritable privació material, ja sigui perquè la família disposa d'estalvis o patrimoni, rep el suport d'altres llars, té ingressos informals, o genera les rendes a l'estranger.

En segon lloc, hem detectat que els canvis en els criteris d'accés han induït dos canvis en la composició de la població beneficiària: una reducció progressiva de la renda mitjana dels beneficiaris des de 2016 i un increment molt notable de la de la monoparentalitat, que ha augmentat fins i tot entre les famílies que ja eren beneficiàries a 2017, entenem que degut a l'incentiu que el complement de monoparentalitat ha generat per formalitzar la seva situació.

Finalment, els ajuts d'emergència social han tingut un impacte molt limitat en reduir el nombre d'infants en risc de pobresa, i més important en reduir el nombre d'infants en risc de pobresa severa. En termes absoluts, l'ajut d'emergència social de 2017 va provocar que 1.532 infants passessin d'una situació de risc de pobresa severa a una de risc de pobresa, la qual cosa implica una reducció del 10,7% respecte el conjunt d'infants en risc de pobresa severa beneficiaris de l'ajut. L'any 2018 en van ser 1.062, que eren un 9,4% del total d'infants que, abans de percebre l'ajut, estaven en risc de pobresa severa. Per contra, cap infant va passar del risc de pobresa a una situació lliure de pobresa gràcies a l'increment de renda que va significar l'ajut, en cap de les dues convocatòries. Això es deu, en part, a què l'ajut s'enfoca en les famílies de renda més baixa (i, per tant, més allunyades dels llindars) i a què les quanties de l'ajut són massa petites per induir un salt de renda tan rellevant.

Tanmateix, la intensitat de la pobresa s'ha reduït, lògicament, per a tots els beneficiaris. Hem estimat aquesta reducció calculant l'efecte sobre la bretxa de pobresa, que és un indicador que suma les distàncies entre la renda actual i el llindar de pobresa de cadascuna de les unitats familiars que es troben en risc o situació de pobresa.

Per als perceptors de l'ajut, la convocatòria de l'any 2017 va reduir la bretxa de pobresa infantil en un 10,5%, la de pobresa severa un 24,6% i la de pobresa absoluta un 12,6%. Prenent com a referència el conjunt d'infants en risc de pobresa de Barcelona (i no només els beneficiaris), la reducció de la bretxa va ser del 3,6% i la de la bretxa de pobresa severa, d'un 11,1%. En altres paraules, caldrien 106,3 milions d'€ anuals addicionals per eliminar el risc de pobresa infantil severa i 461,6 milions d'€ per eliminar el risc de pobresa infantil de la ciutat de Barcelona.

L'any 2018, l'ajut va reduir la bretxa de pobresa dels beneficiaris en un 9,6%, la bretxa de pobresa severa en un 22,2% i la bretxa de pobresa absoluta en un 11,2%. Si estíem l'efecte sobre el conjunt de pobresa infantil de la ciutat (això és, incloent-hi els no beneficiaris) els impactes van ser més petits: una reducció del 2,6% de la bretxa de pobresa i d'un 8,3% de la bretxa de pobresa severa. Haguessin fet falta 109,7 M d'€ addicionals per eliminar el risc de pobresa infantil severa i 466,3 M d'€ per eliminar el risc de pobresa infantil de la ciutat.

Sobre la base dels resultats d'aquest informe d'avaluació, plantejem els següents suggeriments:

1. Especificar a la convocatòria els criteris de determinació de la renda familiar dels sol·licitants, que idealment haurien de ser coherents amb els d'altres ajuts dirigits a la mateixa població objectiu, especialment els ajuts menjador.
2. En cas que no s'harmonitzin els criteris d'estimació de la renda amb els dels ajuts menjador, incloure en el còmput de la renda la base imposable de l'estalvi, un topall de renda derivada de l'estalvi i/o del patrimoni immobiliari; i la renda dels dos progenitors o tutors en cas de custòdia compartida.
3. Cercar mecanismes de reducció del cost de l'ajut no lineals, com ara introduir un sistema de quanties variables per trams de renda, per mantenir la cobertura de la població diana, contenir el cost, intentar mantenir l'impacte, i reduir els incentius negatius que pot generar un ajut no condicionat sobre les famílies.
4. Modular la quantia de l'ajut específic per a unitats familiars monoparentals d'acord amb la renda, o substituir-lo per un tractament privilegiat en el còmput de la renda.
5. Desenvolupar l'anàlisi i comprensió de la validesa i fiabilitat de la renda disponible anual per identificar adequadament la pobresa infantil a la ciutat de Barcelona.

1. Introducció

A Catalunya, la taxa de risc de pobresa infantil es troba entre els més alts de l'entorn europeu, amb un 28,5% d'infants i adolescents que viuen sota el llindar de risc de pobresa l'any 2017, això és, que habiten en llars amb ingressos inferiors al 60% de la mediana catalana. La taxa de risc de pobresa en les llars d'un sol adult amb un o més fills dependents arriba fins al 35,3%¹

A la ciutat de Barcelona, aquesta situació es concreta, el mateix any 2017, amb un 29,5% d'infants de fins a 17 anys en risc de pobresa, i un 5,4% en risc de pobresa severa, prenent com a llindars de referència el 60% i el 30% de la renda neta mediana de la mateixa ciutat. Per a llars d'una sola persona, aquests llindars se situen en els 11.122,4 € i 5.561,2 € anuals, respectivament.² Per a una família de dos adults i dos fills menors de 14 anys, els llindars són de 23.357,0 € i 11.678,5 € nets. El risc de pobresa infantil és notablement més alt que el de la població de 18 a 64 anys (20,8%), i especialment, que la dels majors de 65 anys (16,5%).

Això no obstant, els indicadors de risc de pobresa relativa reflecteixen les desigualtats en la distribució de la renda, més que no pas el percentatge de llars que no poden assolir uns estàndards mínims de vida. Cal destacar, en aquest sentit, la rellevància de les despeses d'habitatge (pagament del lloguer o de quotes hipotecàries), les quals resulten ineludibles i poden variar enormement entre famílies, i arribar a requerir un percentatge substancial de la renda (un 15,2% de les llars amb infants i adolescents hi dediquen més del 40% de la renda).³

Per complementar els indicadors de risc de pobresa, la taxa de privació material infantil estima la proporció d'infants i adolescents que viuen en llars amb recursos suficients per fer front a diverses despeses que es consideren bàsiques: 1) no poder fer front a una despesa imprevista de 650 €, 2) no poder anar de vacances una setmana a l'any, 3) no tenir o no poder tenir automòbil, 4) haver tingut algun endarreriment en el pagament de factures, 5) no poder mantenir l'habitatge a una temperatura adequada a l'hivern, 6) no poder fer un àpat de carn, peix o pollastre (o equivalent per a vegetarians) cada dos dies, 7) no tenir o no poder tenir rentadora, 8) no tenir o no poder tenir televisor i, 9) no tenir o no poder tenir telèfon. Seguint aquest indicador, s'estima que una llar es troba en situació de privació material quan no poden accedir a 3 ítems de l'escala i en situació de privació material severa, quan tenen restringit l'accés a 4 o més ítems. L'any 2017, a Barcelona, hi havia un 21,2% d'infants i adolescents de fins a 17 anys en situació de privació material i un 5,2% en privació material severa.⁴

Concretament, cal destacar que un 34,4% dels infants i adolescents viuen en llars on no podrien fer front a una despesa imprevista de 650€, un 29,6% en llars on no es poden

¹ IDESCAT, Enquesta de Condicions de Vida 2017

² Resultats de l'Enquesta Metropolitana sobre Condicions de Vida (2016-17), per a infants i adolescents de fins a 17 anys.

³ Ídem.

⁴ Ídem

permetre una setmana de vacances a l'any, un 17,6% en llars que s'han endarrerit almenys un cop en el darrer any en pagaments relacionats amb l'habitatge, un 9,5% en llars que no es poden permetre mantenir l'habitatge a una temperatura adequada a l'hivern, i un 0,6% en llars on no es poden permetre un àpat de carn, pollastre o peix (o equivalent vegetarià) cada dos dies.

La taxa AROPE, construïda en el marc de l'Estratègia Europea 2020, combina les mesures de renda i de privació material per mirar de capturar la naturalesa multidimensional de la pobresa i exclusió social. Inclou tres components: el risc de pobresa relativa (renda inferior al 60% de la mediana), la privació material severa (4 o més ítems dels 9 mencionats), i la baixa intensitat laboral de la llar (les persones en edat activa treballen menys del 20%, en temps, de la seva capacitat). A Barcelona, aquests tres criteris els compleixen un 29,3%, un 5,2%, i un 3,5% dels infants i adolescents de fins a 17 anys, respectivament, talment que un 30,8% aconsegueix, almenys, un dels tres criteris. A Catalunya en són el 29,5%, a Espanya en són el 31,0% i a la UE-20, el 24,4%.

Aquestes elevades taxes de pobresa infantil (per comparació a altres grups d'edat i a altres països) s'expliquen, d'una banda, pels elevats nivells d'atur i ocupació inestable i precària dels progenitors: l'Enquesta Metropolitana de Condicions de Vida (EMCV) de 2016-17 mostra que un 6,0% dels infants i adolescents de Barcelona viuen en llars on cap dels adults treballa i ja hem dit que un altre 3,5% en llars on els adults en edat activa han treballat menys del 20% del seu potencial. Alhora, el 25,4% d'adults amb infants o adolescents a càrrec que han treballat almenys sis mesos durant l'any anterior viuen sota el llindar de la pobresa. Per tant, l'ocupació sovint és massa precària com per garantir una vida lliure de pobresa. En aquest context, l'existència d'una segona renda a la llar resulta determinant: la taxa de pobresa infantil en llars d'un sol sustentador (és a dir en què només un adult aporta rendes del treball, ja siguin monoparentals o biparentals) és del 48,7%, mentre que en les de dos sustentadors és del 10%.

D'altra banda, les elevades taxes de pobresa infantil s'expliquen també per un sistema de protecció de la infància que, a diferència d'altres països europeus, no és universal, tendeix a basar-se en ajuts econòmics que només cobreixen les famílies amb llindars de renda molt baixos (i, per tant, deixen fora bona part de la població en risc), amb quanties que solen ser insuficients per ajudar les llars a sortir de la situació de pobresa.

En aquest sentit, les dades de l'EMCV de 2016-17 mostren que les transferències socials (que inclouen tant prestacions contributives com ajuts no contributius) impacten relativament poc en la reducció de la taxa de risc de pobresa d'infants i adolescents a Catalunya, per comparació amb la resta de grups d'edat. Així, la reducció de la pobresa que aconsegueixen les transferències socials en el grup d'edat 0-17 se situa en 6,7 punts percentuals (del 36,2% al 29,5%), per 11,7 punts percentuals del grup de 18-64 anys (del 32,5% al 20,8%) i 64,3 punts percentuals en els majors de 64 anys (del 80,8% al 16,5%).

Precisament, amb la finalitat de “pal·liar les situacions de vulnerabilitat d’infants i adolescents en situació de necessitat, de manera que la situació familiar no comporti impediments per a cobrir necessitats bàsiques imprescindibles en matèria d’alimentació, higiene i material escolar”, l’Ajuntament de Barcelona va aprovar el desembre de 2014 un “pla de rescat social”, que incloïa la creació d’un fons d’ajut d’emergència social per a infants en situació de pobresa. Malgrat la naturalesa ocasional d’aquests ajuts, motivada sobretot per la urgència generada per l’agreujament de la pobresa infantil ocasionada per la crisi econòmica, aquest fons ja s’ha convocat en quatre anys consecutius, els anys 2015, 2016, 2017 i 2018.

En aquest document descrivim i presentem l’avaluació dels resultats de les dues darreres convocatòries dels ajuts d’emergència social, corresponents als anys 2017 i 2018. El document s’estructura en deu capítols: al capítol dos descrivim l’ajut 0-16 i l’evolució del seu disseny al llarg de les quatre convocatòries. El capítol 3 analitza l’evolució de l’ajut en termes del pressupost i nombre de beneficiaris. El capítol 4 caracteritza la població objectiu dels ajuts i estima el percentatge i nombre d’infants en risc de pobresa i en situació de pobresa absoluta a Barcelona. El capítol 5 avalua la cobertura dels ajuts per comparació amb la població objectiu, amb un èmfasi especial en les disparitats territorials de la cobertura entre els grans barris de la ciutat. El capítol 6 descriu com són els beneficiaris dels ajuts i com han variat al llarg de les convocatòries. El capítol 7 analitza amb més profunditat la dinàmica dels ajuts entre 2017 i 2018, i mostra com es diferencien els beneficiaris de totes dues convocatòries, d’aquells que només l’han percebut l’any 2017 o 2018, així com l’evolució que han tingut les famílies que han romàs beneficiàries en totes dues convocatòries. El capítol 8 avalua els resultats dels ajuts en termes de la reducció del nombre d’infants en risc o situació de pobresa i de la intensitat de pobresa. Finalment, tanquen el document els capítols 9 i 10 amb les conclusions i recomanacions, respectivament.

1.1 Fonts de dades

Per a la realització de les anàlisis que componen aquest informe, hem emprat les següents tres fonts de microdades:

- L'extracció del **registre de beneficiaris del fons extraordinari per ajuts d'urgència social** de l'Ajuntament, realitzada el desembre de 2018 (per tant, amb les dades completes de tots els beneficiaris de les convocatòries de 2017 i 2018). En aquesta base de dades cada registre és una família perceptora de l'ajut; i hi consten el nombre de menors en la unitat familiar beneficiaris de l'ajut, el nombre de progenitors/tutors i el d'altres fills de fins anys; la quantia de l'ajut (incloent, si escau, el complement per monoparentalitat); els ingressos bruts del conjunt de la unitat familiar; el barri, districte i codi postal de residència; i, per a cada infant perceptor, l'any de naixement, la nacionalitat i el sexe. Hem emprat aquesta font de dades per a la descripció de l'ajut del capítol 3, la determinació de la cobertura del capítol 5, la caracterització dels beneficiaris del capítol 6, l'anàlisi dels fluxos entre convocatòries del capítol 7 i l'estimació dels resultats dels ajuts del capítol 8.
- La **"mostra anonimitzada de contribuents" de 2015**, confegida sobre la base d'una mostra aleatòria de 1.000 llars de 39 grans barris de Barcelona (tots, excepte Vallvidrera, Tibidabo i les Planes) extreta del padró municipal extreta per l'Ajuntament de Barcelona, a la qual l'Agència Tributària (AEAT) hi va incorporar la informació fiscal corresponent a l'exercici fiscal 2015 de tots els convivents a la llar (per tant, no es tracta, estrictament d'unitats familiars), tant dels declarants de l'IRPF com dels no declarants amb rendes imputades. La mostra final està constituïda per 39.003 llars i 93.692 individus. Aquestes dades són la base de les estimacions de la pobresa infantil a Barcelona del capítol 4 i dels posteriors càlculs de la cobertura i resultats de l'ajut dels capítols 5 i 8.
- **L'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona de 2017**. L'enquesta va partir d'una mostra representativa del Cens de Locals i Activitats (CELIA) de Barcelona, que és un llistat d'adreces basat en els actuals registres administratius del Padró, Cadastre i de dades censals (excloent els anomenats habitatges col·lectius, com ara hospitals o residències, i els habitatges secundaris o de temporada). De les 63.499 adreces incloses al CELIA en què hi resideix almenys una persona es van triar, aleatòriament, 10.999 edificis, dels quals es van identificar i descriure tots els habitatges associats. Tot seguit, es va seleccionar, també aleatòriament, un habitatge de cada edifici, als residents del qual es va convidar a participar en l'enquesta. Les entrevistes es van realitzar entre el febrer i el maig de 2017 i constaven de tres qüestionaris: habitatge, llar i individus. La mostra final està constituïda per 4.578 habitatges, 4.517 llars i 10.415 de persones. Hem emprat les microdades d'aquesta enquesta per estimar les despeses d'habitatge de les famílies (necessàries per a l'estimació de la pobresa

absoluta al capítol 4), així com per estimar les taxes de privació material (capítol 4). Les dades de l'Enquesta Sociodemogràfica han permès fer algunes desagregacions al nivell de "unitat territorial" (agrupacions ad hoc dels 40 grans barris en 16 unitats).

1.2 Agraïments

Volem agrair l'ajut i informació prestada per Ana Cristina Gilaberte i Sònia Peña de l'IMSS; així com per Xavier Ruiz, tècnic de gestió de sistemes d'informació; Lluís Torrens; Director de Planificació i Innovació; Pep Gómez, Cap del Departament de Recerca i Coneixement; i Frederic Romea, tècnic del mateix Departament, tots ells de l'Àrea de Drets Socials. També volem agrair els aclariments i consells prestats per Irene Cussó Parcerisas i Tim Goedemé, del projecte ImPRovE.

2. El disseny de l'ajut d'urgència social 0-16 de Barcelona

2.1 L'origen de l'ajut: la convocatòria de 2015

L'Ajuntament de Barcelona va aprovar el desembre de 2014 un "pla de rescat social", amb una dotació de 20 milions d'€ en el pressupost de 2015, dels quals 9,2 milions es van destinar a una convocatòria d'ajuts per a infants en situació de pobresa, que inicialment havia d'abastar 7.500 infants i joves de 0 a 16 anys en risc d'exclusió social.

El fons es va concretar en una subvenció de 100 € mensuals per a un període d'un any, instrumentada en una targeta moneder no nominativa utilitzable per a despeses en alimentació, material escolar, higiene i roba. Concretament, la targeta es podia fer servir als comerços amb CNAE (Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques) d'alimentació, la qual cosa incloïa les grans superfícies comercials. En determinats comerços, a més, s'oferien descomptes i ofertes especials als portadors de la targeta. Les famílies estaven obligades a desar els tiquets per a una eventual inspecció sobre la naturalesa de les despeses, que es va aplicar a una mostra dels beneficiaris. Les targetes s'atorgaven per infant en risc d'exclusió, per la qual cosa una mateixa família podia acumular tantes targetes com fills menors a càrrec. La subvenció era complementària amb d'altres ajuts finalistes, com ara els ajuts menjador o la renda mínima d'inserció.

En una primera fase, els criteris de selecció dels beneficiaris es van determinar d'acord amb la necessitat d'iniciar el fons amb caràcter d'urgència, i per tant, reduir el màxim els temps de comprovació dels mitjans econòmics dels candidats. Per aquest motiu, es van seleccionar dos criteris de comprovació immediata que fossin indicatius del risc d'exclusió social i de renda baixa: primer, l'existència d'un informe social dels Serveis Socials municipals que identificués el risc d'exclusió de la llar, i segon, que l'infant fos beneficiari d'una beca menjador, la qual cosa implicava, al seu torn, disposar d'una renda inferior a un determinat llindar (per exemple, per sota els 16.451 € anuals per a una família de 4 membres). Essent criteris relativament eficients, des del principi de la implementació de l'ajut ja havien mostrat tenir alguns inconvenients: primer, que les llars amb informe social eren aquelles que combinaven la pobresa monetària amb el fet de ser usuàries dels Serveis Socials, les quals constituïen un subconjunt del total de llars en risc d'exclusió social. I, segon, que hi havia situacions en què infants de famílies per sota el llindar de renda de les beques menjador podien no ser perceptors de la beca: per exemple, els infants de 0 a 3 anys no escolaritzats, els estudiants d'ESO, o els qui dinaven a casa.

La cerca de candidats per al programa es va realitzar adreçant una carta als 6.600 beneficiaris (corresponents a 4.500 famílies) identificats mitjançant el creuament de les bases de dades dels Serveis Socials municipals, d'una banda, i de les beques menjador, de l'altra. Si bé un 18% dels infants identificats no van sol·licitar l'ajut, previsiblement per haver canviat de domicili,

d'altres inicialment no identificats ho van fer. Fonamentalment, es tractava de germans de 0 a 3 o de 12 a 16 anys dels infants inicialment identificats, o infants d'altres llars que complien els criteris però que, per error o per no ser usuaris de Serveis Socials, no havien rebut la carta. Diverses famílies, en conèixer l'existència de l'ajut, van sol·licitar l'informe social per poder-lo percebre i van esdevenir, per tant, nous usuaris de Serveis Socials.

Els 40 centres de Serveis Socials de Barcelona van identificar aproximadament uns 2.500 infants de famílies amb informe de Serveis Socials que complien els criteris de renda de la beca menjador però que no la percebien, dels quals una part va reclamar percebre l'ajut. En aquest procés, es van exhaurir els 7.500 ajuts previstos, restant algunes famílies sol·licitants a l'espera d'una eventual ampliació del pressupost del programa, que finalment es va produir un cop constituït el nou govern de la ciutat, al setembre de 2015. En el conjunt de convocatòries i ampliacions de 2015, l'ajut va atendre 11.015 infants.

En l'avaluació de la primera fase de l'ajut, realitzada per Ivàlua, es va concloure que:

- La **focalització en les llars més pobres havia estat força exitosa**, degut, essencialment, a que els requeriments per ser considerat beneficiari estaven molt centrats en les famílies més vulnerables. Entre el conjunt de perceptors de beca menjador (que constitueixen un subconjunt d'infants amb rendes baixes respecte el conjunt d'infants de la ciutat), les famílies amb menor renda i amb necessitats socials greus van rebre l'ajut en major proporció. Així, els infants perceptors de l'ajut d'emergència social tenien una renda familiar mitjana de 6.482,8 € anuals, que corresponia a una renda equivalent per persona de 3.147 € anuals. Aquestes mitjanes van ser un 26,7% i un 28,2% més baixes, respectivament, que les de la resta de perceptors de la beca menjador. Entre els perceptors de l'ajut d'emergència també eren més freqüents la presència d'una persona discapacitada a la llar i, sobretot, la condició reconeguda de "necessitat social greu", acreditada pels Serveis Socials municipals o per l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic: el 90,6% dels perceptors de l'ajut d'emergència social, respecte un 9,8% dels no perceptors.
- Es va detectar **una eficiència horitzontal** (és a dir, el grau de cobertura respecte la població objectiu) **relativament baixa**, ja que un percentatge molt significatiu de famílies en situació de vulnerabilitat econòmica no havien percebut l'ajut. Al llarg de 2015 l'ajut va donar cobertura a 11.015 infants, la qual cosa suposava, aproximadament, un 15,5% dels infants en risc de pobresa de la ciutat.

- Tenint en compte només el subconjunt d'infants de la ciutat demandants de beca menjador, la cobertura de 2015 va ser del:
 - 39,3% dels infants en famílies en risc de pobresa severa (renda equivalent inferior al 25% de la mediana de Catalunya)
 - 23,4% dels infants en famílies en risc de pobresa greu (renda equivalent superior al 25% i inferior al 40% de la mediana de Catalunya)
 - 10,0% dels infants en famílies en risc de pobresa moderada (renda equivalent superior al 40% i inferior al 60% de la mediana de Catalunya)
 - 86,1% dels infants en famílies amb “necessitat social greu” acreditada pels Serveis Socials municipals o per l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic en el procés de sol·licitud de beca menjador.
- L'ajut va tenir un **alt nivell d'eficiència vertical** (capacitat de donar cobertura només a la població diana), degut, essencialment, a que els requeriments per ser considerat beneficiari estaven molt centrats en els més vulnerables.
- La bretxa de pobresa (la suma de les distàncies entre la renda i el llindar de pobresa de cada unitat familiar que es troba per sota el llindar de la pobresa) de les famílies beneficiàries de l'ajut d'emergència social va ser de 55,9 milions abans de l'ajut i de 47,8 milions després de l'ajut, la qual cosa representa una reducció del 14,5%. D'altra banda, la bretxa de pobresa per a les totes les llars sol·licitants d'ajut menjador al curs 2014-15 era de 189 milions d'€. **Els ajuts d'emergència social de 2015 van representar una transferència total a aquestes llars de 9,3 milions d'€ i, per tant, una reducció de la bretxa de pobresa del 4,9%.**
- La major part dels professionals de Serveis Socials municipals que van participar en els grups de discussió realitzats per avaluar l'ajut, en destacaven un efecte ambigu: per a determinats usuaris, havia relaxat la relació amb els Serveis Socials i havia permès centrar-se en el pla de treball a mig i llarg termini, més enllà de les urgències econòmiques. Per a altres, això no obstant, l'ajut havia interferit negativament en els plans de treball, ja que les famílies havien interromput la relació amb els Serveis Socials un cop havien obtingut els diners que necessitaven sense condicions.
- Finalment, diversos professionals de Serveis Socials criticaven la confusió generada en el procés de gestió de l'ajut, i la sobrecarrega de tasques administratives que els havia suposat, ja que en aquesta primera fase se'ls havien assignat les funcions de comunicació i interlocució amb els sol·licitants, i de detecció dels possibles beneficiaris per a la segona fase de l'ajut.

2.2 La convocatòria de 2016

L'any 2016 l'ajut es va tornar a convocar amb el nom de "fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social per a famílies amb infants i/o adolescents menors de 16 anys", amb una dotació inicial 10,8 M d'€. L'anunci de l'aprovació del fons es va publicar al BOPB el 10 de juny de 2016. La partida inicial es va ampliar per a donar cobertura a tota la demanda de famílies que complien els requeriments de l'ajut, fins a arribar als 22,6 M d'€ i 19.213 infants beneficiaris.

La quantia de l'ajut es va mantenir en els 100 € mensuals per infant i/o adolescent a càrrec i, malgrat que la convocatòria es va retardar a mitjan any, l'ajut es va concedir amb efectes retroactius a data d'inici 1 de gener de 2016, si en aquella data es complien els requisits per percebre'l. A diferència de l'any anterior, els imports corresponents als mesos anteriors a la concessió de l'ajut es van prorratejar en els mesos successius, enlloc d'abonar-los d'un sol cop. Es va mantenir també l'obligatorietat de dedicar l'ajut a alimentació, material escolar, higiene i roba. Finalment, es va incorporar l'atorgament d'un títol de transport als adolescents de 15 anys que els permetia fer gratuïtament un nombre il·limitat de desplaçaments en tots els mitjans de transport públic, durant 90 dies consecutius des de la primera validació (T-jove) i dins la zona tarifària on residissin.

El principal canvi amb relació a la convocatòria de 2016 es va produir en el dispositiu d'accés, ja que enlloc de vincular l'elegibilitat per a l'ajut d'emergència social a la percepció d'un ajut menjador, es van establir uns topalls de renda per unitat familiar propis (si bé coincidents amb els de l'ajut menjador), talment que, en demanar l'ajut, els sol·licitants havien d'autoritzar la comprovació de les seves dades tributaries, la qual cosa l'IMSS realitzaria mitjançant la passarel·la d'interoperabilitat amb l'Agència Tributària espanyola.

D'altra banda, es va intentar simplificar el procediment als sol·licitants i reduir la càrrega administrativa sobre els professionals de Serveis Socials realitzant una prospecció prèvia al sistema informàtic de Serveis Socials a fi de detectar *ex ante* les unitats familiars que complissin els criteris de vulnerabilitat i no requerir-los-hi, per tant, una valoració addicional per poder percebre l'ajut. Aproximadament 12.000 famílies amb menors van rebre una carta en què se'ls comunicava la convocatòria de l'ajut i se'ls hi facilitaven els documents i el sobre franquejat per sol·licitar-la per correu ordinari.

La convocatòria estava igualment oberta a persones que no fossin prèviament usuàries de Serveis Socials, si bé prèviament calia que haguessin obtingut l'acreditació de la situació de fragilitat familiar als Serveis Socials. Aquestes famílies podien presentar les sol·licituds a qualsevol Oficina d'Atenció al Ciutadà de l'Ajuntament de Barcelona entre els dies 27 de juny i 25 de juliol (30 dies naturals). La resolució de la sol·licitud es va comunicar per SMS o correu electrònic, juntament amb la informació sobre on recollir la targeta.

Els principals requeriments que constaven a la convocatòria de 2016 per poder accedir a l'ajut van ser els següents:

- Estar **empadronats a la ciutat de Barcelona** a data 1 de gener de 2016 i haver-hi residit al llarg de tot l'any 2016 sense interrupcions.
- Disposar d'una **valoració social acreditativa de la situació de necessitat** elaborada pels Serveis Socials de Barcelona que, com hem dit, per als qui eren usuaris de Serveis Socials amb anterioritat a l'anunci de l'ajut s'havia realitzat mitjançant una consulta al sistema informàtic. Les persones no usuàries que complissin els criteris de renda podien sol·licitar la tramitació de la valoració en el marc d'una atenció social, dins del termini d'un mes entre l'anunci de l'ajut i la data límit per presentar les sol·licituds. El document per a la realització de la valoració social estava compost pels següents ítems: composició i estructura familiar; situació laboral; situació residencial; salut, i altres circumstàncies especials. Un cop "analitzades les dades i valorada la situació de la unitat de convivència", els professionals de Serveis Socials havien d'acreditar "que la persona sol·licitant i, per tant, els menors a càrrec es troben en situació de fragilitat social".
- Finalment, formar part d'una **unitat familiar amb un nivell de renda personal inferior a un determinat topall**. El llindar de renda màxima disponible per a la unitat familiar mínima (un adult i un infant) es va establir en 1,5 vegades la renda de suficiència de Catalunya (IRSC), és a dir, 11.951,60 € anuals. Aquest topall s'incrementava en una quantitat fixa de 2.987,89 € (0,25 vegades el topall de la unitat familiar mínima) per cada membre computable addicional (infant o adult). Aquest criteri és el mateix que se segueix en les convocatòries dels ajuts de menjador. Concretament, els topalls eren els següents:

Taula 2.2.1 Topalls de renda de l'ajut d'emergència social, 2016

Membres de la unitat familiar	Nivell de renda (ingressos bruts)
2	11.951,60
3	14.939,49
4	17.927,39
5	20.915,29
...	...

Cal destacar que aquests topalls de renda eren més elevats que els de la convocatòria de l'ajut de 2015. Tot i que a 2015 no es realitzava una comprovació directa de la renda als sol·licitants, era condició necessària que un infant fos beneficiari de l'ajut menjador en el curs 2015-16, la qual cosa implicava, al seu torn, una renda inferior a un

determinat topall. Per exemple, per a una família de 4 membres, el topall l'any 2015 era de 16.451 € anuals, el qual s'havia incrementat en un 9,0% el 2016, fins als 17.927,39. Es dona la circumstància que els topalls de renda de l'ajut menjador per al curs 2016-17 també es van incrementar en la mateixa proporció i, per tant, els topalls de renda de l'ajut d'emergència social de 2016 i els de l'ajut menjador per al curs 2016-17 eren idèntics. Això no obstant, hi havia algunes diferències entre ambdós ajuts, tant en el sistema de càlcul de la renda com en la consideració dels membres de la llar computables.

És remarcable, igualment, que l'anunci del BOPB resultava molt inespecífic sobre el mètode de càlcul de la renda familiar, i només especificava que la taula de topalls feia referència a "ingressos bruts". A diferència del que és habitual en aquest tipus de convocatòries:

1. No s'hi establia qui eren els membres computables de la unitat familiar (és a dir, qui compta com a membre de la unitat familiar i si se sumaven els ingressos de tots els membres, amb independència de si es tractava dels progenitors, els germans majors d'edat, i/o els ascendents dels progenitors).
2. No s'especificava com calcular la renda de la unitat familiar en casos de separació o divorci dels progenitors amb custòdia compartida i/o la presència d'un nou cònjuge convivent amb l'infant beneficiari.
3. No es concretaven les caselles o conceptes tributaris amb les quals determinar els "ingressos bruts" dels membres computables.

En una comunicació directa amb els responsables de l'IMSS, ens van explicar que:

1. Els membres que comptaven com a integrants de la unitat familiar i per als quals es computaven ingressos eren el pare, mare o tutor/s legal; mentre que es comptaven com a integrants, però no se'n computaven els ingressos, els fills menors de 25 anys. Finalment, no es comptaven altres membres de la llar com ara els ascendents dels progenitors, els cònjuges si no eren progenitors dels infants beneficiaris, els infants d'aquests cònjuges, o altres familiars adults que hi visquessin.
2. En casos de custòdia compartida, només es computaven els ingressos del progenitor que sol·licitava l'ajut.
3. Els ingressos amb els quals es computava la renda bruta, en el cas dels declarants de l'IRPF, es determinaven emprant la base imposable general (no es computava, per tant, la base imposable de l'estalvi). En el cas dels no declarants i no obligats a declarar es computaven els ingressos imputats facilitats per l'Agència Tributària com a rendes del treball, i s'hi sumaven altres ingressos exempts de tributació que es consultaven al Servicio Público de

Empleo, l'Institut Nacional de la Seguridad Social i al registre de la Renda Mínima d'Inserció. En aquells casos en què no constava cap dada econòmica, es requeria al sol·licitant una declaració jurada dels seus ingressos durant l'exercici 2015.

En el marc de l'avaluació d'aquesta segona convocatòria, i utilitzant la matriu de llars de Barcelona per tipus de llar i trams de renda neta disponible que l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona havia obtingut de l'Agència Tributària, corresponent a l'any 2015, es van calcular els llindars de pobresa de la ciutat (equivalents al 60% de la renda mediana) i de pobresa severa (30% de la renda mediana): es va determinar que es trobaven en els 10.450€ i 5.025€, respectivament, per a llars d'una persona. Emprant aquests llindars, va resultar que el 31,2% dels infants de la ciutat es trobaven en risc de pobresa, i el 14,1% en risc de pobresa severa. Els principals resultats de l'avaluació foren els següents:

1. L'increment de l'assignació pressupostària va implicar, lògicament, un increment del nombre de beneficiaris, dels 11.015 de 2015 als 19.213 de 2016.
2. L'ajut va donar cobertura al 29,1% dels infants en risc de pobresa i al 49,9% dels que es trobaven en risc de pobresa severa.
3. L'eficiència vertical va ser molt alta: un 99,9% dels beneficiaris de l'ajut es trobaven en risc de pobresa i un 77,4 % en risc de pobresa severa. Això no obstant, l'eficiència de la focalització (la capacitat de concentrar els ajuts en aquells que tenen una major necessitat) va ser limitada, ja que van restar uns 15.000 infants en risc de pobresa severa sense percebre l'ajut, mentre que uns 4.300 en situació de pobresa no severa el van percebre. Això es deu a que una part de la població en risc de pobresa severa no va sol·licitar l'ajut, per motius desconeguts.
4. Respecte els perceptors de l'any 2015, la renda estimada mitjana va ser una mica més elevada (de 6.429€ a 7.066€) i amb major proporció d'infants de nacionalitat espanyola (del 73,2% a 89,5%).
5. De forma general, la distribució territorial dels ajuts responia a la distribució de la pobresa, amb màxims als barris de Torre Baró, Can Peguera i Ciutat Meridiana. Això no obstant, les variacions en la cobertura no s'explicaven únicament per les diferències de renda entre barris. Hi podrien estar influïnt també diferències culturals, en el coneixement de l'existència dels ajuts, o en l'ús de Serveis Socials.
6. L'ajut va aconseguir treure de la pobresa severa un 15% dels infants perceptors. Igualment, va reduir en un 14,1% la bretxa de pobresa dels perceptors, i en un 4,7% la bretxa de pobresa del conjunt d'infants de Barcelona (incloent els no perceptors). S'haguessin requerit 456,4 milions d'€ addicionals per eliminar la pobresa infantil a la ciutat.

2.3 Les convocatòries de 2017 i 2018

Els anys 2017 i 2018 els ajuts d'urgència social per a famílies amb infants 0-16 s'han tornat a convocar (publicats al BOP el 8 de març de 2017 i el 10 d'abril de 2018, respectivament). Aquestes convocatòries són l'objecte d'aquest estudi d'avaluació. Amb relació al seu disseny, les principals novetats respecte la convocatòria de 2016 són les següents:

- La **disminució de dotació pressupostària** de l'ajut, que s'ha reduït dels 22,6 M d'€ pressupostats el 2016⁵ als 16,0 i 15,0 milions d'€ pressupostats per els anys 2017 i 2018, respectivament.
- Aquesta reducció de la dotació pressupostària es reflecteix en les següents tres modificacions:
 - **Topall anual de la quantia** s'ha introduït una reducció lineal del 25% de la quantia de l'ajut, que malgrat continua sent de 100 € mensuals, incorpora un topall de 900 € anuals per infant.
 - **Minoració de la quantia per fill addicional:** l'any 2018, a més, s'hi ha incorporat una correcció de la quantia segons la mida de la llar, per reflectir que els costos derivats de cada fill addicional són decreixents. Així, les famílies amb un infant menor de 16 anys perceben 100 € mensuals, les famílies amb dos infants en perceben 175€, i a partir del tercer s'afegeixen 50€ per infant addicional, sempre fins a un topall màxim corresponent a 9 mesos anuals (multiplicats per la quantia mensual que correspongui segons el número d'infants).
 - **Restricció de l'accés a nous beneficiaris.** Des de 2017 s'ha establert el requeriment que les persones beneficiàries siguin usuàries de Serveis Socials amb expedient obert i valoració social acreditativa de la situació de necessitat social realitzada abans de la finalització de l'any anterior a la de la concessió dels ajuts; és a dir, s'ha tancat la possibilitat que persones que no fossin prèviament usuàries i amb la necessitat diagnosticada pels Serveis Socials sol·licitin l'ajut, encara que tinguin una renda inferior als topalls per accedir-hi i compleixin la resta de requisits de la convocatòria.

Els criteris d'accés es restringeixen més en la convocatòria de 2018, ja que s'hi especifica que només disposaran de valoració acreditativa de necessitat les persones usuàries de Serveis Socials que tinguin infants menors de 16 any a càrrec i que hagin estat en seguiment durant l'any anterior a CSS-USTAC (Unitat de Seguiment, Tractament i Atenció Col·lectiva), EAIA (Equips d'Atenció a la Infància i Adolescència), SARA

⁵ L'any 2016, la dotació inicial era de 10,6 milions d'€ i es va ampliar posteriorment fins als 22,6 per atendre tota la demanda que cobria els requeriments per accedir a l'ajut.

(Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida a dones i joves que han viscut situacions de violència masclista), SIS Tractament (Servei d'Inserció Social), SISFA-Rom Tractament (Servei d'inserció social de l'Ajuntament de Barcelona per a famílies rom amb infants a càrrec) o que comptin amb una UPA-S (seguiment en Unitat de Primera Atenció amb un ajut monetari vinculat diferent al mateix ajut del fons d'infància de l'any anterior i del programa B-Income).

- Des de la convocatòria de 2017 s'ha incorporat un **fons complementari** de 100 € mensuals addicionals (amb el mateix topall de 900 € anuals) per a aquelles unitats familiars a les quals s'hagi assignat l'ajut d'urgència social a almenys un infant i que, a més, tinguin la condició de **família monoparental**. És a dir, una família monoparental beneficiària amb un sol fill percep 200 € mensuals: 100 € per l'infant i 100 € per la condició de monoparental, fins a un màxim de 1.800 € anuals. La dotació d'aquest fons ha estat de 1.590.200 € el 2017 i de 1.500.000 € el 2018.
- Es mantenen els **topalls de renda** per poder accedir l'ajut de la convocatòria de 2016, ja que aquests topalls estan referenciats a l'IRSC, el qual no ha estat actualitzat per la Generalitat de Catalunya en aquest període (Taula 2.2.1)
- Es manté la **indefinició** respecte els criteris de còmput de la renda dels sol·licitants que hem descrit a la convocatòria de 2016, ja que la convocatòria fa referència al "nivell de renda anual de tots els membres de la unitat familiar" sense deixar constància de qui compta com a membre ni què computa com a renda. L'anunci del BOPB només especifica que els topalls de renda fan referència als "ingressos bruts anuals" i que, en el cas de les persones majors de 18 anys no obligades a presentar la declaració de la renda, cal presentar o autoritzar la consulta de "el certificat d'imputacions íntegres de tots els membres de la unitat familiar; el certificat d'ingressos de pensió de tots els membres de la unitat familiar en edat activa; el full de salari o certificat d'ingressos de tots els membres en edat activa; el justificant actualitzat (de l'entitat bancària o dels Serveis Socials) del cobrament de la Renda Mínima d'Inserció; en cas de situació d'atur o de no declarar ingressos, un document acreditatiu (emès per l'Oficina de Treball de la Generalitat) on es consignin si cobren subsidi d'atur i la quantitat que perceben per aquest concepte; i una declaració jurada dels ingressos no acreditables per cap organisme". D'altra banda, en la fitxa de sol·licitud de l'ajut i d'autorització d'accés a les dades, la taula en la que cal consignar les persones que conformen la unitat familiar de convivència especifica que han de ser la mare/tutora, el pare/tutor, i els fills o filles. En comunicació directa amb els responsables de l'ajut a l'IMSS ens han especificat que:

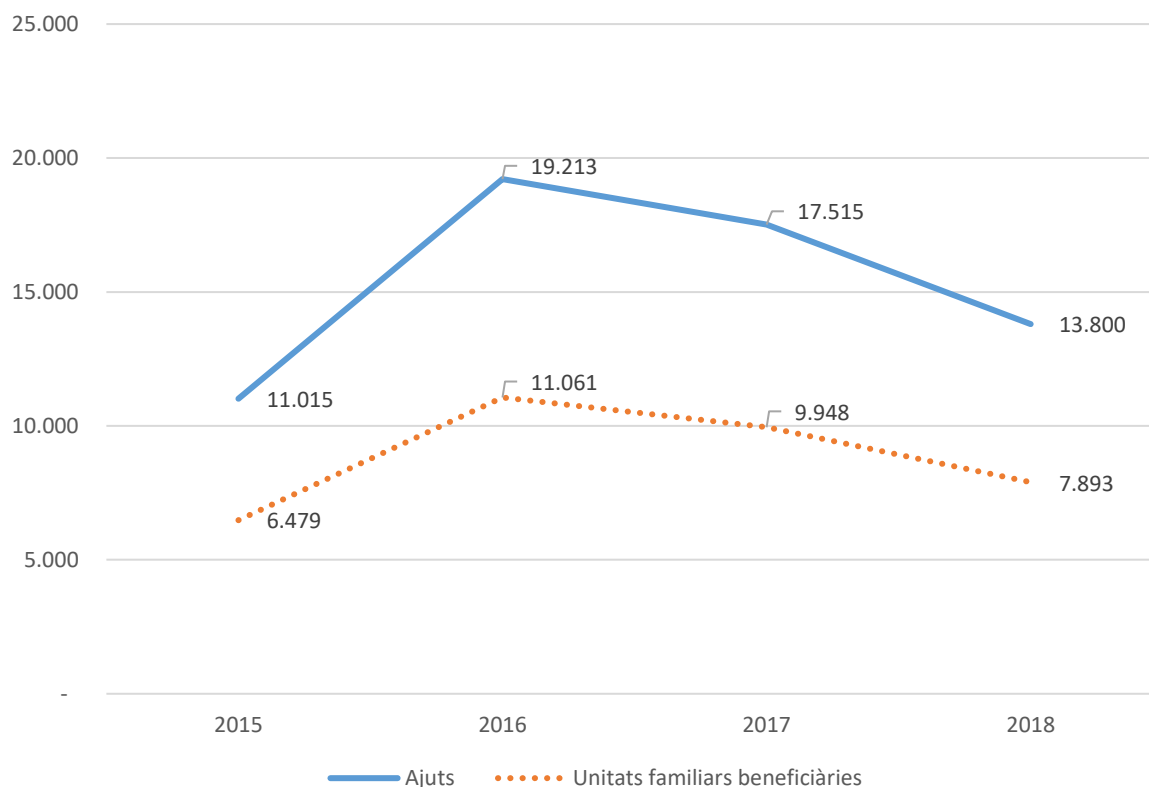
1. En el cas dels declarants, s'empra com a mesura de la renda bruta la base imposable general de l'IRPF (integrada, fonamentalment, per les rendes del treball, d'activitats econòmiques i del capital immobiliari).
 2. En el cas dels no declarants per als quals l'Agència Tributària (AEAT) disposa d'informació, es comptabilitza només la primera casella de la capçalera d'imputacions, corresponent als rendiments del treball.
 3. En cas que no constin dades de renda a l'AEAT, es realitza una comprovació de les prestacions percebudes que no tributen, com ara la Renda Garantida de Ciutadania, o pensions per gran invalidesa.
 4. En cap que no consti cap ingrés en cap de les fonts consultades, es comptabilitzen els ingressos que el sol·licitant faci constar en la declaració jurada.
 5. No es computa la renda de cap membre de la unitat familiar que no sigui el pare, mare o tutor/a dels infants, sempre que hi convisquin (s'exclou, per tant, la renda dels fills en edat activa, cas que n'hi hagi).
 6. Només es computen com a membres de la llar el pare, mare, o tutor/a de l'infant perceptor i els altres fills de fins a 25 anys (no es computen, per tant, els fills majors de 25 anys ni cap altre familiar convivent).
 7. En cas de separació (amb o sense custòdia compartida), només computen els ingressos del progenitor custodi sol·licitant de l'ajut.
- Finalment, en ambdós convocatòries, la concessió de l'ajut d'urgència social 0-16 implica la concessió d'ofici de la **beca extraordinària de menjador** per als infants i adolescents que cursin entre P3 i 4rt d'ESO.

3. L'evolució de l'ajut: nombre de beneficiaris i pressupost

3.1 El nombre de beneficiaris de l'ajut d'urgència social

El número d'ajuts ha tendit a la baixa des del màxim de 19.213 de l'any 2016: el 2017 se'n van atorgar 17.515, mentre que el 2018 van disminuir fins als 13.800 (Gràfic 3.1.1).

Gràfic 3.1.1 Nombre d'infants i d'unitats familiars perceptores de l'ajut d'urgència (2015 a 2018)

Els ajuts es van distribuir entre un total de 9.948 unitats familiars l'any 2017 i de 7.893 l'any 2018, la qual cosa representa una mitjana d'ajuts per unitat familiar de 1,76 i 1,75 respectivament, en la mateixa línia dels anys anteriors (1,70 el 2015 i 1,74 el 2016).

Entre les unitats familiars beneficiàries, n'hi va haver 2.064 que, l'any 2017, van percebre, a més, l'ajut d'urgència complementari per a famílies monoparentals, mentre que l'any 2018 en van ser 2.251. Això representa un 20,7% i un 28,5%, respectivament, del total d'unitats familiars beneficiàries.

Què explica aquesta reducció en el número d'ajuts? Atès que els topalls de renda per accedir a l'ajut s'han mantingut constants tots tres anys, la reducció s'explica, sobretot, perquè la "valoració acreditativa de necessitat" per part dels Serveis Socials que constitueix el segon criteri d'accés s'ha anat fent més restrictiva:

- L'any 2016, l'IMSS va realitzar una prospecció preliminar al seu sistema d'informació per detectar usuaris amb fills menors a càrrec, però les persones no usuàries de Serveis Socials que complissin els criteris de renda podien sol·licitar la tramitació de la valoració en el marc d'una atenció social, dins del termini d'un mes entre l'anunci de l'ajut i la data límit per presentar les sol·licituds.
- L'any 2017 es va requerir, de nou, que les persones beneficiàries fossin usuàries de Serveis Socials amb expedient obert, però la valoració social acreditativa de la situació de necessitat social havia d'haver estat realitzada en l'any anterior a la de la concessió dels ajuts; és a dir, es va tancar la possibilitat que persones que no fossin prèviament usuàries i amb necessitat diagnosticada per Serveis Socials sol·licitessin l'ajut, encara que tinguessin una renda inferior als topalls per accedir-hi i complissin la resta de requisits de la convocatòria.
- En la convocatòria de 2018 es va mantenir aquest requeriment i, a més, es va especificar que la valoració acreditativa de necessitat es limitava a les persones usuàries de Serveis Socials amb infants menors de 16 anys a càrrec que, l'any anterior, haguessin estat en seguiment a CSS-USTAC, EAIA, SARA, SIS Tractament, SISFA-Rom Tractament o que comptessin amb una UPA-S amb ajut vinculat (diferent al mateix ajut del fons d'infància de l'any anterior i del programa B-Income).

Un segon motiu que pot explicar una part de la reducció en el nombre de beneficiaris és la millora en les condicions de vida de les famílies amb infants de la ciutat, talment que la mida de la població objectiu dels ajuts hagi disminuït, ja sigui per un increment de la renda per sobre dels topalls màxims o per haver superat la situació de "necessitat social". Certament, en els anys 2016 i 2017 l'evolució econòmica ha estat positiva: el PIB de la ciutat ha crescut per sobre del 3% anual i la taxa d'atur registrat s'ha anat reduint, de les 89.398 persones a finals de 2015 als 69.316 de finals de 2018. Tanmateix, es fa difícil escatir en quin grau aquesta millora ha tingut impacte sobre les famílies més vulnerables, ja que no disposem de dades sobre la renda de les famílies de la ciutat més enllà de les de l'any 2015.

3.2 La quantia de l'ajut d'urgència social

La quantia mitjana dels ajuts s'ha reduït un 35,0% entre 2016 i 2018. De mitjana, l'import de l'ajut per infant va ser de 868,5 € anuals l'any 2017 i de 760,3 € l'any 2018, respecte els 1.168,8 € de l'any 2016. Aquesta minoració està motivada, en primer lloc, perquè l'any 2017 es va introduir el topall de 900 € euros anuals per infant, que ha continuat vigent l'any 2018 (en absència d'aquest topall, el 2016 l'ajut atenyia fins a 1.200€ anuals per infant, excepte si l'infant complia els 16 anys a meitat de l'any). A més a més, l'any 2018 s'ha reduït la quantia de l'ajut per als segons i posteriors infants d'una mateixa unitat familiar, a fi de reflectir el menor cost que impliquen aquests infants addicionals, degut a les economies d'escala familiars.

Cal tenir en compte que **part d'aquesta reducció s'ha compensat, parcialment, amb la creació d'un ajut complementari per a les famílies monoparentals.** Si hi sumem aquest complement, la quantia mitjana per infant s'incrementa fins als 973,6 € l'any 2017 i els 907,1 € l'any 2018. Això representa una reducció del 22,4% des del màxim 2016.

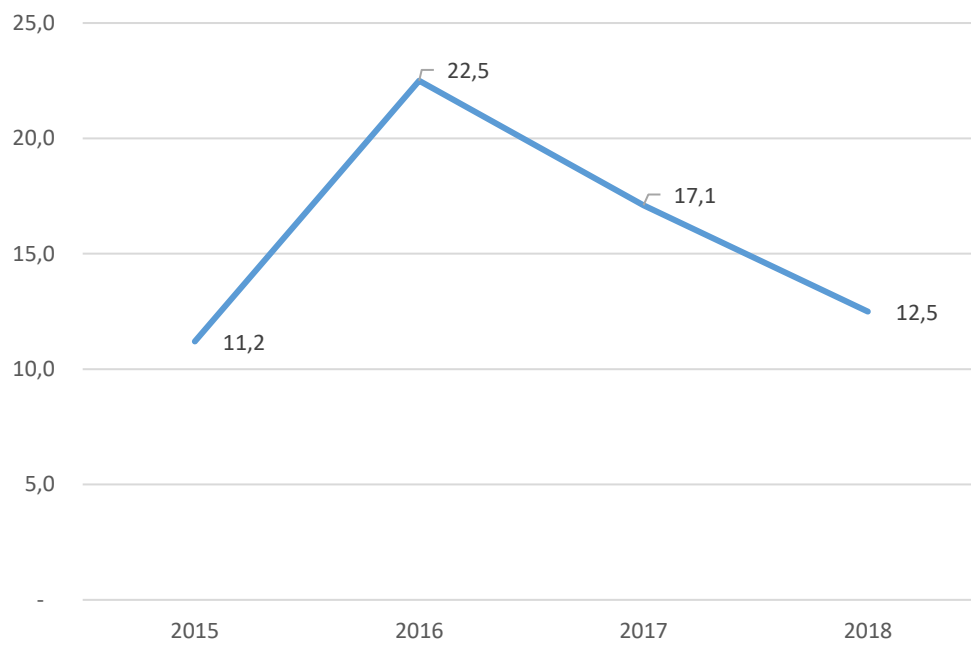
Per unitat familiar beneficiària, les quanties mitjanes de l'ajut (sumant-hi tots els menors de 0 a 16 que hi conviuen) va ser de 1.613,7 € l'any 2017 i de 1.511,0 € l'any 2018, en el cas de les famílies biparentals. Per a les famílies monoparentals, les quanties mitjanes van ser de 2.098,2 € el 2017, i de 2.024,7 € el 2018.

3.3 El pressupost executat

El pressupost executat l'any 2017 va ser de 15,2 milions d'€ en l'ajut ordinari i de 1,8 milions en el complementari per a famílies monoparentals, la qual cosa va resultar en un total de 17,1 milions d'€, uns 0,5 per sota del pressupost inicial.

L'any 2018, la despesa executada ha estat de 12,5 milions, i ha quedat uns 4 milions d'€ per sota del pressupost inicial, ja que l'ajut ordinari ha tingut un cost 4,5 milions d'€ inferior al pressupost inicial, i el complement monoparental, uns 0,5 milions superior. Conjuntament, la despesa executada reflecteix una tendència a la baixa similar a la del nombre d'usuaris, des del màxim de 2016 (Gràfic 3.3.1)

Gràfic 3.3.1 Pressupost executat en els ajuts d'urgència, en milions d'€ (2015 a 2018)

Taula 3.3.1 Resum de les convocatòries d'ajuts de 2015 a 2018

	2015	2016	2017	2018
Nombre de beneficiaris				
Número d'infants perceptors	11.015	19.213	17.515	13.800
Número de llars perceptores	6.479	11.061	9.948	7.893
Mitjana d'infants per llar	1,70	1,74	1,76	1,75
Número de llars amb complement monoparental	-	-	2.064	2.251
Proporció de llars amb complement monoparental	-	-	20,7%	28,5%
Pressupost				
Pressupost inicial ajut infants	9.200.000,0 €	10.800.000,0 €	16.000.000,0 €	15.000.000,0 €
Pressupost executat ajut infants	10.966.534,0 €	22.455.860,0 €	15.211.389,5 €	10.492.312,5 €
Pressupost inicial complement monoparental	-	-	1.590.200,0 €	1.500.000,0 €
Pressupost executat monoparental	-	-	1.841.900,0 €	2.025.900,0 €
Pressupost inicial total	9.200.000,0 €	10.800.000,0 €	17.590.200,0 €	16.500.000,0 €
Pressupost executat total	10.966.534,0 €	22.455.860,0 €	17.053.289,5 €	12.518.212,5 €
Quanties mitjanes				
Quantia mitjana per infant (només ajut per infant)	995,6 €	1.168,8 €	868,5 €	760,3 €
Quantia mitjana per infant (incloent ajut monoparental)	-	-	973,6 €	907,1 €
Quantia mitjana per llar no monoparental	-	2.030,2 €	1.613,7 €	1.411,0 €
Quantia mitjana per llar monoparental	-	-	2.098,2 €	2.024,7 €

* En les convocatòries de 2015 i 2016 el pressupost inicial es va ampliar per poder abastar tota la demanda

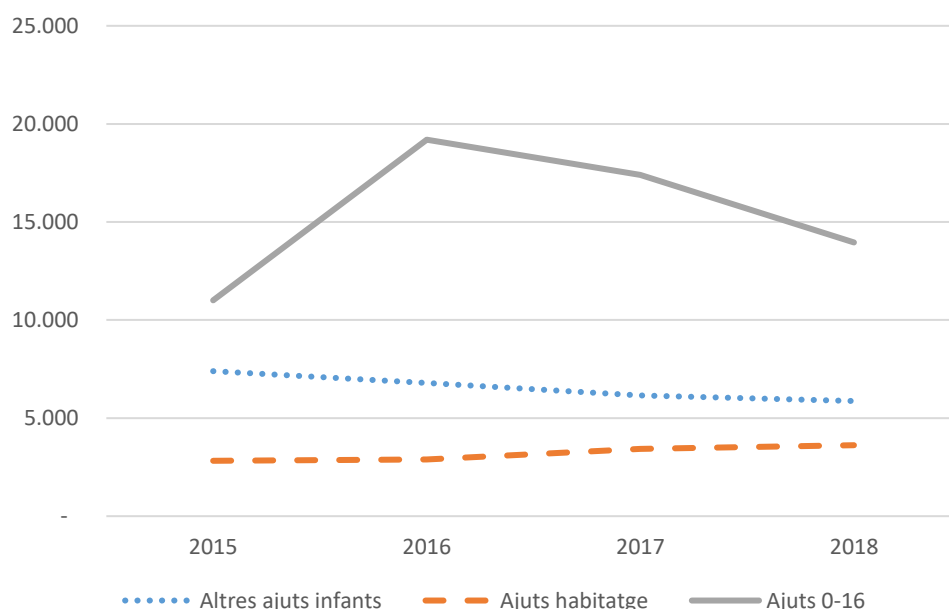
3.4 L'evolució de l'ajut d'urgència social per comparació a altres ajuts de l'IMSS

Els gràfics 3.4.1 i 3.4.2 mostren que la tendència temporal dels ajuts d'urgència social 0-16 (de creixement entre 2015 i 2016, i posterior decreixement, tant en nombre d'usuaris com de pressupost, els anys 2017 i 2018) s'ha produït en un context de reducció lleu però sostinguda al llarg dels anys, del nombre de beneficiaris d'altres ajuts de l'IMSS per a famílies (alimentació, higiene, despeses escolars i lleure educatiu).

Entre 2016 i 2018 la reducció d'aquests altres ajuts a les famílies ha estat del 13,6% en nombre de beneficiaris. Això podria estar indicant que la recuperació econòmica posterior a la crisi ha menat a una lleugera reducció del nombre de famílies amb infants en situació de privació material i necessitats socials més severes. Això no obstant, en aquest mateix període els ajuts a l'allotjament (per a tot tipus de llars, no únicament per a famílies amb menors) s'han anat incrementant, la qual cosa menaria a la conclusió contrària.

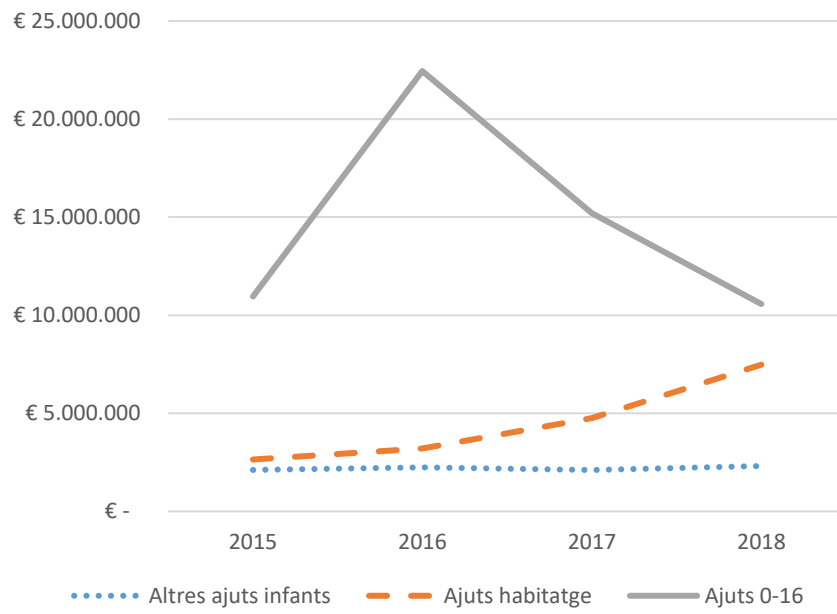
La divergència en l'evolució dels diversos ajuts reflecteix que el nombre de beneficiaris i el cost dels ajuts socials no és bon indicador de l'evolució de les necessitats socials que aquests mateixos ajuts miren de pal·liar. El nombre d'usuaris i el cost respon tant a les variacions en les necessitats socials com també, i de forma molt important, als canvis en el disseny, criteris d'accés i administració dels mateixos ajuts.

Gràfic 3.4.1 Nombre de beneficiaris d'ajuts de l'IMSS (2015 a 2018)

*Altres ajuts infants: inclou ajuts a l'alimentació per a famílies amb menors, ajuts per a l'adquisició de bolquers, ajuts escolars i ajuts per a activitats de lleure. Els ajuts d'habitatge inclouen únicament els ajuts per allotjament (inclou qualsevol tipus d'unitat familiar, no necessàriament amb menors).

Gràfic 3.4.2 Pressupost executat d'ajuts de l'IMSS (2015 a 2018)

* El pressupost dels ajuts d'urgència no inclou el complement monoparental.

4. La pobresa infantil a Barcelona

La pobresa és un fenomen social complex que pot ser definit i mesurat de formes diverses. Per començar, es tracta d'un fenomen multidimensional que inclou des de l'exclusió del consum, a la producció i la participació social, essent la pobresa monetària un component essencial però parcial. En aquest sentit, l'anàlisi de l'exclusió es pot centrar en una gran diversitat d'aspectes, incloent percepcions subjectives d'exclusió i privació.

En segon lloc, fins i tot si ens cenyim a la dimensió monetària, establir el llindar a partir del qual una família no pot satisfer les seves necessitats bàsiques resulta igualment esquiú. D'una banda, perquè cal definir la manera amb què computar la capacitat econòmica d'una llar, que depèn tant de la renda com del patrimoni del qual disposa; determinar quins membres de la llar es computen, ja que en un mateix domicili poden conviure més d'una unitat familiar; triar un mètode per poder comparar llars o famílies de diferent mida, i integrar la naturalesa dinàmica de la pobresa, ja que la capacitat econòmica i les necessitats varien en el temps, i la persistència temporal de la pobresa en determina la magnitud dels seus efectes. D'altra banda, cal establir el llindar per sota del qual es considera que una família no té capacitat per satisfer les seves necessitats bàsiques. Cal tenir en compte, a més, que les decisions metodològiques en la mesura de la pobresa estan constretes per la disponibilitat de dades.

En funció del criteri emprat per a la determinació del llindar de la pobresa, se sol parlar de pobresa relativa o absoluta. En primer lloc, la **mesura relativa** de la **pobresa monetària** considera que els individus o famílies es troben "en risc de pobresa" segons la posició relativa dels seus ingressos respecte al conjunt d'ingressos de la població, en un any determinat. Per tant, és una mesura sensible a la desigualtat en la distribució de la renda, que quantifica el nombre de persones que tenen uns ingressos baixos amb relació al conjunt de la població, la qual cosa no implica, necessàriament, que estiguin patint privacions en necessitats bàsiques. Per contra, la mesura de **pobresa absoluta** consisteix a establir, normativament, els recursos mínims necessaris per poder cobrir les necessitats bàsiques, i considera "pobre" a qui habita en una unitat familiar que no ateny aquest llindar mínim.

En aquest capítol estimem el nombre d'infants de 0 a 16 anys de la ciutat que es troben en risc de pobresa relativa, així com els que es troben en situació de pobresa absoluta, a fi d'establir i caracteritzar la població objectiu dels ajuts d'urgència social. Aquesta quantificació no només permet diagnosticar la magnitud del problema que els ajuts intenten abordar, sinó també, en capítols posteriors d'aquest informe, el grau de cobertura dels ajuts i el seu impacte sobre ambdues taxes de pobresa.

4.1 Els infants en risc de pobresa relativa a Barcelona

En aquesta secció fem la “mostra anonimitzada de contribuents” que l’Agència Tributària va facilitar a l’Ajuntament de Barcelona el novembre de 2017 per estimar el nombre d’infants de 0 a 16 anys de la ciutat que es troben en risc de pobresa relativa. Aquesta base de dades conté informació fiscal de l’exercici fiscal 2015 per a tots els convivents empadronats en un mateix domicili d’una mostra aleatòria de 1.000 llars de cadascun dels 39 grans barris de la ciutat, i inclou informació de renda tant per als declarants com per als no declarants de l’IRPF.⁶

Seguint el criteri convencional pel qual el “**llindar de risc de pobresa**” (és a dir, els ingressos per sota els quals es considera que una llar és en risc de pobresa) se situa en el 60% de la renda mediana equivalent de la ciutat i el “**llindar de risc de pobresa severa**” en el 30%, hem estimat que, a Barcelona, aquests llindars se situen en els **11.005,2 € i 5.502,6 € anuals, respectivament.**

En ambdós casos, les quanties indicades corresponen a les llars formades per una sola persona adulta, i s’han de multiplicar per un coeficient de correcció segons el nombre i edat dels membres que habiten a la unitat familiar. Per exemple, el llindar de risc de pobresa per a una família de dos adults i dos fills menors de 14 anys és de 23.110,9 €. ⁷ Cal destacar, d’una banda, que el llindar és un 13,8% superior al que IDESCAT va estimar per al conjunt de Catalunya el mateix any, sobre la base de la Enquesta de Condicions de Vida (9.667,3 € per a una llar d’una única persona adulta), la qual cosa reflecteix el major nivell de renda de la ciutat.⁸ D’altra banda, aquests llindars resulten substancialment superiors als topalls de renda de la convocatòria (per exemple, de 17.927,4 € per a una família de 4 membres), la qual cosa implica que una part de la població en risc de pobresa queda automàticament exclosa dels ajuts. Això no obstant, això no pressuposa, necessàriament, que el topall de renda dels ajuts s’hagi d’ampliar, ja que és una forma de focalitzar recursos limitats en les famílies de renda més baixa d’entre les que es troben en risc de pobresa relativa.

Emprant els llindars esmentats, estimem que, l’any 2015, hi havia a la ciutat de Barcelona un **30,9%** d’infants i adolescents (fins als 16 anys) en **risc de pobresa**, i un **14,2%** en **risc de pobresa severa**.⁹ Assumint que aquests percentatges s’han mantingut estables entre 2015 i 2018, podem multiplicar-los pel nombre de menors 0-16 empadronats, a fi de determinar la

⁶ En realitat hi ha 40 grans barris a Barcelona, però la mostra no cobreix el de Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes

⁷ Concretament, es multipliquen per un factor de $1+0,5*(\text{membres de 14 o més anys}-1)+0,3*(\text{membres de menys de 14 anys})$, que correspon al criteri de l’escala d’equivalència de la OCDE modificada.

⁸ Hem calculat els llindars de pobresa emprant la mesura de renda disponible (que és la mateixa que emprava la Enquesta de Condicions de Vida), que inclou rendes brutes de l’assalariat, cotitzacions socials, beneficis i pèrdues brutes dels treballadors per compte propi, prestacions i ajuts, lloguer imputat, rendes de capital i transferències percebudes d’altres llars. S’hi dedueixen les interessos pagats en préstecs hipotecaris, les transferències pagades a altres llars, i els impostos pagats.

⁹ La “mostra anonimitzada de contribuents” distingeix els menors de fins a 17 anys d’edat, mentre que l’ajut d’urgència social es limita a infants i adolescents fins als 16 anys. Per tant, al llarg de l’anàlisi assumim que la taxa de pobresa relativa dels infants 0-16 és la mateixa que la dels infants 0-17.

mida de la població objectiu de l'ajut dels anys 2017 i 2018. En resulten **67.562 infants en risc de pobresa i 31.048 en risc de pobresa severa l'any 2017, i 67.718 i 31.120 infants, respectivament, l'any 2018** (Taula 4.1.1).

Taula 4.1.1 Estimació del nombre d'infants sota els llindars de pobresa relativa

Llindars	% d'infants	2017	2018
Pobresa	30,9%	67.562	67.718
Pobresa severa	14,2%	31.048	31.120

La nostra estimació del risc de pobresa es pot comparar amb la de l'Estadística Metropolitana de Condicions de Vida (EMCV) corresponent als anys 2016-2017. La informació d'ingressos en l'EMCV és declarada pels mateixos enquestats i per tant, l'error de mesura és, en principi, superior al de la informació provinent de l'Agència Tributària amb la que hem basat la nostra anàlisi. Tanmateix, els resultats no difereixen gaire quant als llindars de pobresa i pobresa severa, que per a llars d'un adult se situen en els 11.122,4€ i els 5.561,2€, respectivament, molt similars als que hem estimat nosaltres (11.005,2 € i 5.502,6), ni quant a l'estimació de la taxa de risc de pobresa infantil que en resulta, que és del 29,5% (poc més d'un punt percentual per sota la nostra estimació).

Això no obstant, cal destacar que, segons l'EMCV, la taxa de risc de pobresa severa infantil de Barcelona (infants amb famílies amb rendes inferiors al 30% de la mediana) és del 5,4%, molt inferior al 14,2% de l'estimació que resulta de les dades fiscals. Atès que la informació de renda de l'EMCV prové de l'Agència Tributària, com la de la "mostra anonimitzada de contribuents", l'explicació d'aquesta diferència tan substancial només es pot explicar per decisions metodològiques en els ajustaments de les rendes baixes que hagi realitzat l'INE.

En segon lloc, l'Enquesta Sociodemogràfica realitzada per l'Ajuntament de Barcelona l'any 2017 estima un llindar del risc de pobresa similar (11.520,0 €), però una taxa de risc de pobresa en la població de 0 a 15 anys substancialment inferior: del 21,9% (que ateny el 29,2% en el cas de les llars d'un sol adult amb nens, i baixa fins al 16,0% en les llars de dos adults). La informació dels ingressos d'aquesta enquesta prové del que declaren els mateixos enquestats en respondre el qüestionari i, per tant, és possible que l'error de mesura sigui substancial.

Finalment, cal subratllar que la taxa de risc de pobresa infantil del 30,9% de Barcelona que hem estimat es troba en un ordre similar a la que es deriva de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'INE per a Catalunya i Espanya (28,5% i 28,1%, respectivament, l'any 2017), i molt per sobre de la de la Unió Europea (UE-28), que el mateix any era del 19,7%.

4.2 La pobresa infantil absoluta a Barcelona

Malgrat que els indicadors de pobresa relativa (o de “risc de pobresa”) són d’ús molt habitual, cal tenir present que estan referits a la mediana de la distribució de la renda disponible i, per tant, reflecteixen les desigualtats en la distribució de la renda, més que no pas el percentatge de llars que no poden assolir uns estàndards mínims de vida. La mateixa elecció del 60% de la mediana de la renda com a llindar resulta força arbitrària i, tot i ser un estàndard internacional que permet fer comparacions entre països, la seva correspondència amb una situació de privació material veritable depèn del poder de compra que representi aquest llindar de renda i del nivell de provisió o subvenció pública d’alguns béns i serveis essencials, els quals varien força entre països, i fins i tot entre territoris d’un mateix país.¹⁰

Per aquest motiu, resulta convenient complementar els indicadors de pobresa relativa amb una mesura de pobresa absoluta, basada en un llindar que reflecteixi la renda necessària per assolir uns estàndards de vida acceptables. Malgrat que no existeix un mètode de referència per a l’estimació del llindar de pobresa absoluta, en el context europeu destaca el mètode dels “pressupostos de referència”, que consta de les següents etapes: 1) definir normativament un cistell bàsic amb els béns i serveis necessaris per mantenir un nivell de vida digne en un determinat període (per exemple, un mes o un any); 2) estimar el cost d’aquest cistell en el mercat; i 3) identificar i recomptar els infants “en situació de pobresa”, en un sentit absolut del terme, és a dir, tots aquells que visquin en llars en què la suma de la renda de tots els seus membres sigui inferior al cost del cistell bàsic.

Ateses les variacions territorials en el cistell de béns i serveis necessaris i en els preus per adquirir-los, la determinació del pressupost de referència és necessàriament local. A Barcelona, aquest exercici ha estat realitzat per la investigadora Irene Cussó-Parcerisas, en el marc del projecte “Poverty Reduction in Europe: Social Policy and Innovation” (ImPRovE), amb dades de l’any 2014.¹¹ El cistell inclou conceptes d’alimentació, parament de la llar, vestit, lleure, cures personals i salut, participació social, seguretat en la infància i mobilitat en transport públic i bicicleta. Exclou, per contra, les despeses de mobilitat privada i d’habitatge. Els resultats es mostren a la taula 4.2.1.

¹⁰ Goedemé et al., 2017

¹¹ Cussó-Parcerisas, 2017

Taula 4.2.1 Pressupost de referència per a diversos tipus familiars a Barcelona (2014)

Tipus familiar	Pressupost mensual
Adult sol	437,8 €
Adult sol + nen de 10 anys	783,4 €
Adult sol + nena de 14 anys	887,3 €
Parella d'adults	756,3 €
Parella d'adults + nen de 10 anys	1.117,3 €
Parella d'adults + nena de 14 anys	1.217,5 €
Parella d'adults + nen de 10 anys + nena de 14 anys	1.549,9 €

Font: Cussó-Parcerisas (2017)

A la taula 4.2.1 hi destaca, en primer lloc, que, per comparació amb l'escala d'equivalència de la OCDE ajustada que s'utilitza en els càlculs de pobresa relativa, les economies d'escala familiar dels pressupostos de referència són relativament petites, si més no per al tipus de béns i serveis inclosos al cistell. Per exemple, el segon adult d'una llar implica un cost addicional del 73% respecte el primer (mentre que l'escala de la OCDE ajustada estima un 50% addicional); afegir un infant de 10 anys a una llar d'un sol adult incrementa el cost en un 75% (l'escala d'equivalència OCDE ajustada estima que és un 30%), i una nena de 14 anys l'incrementa en un 103% (enlloc d'un 50%).

En segon lloc, cal assenyalar que el llindar de pobresa absoluta que resulta dels pressupostos de referència (5.253,2 € anuals per a llars d'una sola persona l'any 2014) és substancialment menor que el llindar de pobresa relativa (9.767,4 € per a Catalunya el mateix any), que es deriva de l'Enquesta de Condicions de Vida.

Això no obstant, cal recordar que al cistell bàsic del "pressupost de referència" hi manca un component molt rellevant en el pressupost de les famílies: les despeses d'habitatge. Malgrat que en el marc del projecte ImPROvE no es va realitzar una estimació pròpia dels costos d'habitatge, sí que es va efectuar una primera aproximació, basada en les dades de l'enquesta EU-SILC de 2012, consistent a establir com a cost d'habitatge el percentil 30 de la distribució del cost dels habitatges que complien unes condicions "modestes però adequades" d'habitabilitat.¹²

Com és obvi, el cost resultant és molt diferent per als llogaters que per als propietaris, per la qual cosa resulta pertinent estimar-los de forma separada: en el primer cas, les despeses inclouen el lloguer, que a la ciutat de Barcelona pot ser particularment alt, i els subministraments; en el segon, inclouen assegurances, serveis obligatoris, impostos,

¹² El percentil 30 correspon al valor per al qual el 70% dels habitatges del mercat tenen un cost més elevat i el 30% un cost inferior. En aquest context, s'entén que representa un habitatge modest a un preu veritablement disponible en el mercat (a diferència dels preus més baixos, que podrien correspondre a habitatges en males condicions o habitatges adequats, però a preus substancialment inferiors als de mercat).

manteniment i subministraments (i, quan correspongui, a les quotes de la hipoteca). Cussó-Parcerisas estima que, per als llogaters, el cost d'habitatge es trobava en el rang comprés entre els 557,2€ per a un adult sol, i els 667,1 € d'una parella amb un fill de 10 anys i una filla de 14 (preus actualitzats a l'any 2014). Per als propietaris, excloent el pagament de les quotes de la hipoteca, el cost es trobava entre els 138,3€ i els 236,4€, respectivament. Per tant, en contrast amb el cistell bàsic, les economies d'escala en els costos d'habitatge són molt altes, talment que el cost de l'habitatge de referència per a una família de quatre membres és només un 19,7% més elevat que el d'una llar d'un adult sol.

Cal destacar que, un cop incorporats els costos d'habitatge, el llindar de pobresa absoluta basada en el pressupost de referència pot ser més alt o més baix que el llindar de pobresa relativa, segons el nombre i tipus de membres de la llar però, molt especialment, segons el règim de propietat o lloguer de l'habitatge (amb diferències al voltant dels 5.000€ anuals).

Per al propòsit d'aplicar els mètodes i coneixement generat pel projecte ImPRovE a la nostra anàlisi i poder computar un llindar de pobresa absoluta per a les famílies de Barcelona, hem realitzat les següents adaptacions:

1. **Actualització del cost de la cistella bàsica.** Prenent els valors computats per Cussó-Parcerisas per a l'any 2014, hem aplicat un factor d'actualització basat en l'IPC de Catalunya ponderat per a la composició del cistell bàsic del "pressupost de referència", de la qual cosa n'ha resultat que el pressupost per a una persona sola és de 439,24 € mensuals (5.270,88 € anuals) l'any 2015. Això correspon a un increment del 0,34% sobre el valor de 2014.
2. **Estimació dels costos d'habitatge.** Atès que, per a una part important de la "mostra anonimitzada de contribuents" de 2015 no podem distingir si es tracta de propietaris o de llogaters i que, en el cas dels propietaris, en molts casos no sabem si estan pagant hipoteca o no, hem pres la decisió d'estimar el cost de referència de l'habitatge sobre la base dels preus de lloguer, considerant que el règim de lloguer és el més habitual en les famílies de renda baixa i que, ahora, constitueix una aproximació al cost d'habitatge per a les famílies que han de fer front a una hipoteca.

Per a l'estimació dels **preus de lloguer** hem emprat els resultats de l'Enquesta Sociodemogràfica de 2017, en la que es preguntava els enquestats pel preu del lloguer (o hipoteca) que estaven pagant mensualment. L'Enquesta Socio-demogràfica és representativa per grans barris, però el fet de cenyir-nos a les llars en règim de lloguer amb informació disponible tant sobre el preu com de la superfície de l'habitatge n'ha reduït substancialment la mostra, la qual cosa ens ha obligat a agrupar els 40 gran barris en 16 unitats territorials. Seguint el criteri del projecte ImPRovE, per a cada unitat territorial hem estimat el percentil 30 del preu anual de lloguer, deflactat a preus de 2015 (Taula 4.2.2), incloent lloguers a preu de mercat, lloguer social i contractes de renda antiga.

Taula 4.2.2 Percentil 30 del preu/m2 de lloguer anual a Barcelona, per unitats territorials, 2015

Unitat	Barris	Percentil 30 del preu/m ² de lloguer	N
1	Torre Baró, Ciutat Meridiana, Vallbona, Canyelles, les Roquetes, Trinitat Nova, Trinitat Vella, Baró de Viver, Bon Pastor	€ 57,14	71
2	El Raval	€ 63,91	74
3	La Sagrera, el Congrés, Navas i Sant Andreu	€ 75,39	98
4	la Barceloneta, Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera i el Barri Gòtic	€ 77,96	110
5	Els barris de la Vall d'Hebron, el Carmel i Can Baró	€ 65,02	68
6	Horta i la Font d'en Fargues, i el Guinardó	€ 86,07	76
7	El poble-sec, la Marina, la Font de la Guatlla, Hostafrancs i la Bordeta"	€ 78,72	85
8	Sant Martí, la Verneda i la Pau, el Besós, el Maresme i Provençals, el Clot i el Camp de l'Arpa	€ 73,99	70
9	Sant Gervasi-la Bonanova i el Putxet, Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes	€ 89,82	66
10	la Maternitat i Sant Ramon, les Corts, Sant Gervasi-Galvany, Pedralbes, Sarrià i les Tres Torres	€ 110,14	97
11	Sants i Badal	€ 88,36	89
12	El Poblenou, Diagonal-Mar, el Parc, la Ilacuna i la Vila Olímpica	€ 102,99	56
13	La Nova Esquerra de l'Eixample i Sant Antoni	€ 97,22	65
14	L'Antiga Esquerra de l'Eixample, la Dreta de l'Eixample, la Sagrada Família i el Fort Pienc	€ 100,22	132
15	La Vila de-Gràcia, Vallcarca, el Coll i la Salut, i el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova	€ 99,54	160
16	Vilapicina, Porta, el Turó de la Peira, Can Peguera, la Guineueta, Verdun i la Prosperitat	€ 39,38	148
Total	Barcelona	€ 94,16	1.465

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Sociodemogràfica de 2017

En segon lloc, hem estimat els costos dels **subministraments** (no inclosos en el cistell bàsic) emprant l'Enquesta de Pressupostos Familiars de 2015. Concretament, hem sumat les despeses en subministrament d'aigua, servei de recollida d'escombraries, servei de sanejament d'aigües residuals, electricitat, gas ciutat i natural, gas liquat, combustibles líquids i carbó de l'habitatge principal, ja que són despeses que sovint van a càrrec del llogater. Hem exclòs les despeses de comunitat i l'IBI ja que habitualment les assumeix l'arrendador, i el més habitual és que estiguin internalitzades implícitament en el preu del lloguer. Per als llogaters de Catalunya, el percentil 30 del conjunt d'aquestes despeses l'any 2015 va ser de 11,06 €/m² anuals.¹³

- 3. Escala d'equivalència.** El projecte ImPRovE només va estimar els pressupostos de referència per als tipus familiars que s'especifiquen en la taula 4.2.1. Malgrat que no se'n pot derivar una fórmula general que permeti establir un pressupost de referència per a qualsevol tipus de llar, d'acord amb el nombre i edat dels seus membres, els responsables del projecte ImPRovE suggereixen l'escala d'equivalència de la taula 4.2.3, d'aplicació a la cistella bàsica (és a dir, excloent les despeses en habitatge), sobre la base dels resultats dels tipus de família analitzats a Barcelona,¹⁴

Taula 4.2.3 Escala d'equivalència basada en els pressupostos de referència del projecte ImPRovE

Membre	ImPRovE	OCDE modificada
Primer adult	1,00	1,00
Altres majors de 18 anys	0,73	0,50
Menors de 12 a 17 anys	1,03	0,50
Menors de 6 a 11 anys	0,75	0,30
Menors fins a 5 anys	0,30	0,30

Això no obstant, la "mostra anonimitzada de contribuents" de 2015 amb la qual hem treballat no identifica amb precisió l'edat dels seus membres, sinó que només n'especifica els següents intervals de classe: 65 i més anys, 18 a 64 anys, 14 a 17 anys, i menors de 14 anys. Per a les tres primeres categories, la correspondència amb l'escala d'equivalència que es deriva del projecte ImPRovE és directa. Per contra, als menors de 14 anys els podria correspondre un factor de 1,03, 0,75 o 0,30, segons l'edat de l'infant. Hem optat per aplicar el factor 0,525, que correspon a la mitjana dels 14 valors possibles entre els 0 i els 13 anys (Taula 4.2.4)

¹³ L'hem calculat també per al conjunt de ciutats de l'Estat de més de 100.000 habitants, i en resulta un percentil 30 lleugerament inferior (10,70 €/m²)

¹⁴ Comunicació directa amb el professor Tim Goedemé, coordinador del projecte ImProVe.

Taula 4.2.4 Escala d'equivalència basada aplicada per a la determinació del llindar de pobresa absoluta

Membre	ImPRovE
Primer adult	1,000
Altres majors de 18 anys	0,730
Menors de 14 a 17 anys	1,030
Menors de 14 anys	0,525

En relació amb els costos d'habitatge, hem optat per definir la mida mínima d'un habitatge en 40 m² per a llars d'una o dues persones, als quals afegim 10 m² per cada persona addicional que viu a l'habitatge a partir de la segona. Aquest total de m² el multipliquem pel percentil 30 del cost dels subministraments per m² (un únic valor per tot Barcelona) i pel percentil 30 del preu de lloguer de la unitat territorial on viu la família, recollit a la taula 4.2.2.

Per veure'n un exemple, per a una família de dos membres adults, un infant d'entre 14 i 17 anys i un altre menor de 14 que visqués al barri del Clot, el llindar (anual) de pobresa absoluta seria:

$(1+0,73+1,03+0,525) * 5.270,88 \text{ € de la cistella bàsica}$ $+ (40+10+10)\text{m}^2 * 11,06 \text{ €/m}^2 \text{ de subministraments}$ $+ (40+10+10)\text{m}^2 * 73,99 \text{ €/m}^2 \text{ del cost de lloguer de la unitat territorial 8}$ <hr style="width: 80%; margin: 10px auto;"/> <p style="text-align: center;">22.417,84 €</p>
--

En aquest cas, el pressupost de referència de 22.417,84 € anuals és inferior als 25.311,96 € del llindar de risc de pobresa relativa.

Cal remarcar el valor aproximatiu dels preus de referència de l'habitatge: una família de renda baixa pot estar vivint en un habitatge de superfície i preu inferior als valors de referència que hem establert, en el cas que tingui un contracte de lloguer de renda antiga, sigui propietària d'un habitatge sense càrrega hipotecària, o visqui en un habitatge cedit gratuïtament per un familiar o amic. Per contra, es igualment possible que el cost sigui superior si el contracte de lloguer és recent o si ha de fer front a quotes hipotecàries. A més, en el cas que una família pagués un preu superior al de referència i volgués traslladar-se a una llar amb els valors de referència (tant en superfície com en preu) de la seva mateixa unitat territorial per reduir el cost de la vida, probablement tindria dificultats per trobar-ne una, ja que el preu dels lloguers nous per m² que trobaria al mercat serien previsiblement superiors al percentil 30 del conjunt de lloguers vigents, que inclou

els de renda antiga. També és possible que li costés trobar un habitatge de 40 a 50 m², ja que en determinats barris poden ser escassos.

Un cop aplicats aquests criteris per establir el llindar de pobresa absoluta a la “mostra de contribuents anonimitzada” de 2015, hem estimat que l’any 2015 hi havia a la ciutat de Barcelona un **26,6%** d’infants i adolescents (fins als 16 anys) en **situació de pobresa absoluta**, 4,3 punts percentuals menys que la població infantil en risc de pobresa relativa.

De nou, si assumim que aquest percentatge s’ha mantingut estable entre 2015 i 2018, podem multiplicar-los pel nombre de menors 0-16 empadronats a Barcelona els anys de les dues convocatòries i determinar la mida de la població infantil en situació de pobresa absoluta: **58.160** infants l’any 2017, i **58.295** l’any 2018.

Taula 4.2.5 Estimació del nombre d’infants sota els llindars de pobresa absoluta

Llindar	% d’infants	2017	2018
Pobresa absoluta	26,6%	58.160	58.295

4.3 Anàlisi de sensibilitat

En els càlculs de pobresa realitzats fins ara, hem assumit que les llars en què cap membre té informació de renda són llars sense renda (és a dir, amb una renda igual a zero), per la qual cosa totes compten com a llars pobres sota qualsevol definició de pobresa. Tanmateix, és possible que almenys part d’aquests valors buits correspongui a persones que, malgrat estar empadronades, ja no visquin a la ciutat o que percebin rendes de l’estranger que no consten a l’AEAT. En aquest cas, les taxes de pobresa calculades estarien sobreestimant el nombre real de llars en risc de pobresa de la ciutat.

L’annex 1 mostra com varien les estimacions dels llindars de risc de pobresa i risc de pobresa severa, i el recompte d’infants que es troben sota aquests llindars fent dues assumpcions diferents: primer, que les llars amb un “valor buit” en realitat no existeixen (excloure-les de l’anàlisi enlloc d’assignar-los un zero), i que les llars amb un “valor buit” tenen rendes relativament altes (generades a l’estranger, per exemple) i, per tant, li hem assignat el percentil 70 del seu gran barri.

Atès que el nombre de llars amb infants sense informació de renda és reduït els efectes sobre les taxes de pobresa són molt moderats. Si exclouem de l’anàlisi les llars en què cap membre té informació de renda, la taxa de risc de pobresa es redueix del 30,9% al 30,7%, la de pobresa severa del 14,2% al 13,5% i la de pobresa absoluta del 26,6% al 25,8%. Si assumim que les llars sense cap informació de renda són relativament riques (tenen una renda equivalent al

percentil 70 del seu gran barri), els resultats són similars: una taxa de risc de pobresa del 30,7%, de pobresa severa del 13,6% i de pobresa absoluta del 25,5%. Concloem, per tant, que el tractament de les llars amb valors buits no resulta crítica per a les estimacions de pobresa.

En el cas de la taxa de pobresa absoluta, escau una segona anàlisi de sensibilitat: hem pres la decisió metodològica ha estat estimar el percentil 30 del preu per m² que paguen els llogaters de cada unitat territorial (incloent els d'habitatge social i contractes de renda antiga, a més dels actualitzats) i multiplicar-lo per una mida que hem establert normativament, consistent a assignar 40 m² per als dos primers membres de la llar i afegir 10 m² per membre addicional. Però, com hem dit, els habitatges d'aquestes mides i amb aquests preus poden no ser fàcils de trobar en el mercat, i per tant, una família pot estar pagant una quantia substancialment superior (o inferior) a la que hem establert, fins i tot quan aquest habitatge és d'una superfície per membre de la llar similar a la que hem determinat com a mínim normatiu.

L'estimació de la taxa de pobresa és força sensible a les variacions en el cost de l'habitatge. La taxa de pobresa absoluta, d'un 26,3% amb les assumpcions metodològiques inicials, es va enfilant fins a superar la taxa de pobresa relativa (del 30,9%) quan el cost de l'habitatge es multiplica per 1,7, això és, quan pren un valor un 70% superior al que hem imputat en la nostra estimació.

4.4 Comparació entre les mesures de pobresa infantil

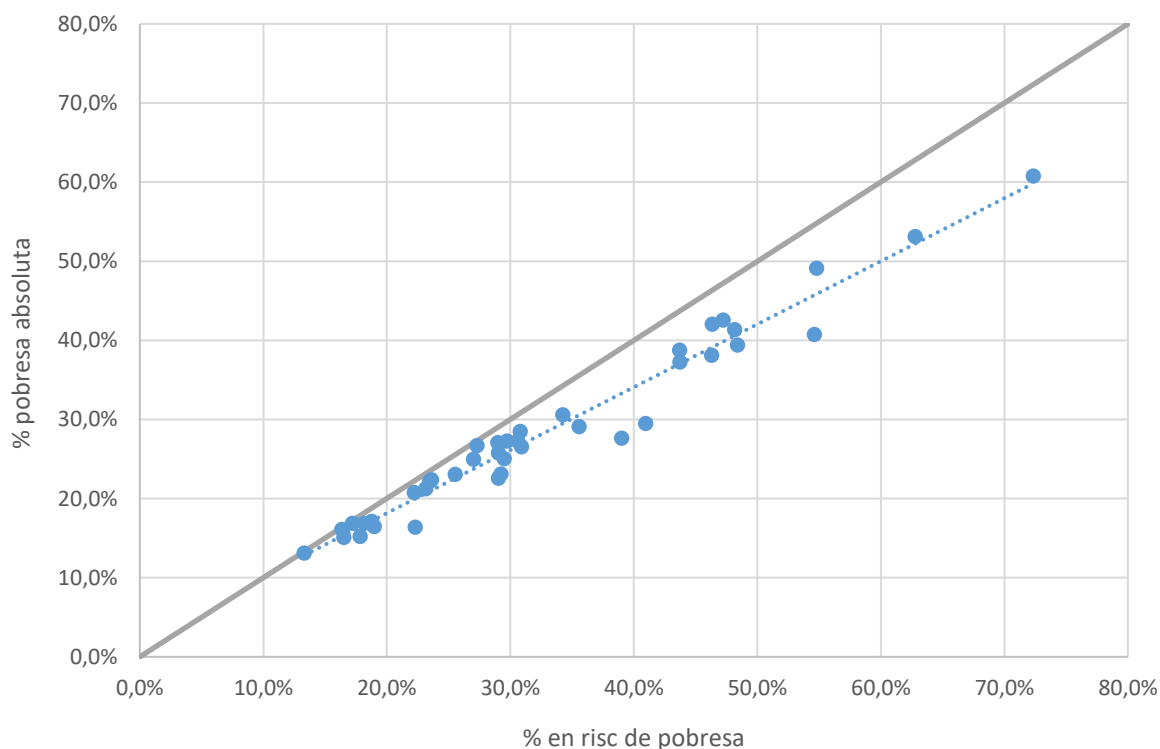
El gràfic 4.4.1 mostra l'associació entre la taxa de pobresa relativa i la taxa de pobresa absoluta, per grans barris. La correlació entre ambdues taxes és molt elevada, amb un coeficient de determinació del 96,4%, la qual cosa es deu a què ambdues taxes comparteixen la mateixa font i mètode d'estimació de renda familiar i només divergeixen en la forma amb què es determina el llindar.

La taxa de pobresa absoluta és inferior a la de pobresa relativa per a tots els grans barris, i la funció de la recta de regressió és:

$$[\text{Taxa de pobresa absoluta} = 0,796 * \text{taxa de risc de pobresa relativa} + 0,02]$$

Això vol dir que la taxa de pobresa absoluta pren valors al voltant del 80% de la taxa de pobresa relativa, i que, en termes absoluts, les diferències entre ambdues taxes creixen a mesura que les taxes de pobresa són més elevades.

Gràfic 4.4.1 Associació entre la taxa de pobresa relativa i la taxa de pobresa absoluta per grans barris, 2015

A nivell individual, la taula 4.4.1 mostra la distribució de famílies de la “mostra anonimitzada de contribuents”, segons si es troben sota el llindar de risc de pobresa relativa i de pobresa absoluta. Ambdues condicions són coincidents en el 95,7% dels casos (és a dir, les famílies estan bé en risc de pobresa i en situació de pobresa absoluta, o bé en cap de dues situacions). En un 4,3% dels casos, les famílies es troben en risc de pobresa però no en situació de pobresa absoluta (les quals es concentren en els grans barris en els quals el preu per m² de lloguer són més baixos i en què, per tant, ambdós llindars de pobresa s’allunyen més). Finalment, no hi ha cap família que es trobi en risc de pobresa absoluta, però no de pobresa relativa. Hi ha 54 famílies a la mostra per a les quals el llindar de pobresa absoluta és superior al de pobresa relativa i, per tant, teòricament seria possible que la seva renda es trobés entre ambdós llindars i fossin pobres en el sentit absolut però no en termes relatius. Això no obstant, cap d’aquestes famílies té una renda entre els dos llindars.

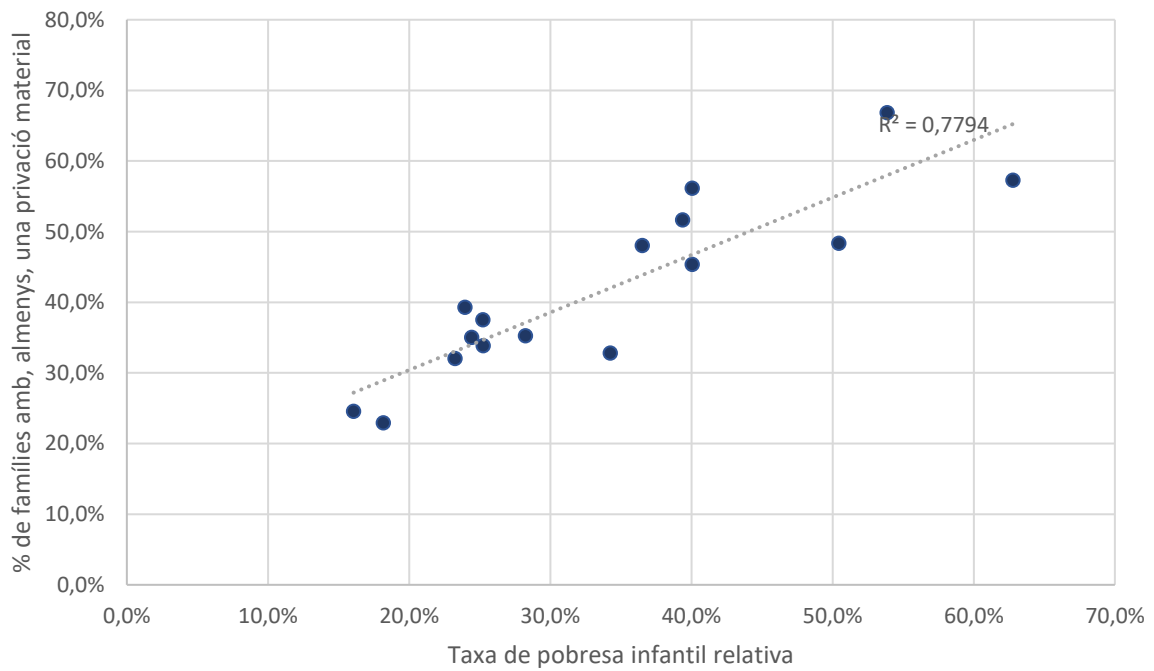
Taula 4.4.1 Distribució de les famílies segons si compleixen la condició de risc de pobresa i/o en situació de pobresa absoluta

		Pobresa absoluta		
		No	Sí	Total
Risc de pobresa	No	69,1%	0,00%	69,1%
	Sí	4,3%	26,6%	30,9%
	Total	73,4%	26,6%	100,00%

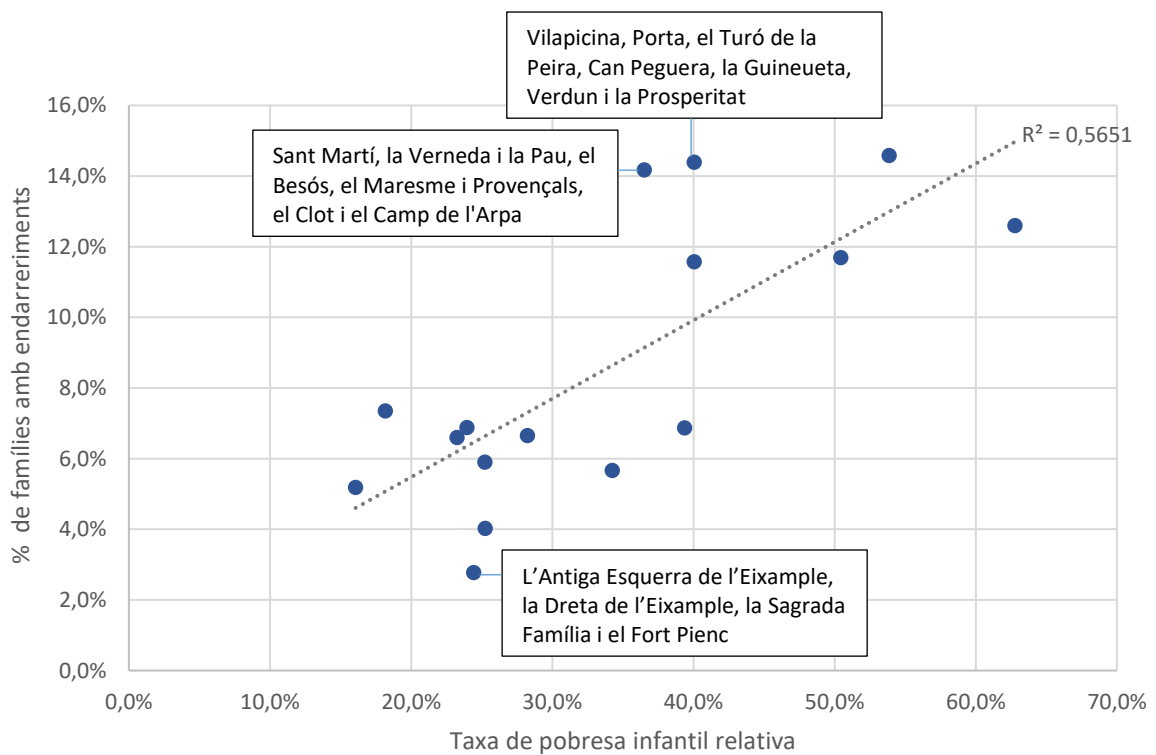
Finalment, l’Enquesta Sociodemogràfica de 2017 ofereix l’oportunitat de comparar les taxes de pobresa (relativa i absoluta) obtingudes amb la mostra anonimitzada de contribuents, amb indicadors de privació material, com ara els endarreriments en els darrers 12 mesos en el pagament del lloguer, la hipoteca o els subministraments; la incapacitat subjectiva per fer front a despeses imprevistes de 650€, anar de vacances almenys una setmana a l’any, fer un àpat de carn, pollastre o peix (o l’equivalent per a vegetarians) almenys cada dos dies, o mantenir l’habitatge a una temperatura adequada durant els mesos freds. Ateses les característiques de la mostra de l’enquesta, els resultats es poden desagregar per les 16 unitats territorials que ja hem emprat en la determinació dels preus de lloguer i el càlcul de la pobresa absoluta, però no per als 40 grans barris.

La correlació és relativament alta quan es compara la taxa de pobresa relativa amb indicadors de privació material, com ara una variable que indiqui l’existència d’almenys una forma de privació a la llar (no poder fer una setmana de vacances, un àpat proteic cada dos dies, mantenir la temperatura a l’hivern o fer front a una despesa imprevista de 650€; gràfic 4.4.2) i més feble quan es compara amb endarreriments en el pagament del lloguer o la hipoteca (gràfic 4.4.3). Les associacions s’afebleixen encara més quan es compara la taxa de pobresa severa amb les privacions més greus, com ara no poder permetre’s un àpat amb carn, pollastre o peix cada dos dies o no poder mantenir la casa calenta a l’hivern (gràfics 4.4.4 i 4.4.5)..

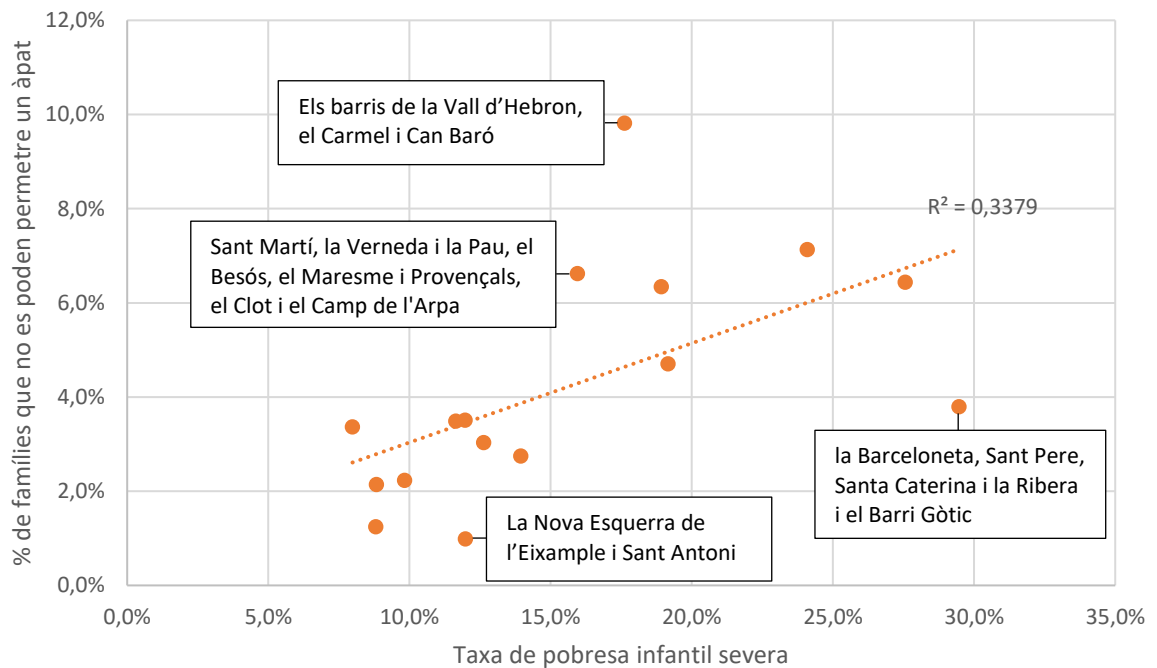
Gràfic 4.4.2 Associació entre la taxa de pobresa infantil relativa (2015) i el percentatge de famílies amb algun tipus de privació material (2017), per unitats territorials

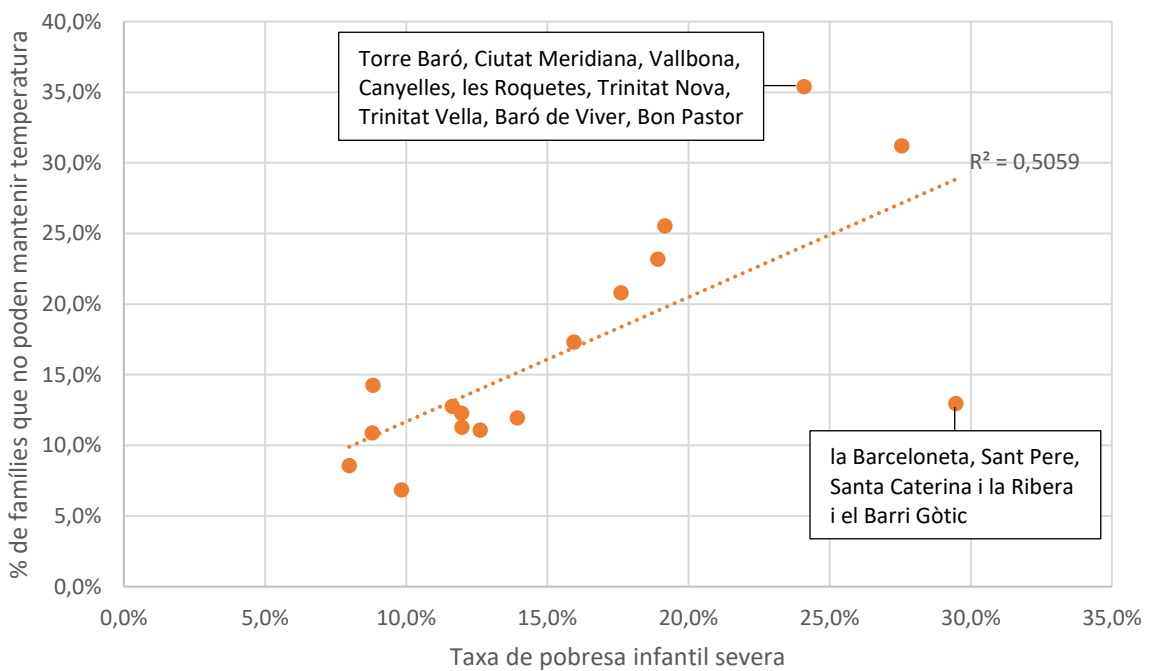
Gràfic 4.4.3 Associació entre la taxa de pobresa infantil relativa (2015) i el percentatge de famílies que, per dificultats econòmiques, en els darrers 12 mesos s'han endarrerit en el pagament del lloguer o la hipoteca de l'habitatge principal (2017), per unitats territorials

Gràfic 4.4.4 Associació entre la taxa de pobresa infantil severa (2015) i el percentatge de famílies que no es poden permetre un àpat de peix, carn, pollastre o l'equivalent per a vegetarians almenys cada dos dies (2017), per unitats territorials

Gràfic 4.4.5 Associació entre la taxa de pobresa infantil severa (2015) i el percentatge de famílies que no es poden permetre mantenir una temperatura adequada als mesos freds (2017), per unitats territorials

Dissortadament, les estimacions de l'Enquesta Sociodemogràfica resulten força imprecises, fins i tot per a unitats territorials superiors als grans barris. Això no obstant, la relativa disparitat entre les estimacions de pobresa monetària severa i els indicadors de privació materials que, en principi, hi haurien d'estar associats, conviden a estudiar millor la validesa i fiabilitat de la renda monetària d'un sol any per capturar, adequadament, les situacions de pobresa que l'ajut 0-16 pretén pal·liar.

L'Enquesta Sociodemogràfica també permet analitzar l'associació, al nivell de les unitats familiars, entre la pobresa monetària (que en aquesta enquesta es pot determinar segons si la renda reportada pels mateixos enquestats és inferior a l'Indicador de la Renda de Suficiència de Catalunya -IRSC-, que és de 7.967,73 € anuals per a llars d'una persona, ponderats per la mida de la llar segons l'escala d'equivalència de l'OCDE ajustada) i les diverses expressions de privació material mesurades a l'enquesta. L'IRSC es troba entre els llindars de risc de pobresa i el de risc de pobresa severa per a Barcelona que hem estimat nosaltres.

Com és lògic, les privacions materials són més freqüents entre els qui manifesten tenir una renda inferior a l'IRSC, però una tercera part dels qui es troben sota aquest llindar de pobresa manifesten no patir cap de les privacions que se'ls plantegen (no poder anar almenys una setmana de vacances, fer un àpat de carn pollastre o peix cada dos dies, fer front a una despesa imprevista de 650 € o mantenir l'habitatge a una temperatura adequada durant els mesos freds). Per contra, un 25% dels qui declaren tenir una renda superior a l'IRSC afirmen patir almenys una d'aquestes privacions, essent la més freqüent per als dos grups la percepció que no podrien fer front a una despesa imprevista de 650€ (taula 4.4.2).

Quan es demana als enquestats per expressions factuais de la pobresa (com ara haver hagut d'endarrerir el pagament del lloguer o de les quotes de la hipoteca de l'habitatge principal, o bé de factures o rebuts de serveis), un 82,7% dels qui es troben sota el llindar de l'IRSC afirmen que en els darrers 12 mesos no s'han hagut d'endarrerir en cap tipus de pagament, per un 94,9% dels qui tenen una renda superior a l'IRSC.

És possible viure amb una renda inferior a la de suficiència i no patir cap privació material ni endarrerir-se en cap pagament? Sembla ser-ho per a un 31,0% dels qui declaren una renda per sota de l'IRSC. Pot ser que això es degui, en part, a errors de mesura de l'enquesta, tant de la renda com de les privacions, ja que els enquestats poden estar reportant rendes inferiors a les que realment tenen o bé ocultar, per vergonya, privacions i impagaments. Això no obstant, també és possible, en la línia del que ja hem exposat, que la renda de l'any anterior no capturi adequadament la capacitat econòmica de les famílies i tendeixi a sobreestimar el risc de pobresa.

Taula 4.4.2 Associació entre el risc de pobresa (renda < IRSC) i privacions materials, Enquesta Sociodemogràfica, 2017

Privacions materials	Renda < IRSC (reportada a l'enquesta sociodemogràfica)	
	Si	No
No es poden permetre...		
... anar de vacances, almenys una setmana a l'any	43,7%	10,1%
... un àpat de carn, pollastre o peix (o l'equivalent per als vegetarians) almenys cada dos dies	9,2%	0,9%
... fer front a una despesa imprevista de 650€	55,9%	17,8%
... mantenir l'habitatge amb una temperatura adequada durant els mesos freds	27,7%	8,5%
... almenys una de les despeses anteriors	67,0%	25,0%
per dificultats econòmiques en els darrers 12 mesos s'han endarrerit en el pagament...		
...del lloguer o de quotes de la hipoteca per a la compra o reforma de l'habitatge principal	15,0%	3,7%
... de factures o rebuts de serveis	14,1%	4,1%
...almenys un dels pagaments anteriors	17,3%	5,1%
No pateixen cap privació material ni cap tipus d'endarreriment	31,0%	73,0%

La taula 4.4.3, a la pàgina següent, dona algunes claus sobre què diferencia les llars sota el llindar de pobresa que manifesten patir algun tipus de privació o impagament degut a la seva baixa renda, d'aquelles que, malgrat tenir una renda inferior a l'IRSC, no en pateixen cap.

Les diferències més rellevants es troben en la renda i en l'habitatge principal: de mitjana, les llars amb pobresa monetària però sense privacions tenen una renda mensual 137€ superior a les que sí que pateixen privacions. A més, el 49,3% de les llars que no expressen privacions viu en habitatges en propietat sense càrregues, per un 29,9% dels que sí que n'expressen. Per contra, els qui sí que reconeixen privacions o retards en els pagaments tenen major probabilitat d'estar vivint en règim de lloguer, ja sigui a preu de mercat, renda antiga o lloguer social. Per tant, tenir una renda una mica més alta, i sobretot, no haver de pagar per l'habitatge principal, faciliten una vida lliure de privacions materials greus i de retards en els pagaments malgrat la situació de pobresa monetària. No es detecten, d'altra banda, diferències significatives quant a l'estructura i composició de la llar.

Taula 4.4.3 Diferència de mitjanes entre les unitats familiars amb renda inferior a l'IRSC de l'Enquesta Sociodemogràfica de 2017, segons si pateixen almenys una privació o retard o no en pateixen cap

Tipus de característica	Característica	Amb alguna privació o retard	Sense privacions ni retards
Estructura de la llar	Número de persones a la llar	2,36	2,43
	Llar unipersonal	31,5%	25,9%
	Infants a la llar	23,6%	22,0%
	Edat del més gran	58,7	59,2
	Mitjana d'edat de la llar	49,5	50,7
Renda	Renda neta mensual	904,1€	1.041,0€
Habitatge principal	Propietat sense càrregues	29,9%	49,3%
	Propietat amb càrregues	12,0%	13,1%
	Lloguer a preu de mercat	32,8%	25,8%
	Lloguer social	6,6%	1,8%
	Lloguer de renda antiga	11,3%	5,2%
	Habitatge cedit gratuïtament	5,1%	4,4%

*En negreta, diferències significatives amb $p < 0.05$

Finalment, la taula 4.4.4 mostra el percentatge d'unitats familiars amb renda inferior a l'IRSC que no manifesten patir cap privació material ni retard respecte el total d'unitats familiars amb renda inferior a l'IRSC, per unitats territorials.

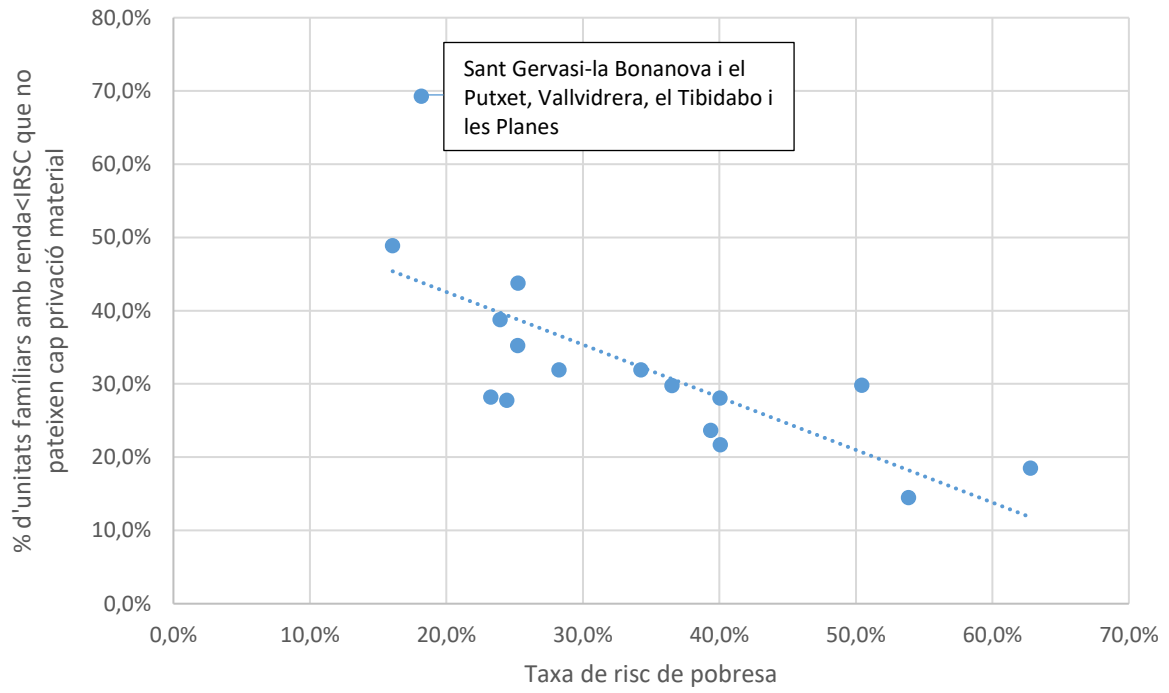
Malgrat que les estimacions són imprecises perquè les mostres per unitats territorials tendeixen a ser petites, s'hi observa una variabilitat territorial enorme, en el rang comprès entre el 14,5% de les llars en situació de pobresa que no manifesten patir cap privació a Torre Baró, Ciutat Meridiana, Vallbona, Canyelles, les Roquetes, Trinitat Nova, Trinitat Vella, Baró de Viver i Bon Pastor, i el 69,2% de Sant Gervasi-la Bonanova, el Putxet, Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes. El gradient de renda que es mostra al gràfic 4.4.6 és molt clar, indicant que la dissociació entre una renda baixa i les privacions materials creix a mesura que ho fa la renda del territori. Així, la validesa de la renda com a indicador de pobresa és menor com major és la renda del barri, talment que la sobreestimació de la pobresa sembla molt més important en els barris de major renda, malgrat que podria ser general arreu de la ciutat.

Taula 4.4.4 Percentatge d'unitats familiars amb renda inferior a l'IRSC que no manifesten patir cap privació material ni retard en pagaments, per unitats territorial (Enquesta Sociodemogràfica, 2017)

Unitat territorial	% sense privacions ni retards en pagaments	N petita
Torre Baró, Ciutat Meridiana, Vallbona, Canyelles, les Roquetes, Trinitat Nova, Trinitat Vella, Baró de Viver, Bon Pastor	14,5%	
El Raval	18,5%	*
Vilapicina, Porta, el Turó de la Peira, Can Peguera, la Guineueta, Verdun i la Prosperitat	21,7%	
El poble-sec, la Marina, la Font de la Guatlla, Hostafrancs i la Bordeta"	23,7%	
L'Antiga Esquerra de l'Eixample, la Dreta de l'Eixample, la Sagrada Família i el Fort Pienc	27,7%	*
Els barris de la Vall d'Hebron, el Carmel i Can Baró	28,0%	
El Poblenou, Diagonal-Mar, el Parc, la Ilacuna i la Vila Olímpica	28,2%	**
Sant Martí, la Verneda i la Pau, el Besós, el Maresme i Provençals, el Clot i el Camp de l'Arpa	29,8%	
La Barceloneta, Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera i el Barri Gòtic	29,8%	*
La Nova Esquerra de l'Eixample i Sant Antoni	31,9%	**
Sants i Badal	31,9%	*
Horta i la Font d'en Fargues, i el Guinardó	35,2%	
La Sagrera, el Congrés, Navas i Sant Andreu	38,8%	
La Vila de-Gràcia, Vallcarca, el Coll i la Salut, i el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova	43,8%	
la Maternitat i Sant Ramon, les Corts, Sant Gervasi-Galvany, Pedralbes, Sarrià i les Tres Torres	48,8%	*
Sant Gervasi-la Bonanova i el Putxet, Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes	69,2%	*

*n<100; **n<50

Gràfic 4.4.6 Associació entre la taxa de risc de pobresa relativa (2015) i el percentatge d'unitats familiars amb renda inferior a l'IRSC que no pateixen cap privació material (2017), per unitats territorials

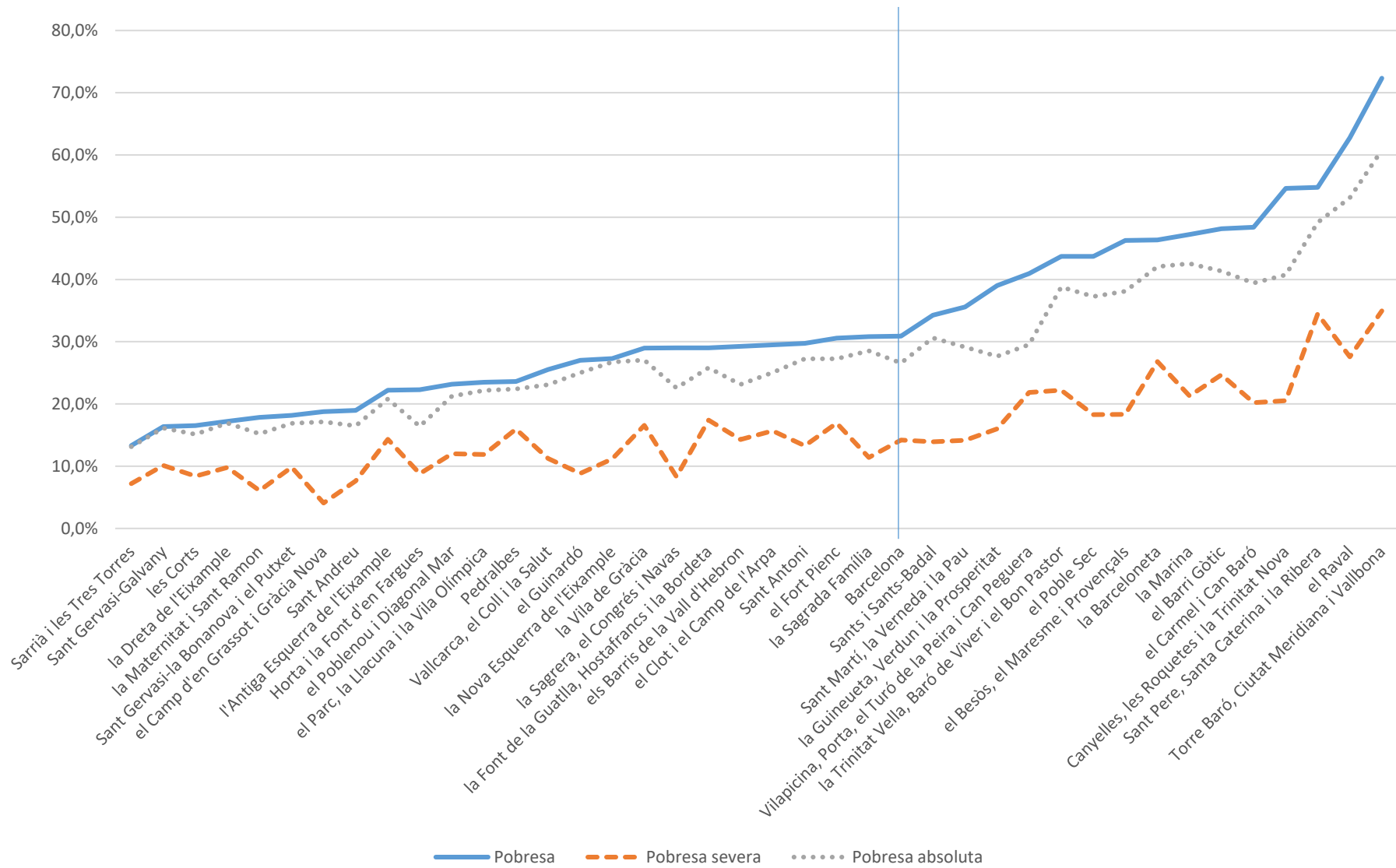
4.5 La distribució territorial de la pobresa infantil a Barcelona

La distribució de la pobresa infantil a Barcelona presenta grans desigualtats territorials. Així, la taxa de risc de pobresa infantil es mou en el rang comprés entre el mínim de 13,3% de Sarrià i les Tres Torres i el màxim del 72,3% de Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona; mentre que la taxa de risc de pobresa infantil severa té un rang comprés en el 4,1% del Camp d'en Grassot i Gràcia Nova i el 35,0% de Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona. Finalment, la taxa de pobresa absoluta presenta un mínim del 13,1% a Sarrià i les Tres Torres i un màxim del 60,8% a Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona. Els resultats per a tots els grans barris de la ciutat es mostren a l'Annex 2 i als gràfics 4.5.1 a 4.5.4, a les pàgines que segueixen.

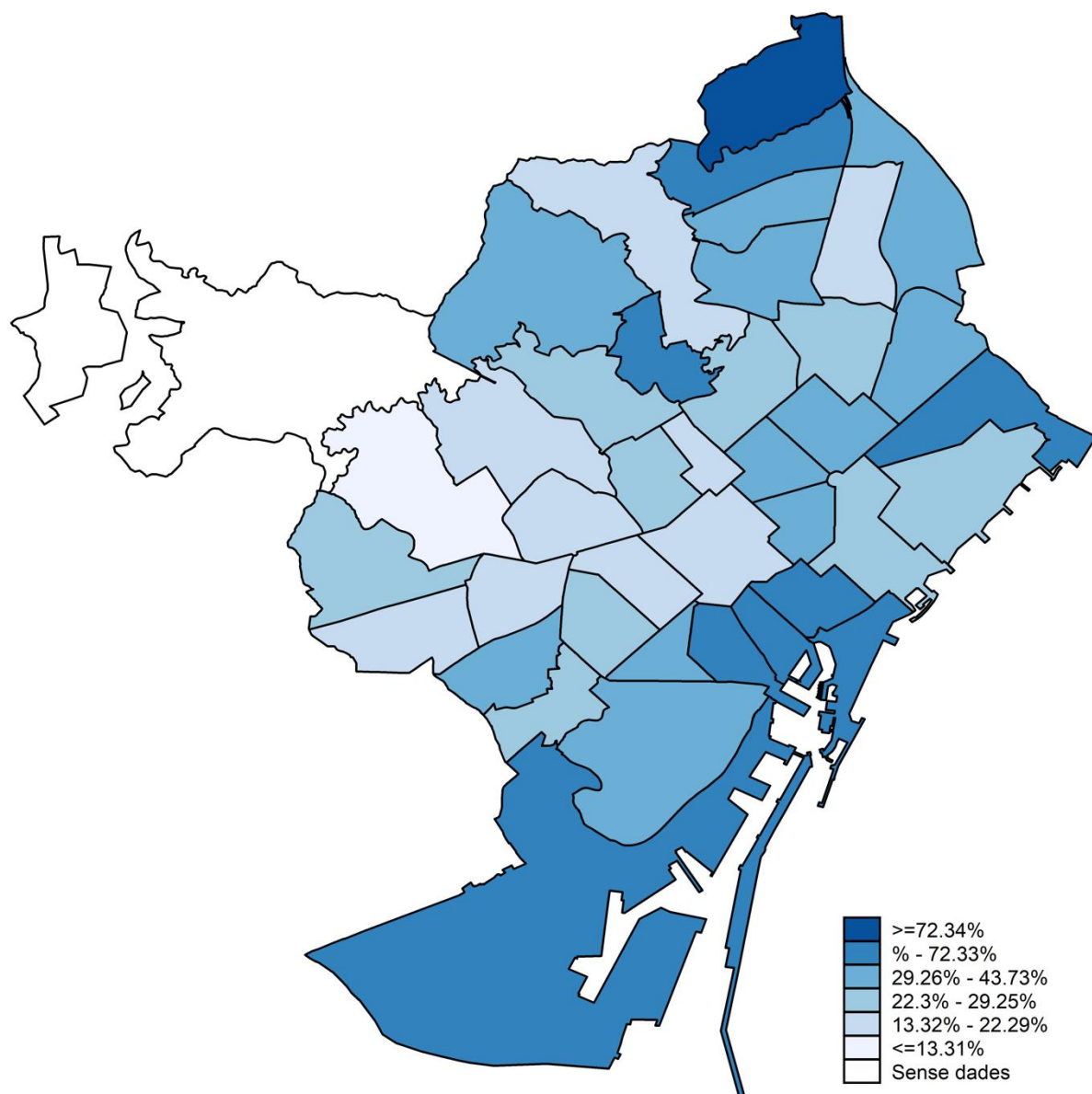
En síntesi, del patró territorial de la pobresa infantil a Barcelona en destaca:

1. La gran disparitat entre territoris: els grans barris amb major pobresa infantil multipliquen per entre 4,6 i 8,6 vegades, segons l'indicador, els percentatges del gran barri amb el valor més baix.
2. Els elevats valors màxims que s'atenyen en els grans barris amb major pobresa infantil: a Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona el 72,3% dels infants de 0 a 16 anys es troben en risc de pobresa, el 60,8% en situació de pobresa absoluta i el 35,0% en risc de pobresa severa. Al Raval, en són el 62,8%, el 53,1% i el 27,6%, respectivament. A Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera, i a Canyelles, les Roquetes i la Trinitat Nova, els infants en risc de pobresa també superen el 50%.
3. El nivell relativament alt de pobresa infantil en els barris més benestants, que es troben sempre en valors de risc de pobresa superiors al 13% i que arriben a atènyer gairebé el 25%. Per exemple, el valor mínim de la taxa risc de pobresa entre grans barris de Barcelona és del 13,3% a Sarrià i les Tres Torres. A Sant Gervasi, la Bonanova i el Putxet la taxa de risc de pobresa arriba al 18,2% i la de risc de pobresa severa gairebé al 10%. A Pedralbes, el risc de pobresa és del 23,6% (pràcticament un de cada quatre infants!), la taxa de pobresa absoluta del 22,4% i el risc de pobresa severa del 16,0%. És molt possible que una part de les llars de baixa renda d'aquests barris estiguin rebent suport d'altres llars, tinguin ingressos informals o bé disposin d'estalvis i patrimoni i no es trobin en situació d'exclusió o privació material. Ja hem vist a l'apartat anterior que la manca de correspondència entre els indicadors de pobresa monetària basats en la renda i les expressions de privació material discrepen, sobretot, a les unitats territorials de renda alta. Resten per esclarir les raons concretes que expliquen aquests valors estranyament alts, especialment a Pedralbes, i el grau en què aquesta possible sobreestimació afecta altres territoris de la ciutat i, per tant, el còmput total de pobresa infantil (tant relativa com absoluta) de Barcelona.

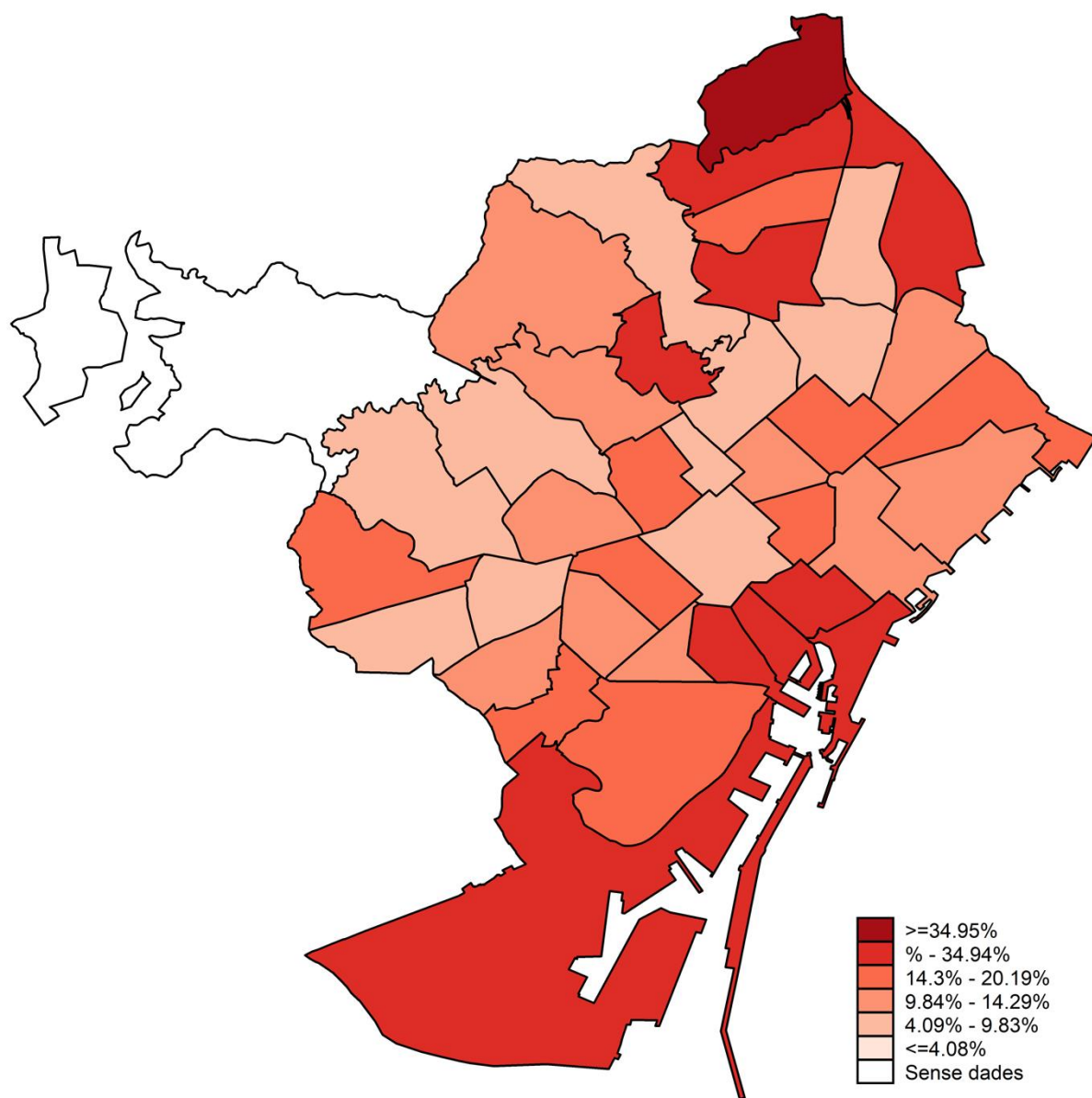
Gràfic 4.5.1 Taxes de risc de pobresa infantil per grans barris de Barcelona, 2015

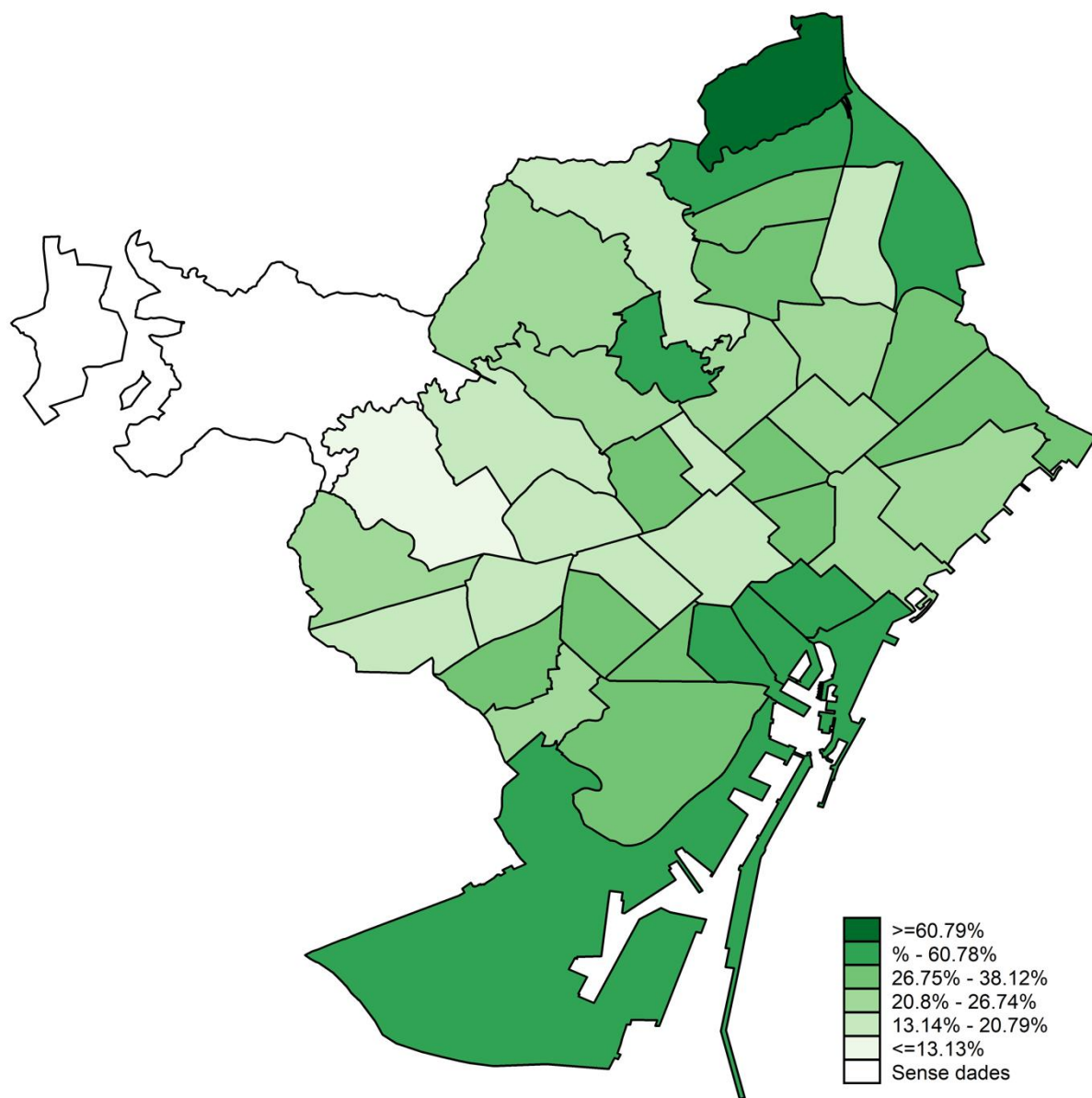
Gràfic 4.5.1 Taxa de risc de pobresa infantil per grans barris de Barcelona, 2015

Gràfic 4.5.2 Taxa de risc de pobresa severa infantil per grans barris de Barcelona, 2015

Gràfic 4.5.3 Taxa de pobresa absoluta infantil per grans barris de Barcelona, 2015

5. La cobertura dels ajuts d'urgència social

En aquest capítol ens proposem estimar la cobertura de l'ajut amb referència a la població objectiu. És a dir, ens proposem esbrinar quina proporció del conjunt dels infants i adolescents que es troben en risc de pobresa i/o en situació de pobresa absoluta reben l'ajut.

En el capítol anterior ja hem quantificat quants infants de fins a 16 anys es troben en aquesta situació, segons els diversos indicadors de pobresa. Ens manca determinar la proporció d'ajuts d'urgència social que, efectivament, s'assignen a unitats familiars i a infants que es troben en cadascuna de les categories de risc o situació de pobresa, per poder determinar la cobertura de l'ajut respecte el total de població infantil en risc o situació de pobresa monetària.

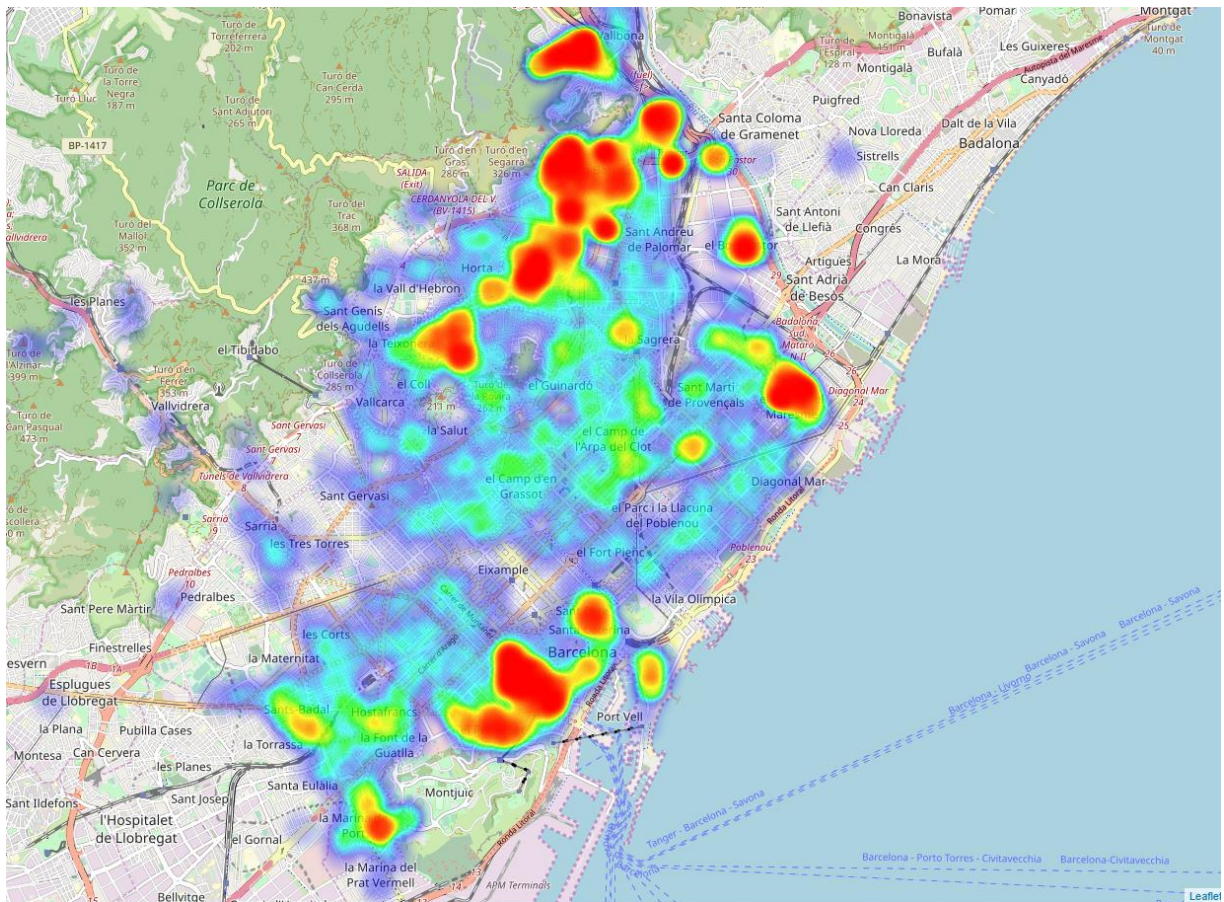
Abans d'estimar la cobertura respecte la població infantil en risc o situació de pobresa, mostrem la distribució territorial dels ajuts, tant en nombre absolut com amb relació als infants empadronats.

5.1 La distribució territorial dels ajuts

El gràfic 5.1.1, a la pàgina següent, mostra la distribució territorial dels beneficiaris de l'ajut 0-16 de 2018, segons el domicili que consta al sistema d'informació de l'IMSS. Les taques vermelles que s'hi observen indiquen les zones on es produeix, ensems, una alta densitat de població infantil i concentració de pobresa.

Per districtes, Nou Barris és, amb diferència, el districte de residència del major nombre de beneficiaris: el 23,2% dels de 2017 i el 24,8% dels de 2018. En totes dues convocatòries, el segueixen Sant Martí, Sants-Montjuic, Ciutat Vella, Sant Andreu i Horta-Guinardó, que concentren entre el 15% i el 10% dels beneficiaris. Finalment, L'Eixample, Gràcia, Les Corts i Sarrià-Sant Gervasi, allotgen entre el 6,0% i l'1'2% dels perceptors de l'ajut; (Taula 5.1.1)

Gràfic 5.1.1 Distribució territorial dels beneficiaris de l'ajut d'emergència social (2018)

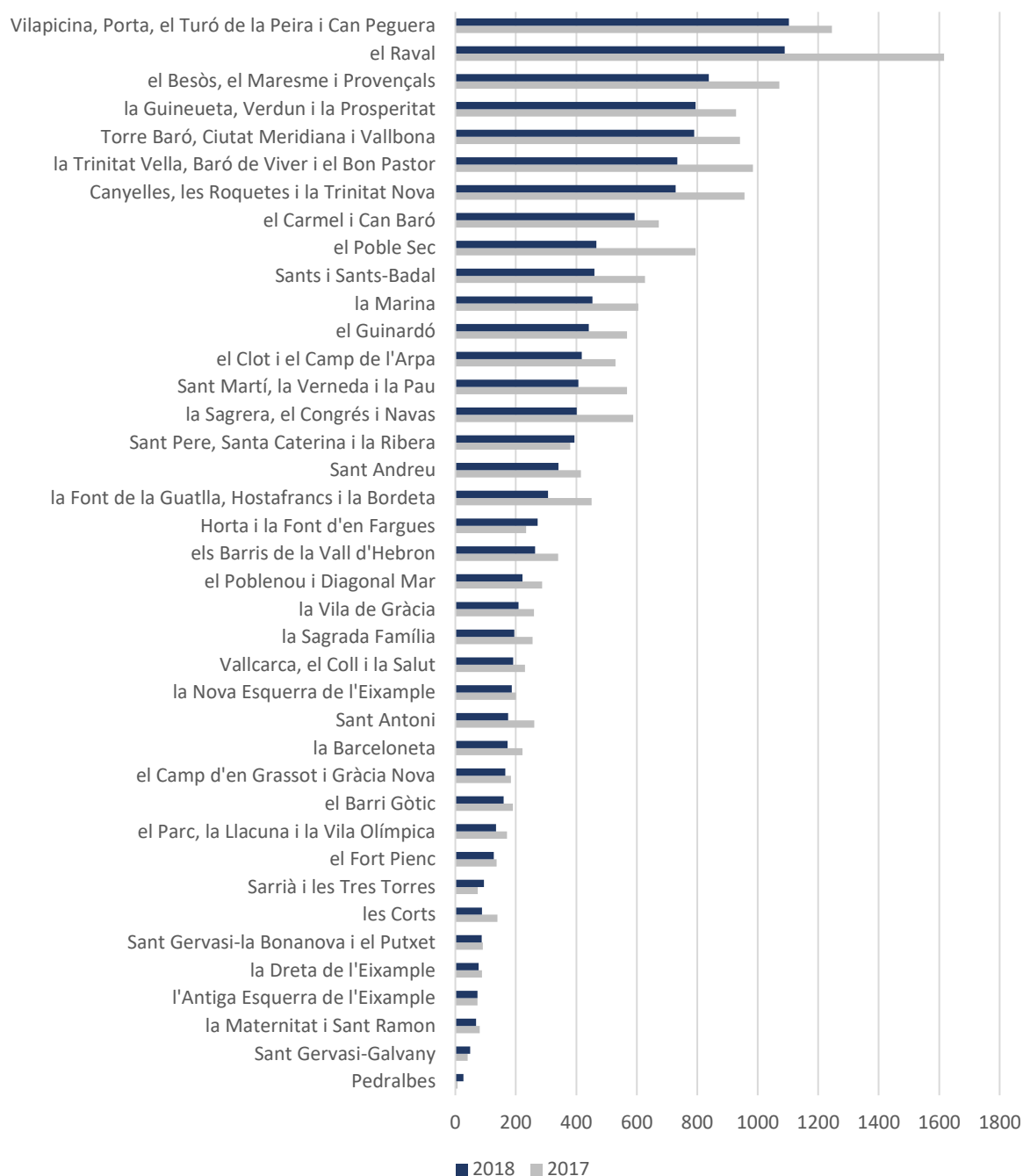

Taula 5.1.1 Nombre de beneficiaris de l'ajut d'emergència social per districtes (2017 i 2018)

Districte	2017		2018	
	Nombre de beneficiaris	Percentatge de beneficiaris	Nombre de beneficiaris	Percentatge de beneficiaris
Ciutat Vella	2.408	13,8%	1.816	13,2%
Eixample	1.014	5,8%	834	6,0%
Sants-Montjuïc	2.478	14,2%	1.686	12,2%
Les Corts	227	1,3%	184	1,3%
Sarrià-Sant Gervasi	206	1,2%	231	1,7%
Gràcia	674	3,8%	565	4,1%
Horta-Guinardó	1.815	10,4%	1.570	11,4%
Nou Barris	4.070	23,2%	3.417	24,8%
Sant Andreu	1.987	11,3%	1.476	10,7%
Sant Martí	2.628	15,0%	2.020	14,6%
Total Barcelona	17.507	100%	13.799	100%

Per grans barris, la **major concentració de beneficiaris** es produeix, l'any 2018, a Vilapicina, Porta, el Turó de la Peira i Can Peguera (1.103 infants), mentre que el 2017 es va produir al Raval (amb 1.616 infants). A l'altre cap del rang, Pedralbes i Sant Gervasi-Galvany han tingut menys de 50 beneficiaris en cadascuna de les dues convocatòries (Gràfic 5.1.2).

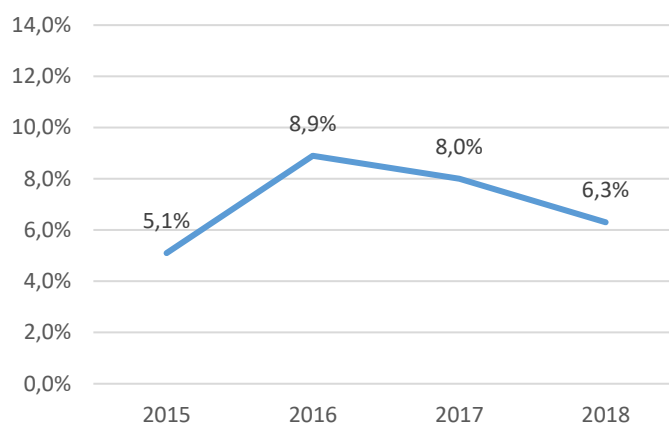
Gràfic 5.1.2 Nombre de beneficiaris de l'ajut d'emergència social per districtes (2017 i 2018)

5.2 La cobertura respecte la població infantil de la ciutat

L'any 2017, els **17.515 infants amb ajut d'urgència social atorgat** van representar un **8,0%** del total de 218.647 menors de 16 anys que hi havia empadronats a Barcelona (a data 1 de gener de 2017).¹⁵ L'any 2018, els **13.800 infants beneficiaris** constituïen un **6,3%** dels 219.153 menors de 16 anys empadronats a 1 de gener de 2018.

Gràfic 5.2.1 Percentatge d'infants empadronats coberts per l'ajut d'urgència social, Barcelona

El percentatge d'infants empadronats amb ajut d'emergència social ateny un màxim al districte de Ciutat Vella (20,6% el 2017 i 15,7% el 2018); seguit de Nou Barris (17,3% i 14,3%, respectivament) i Sants-Montjuïc (10,9% i 7,4%). Els districtes de Sarrià- Sant Gervasi (0,8% i 0,9%), Les Corts (2,1% i 1,7%) i l'Eixample (3,3% i 2,7%) són els de menor proporció d'infants beneficiaris (Taula 5.2.1)

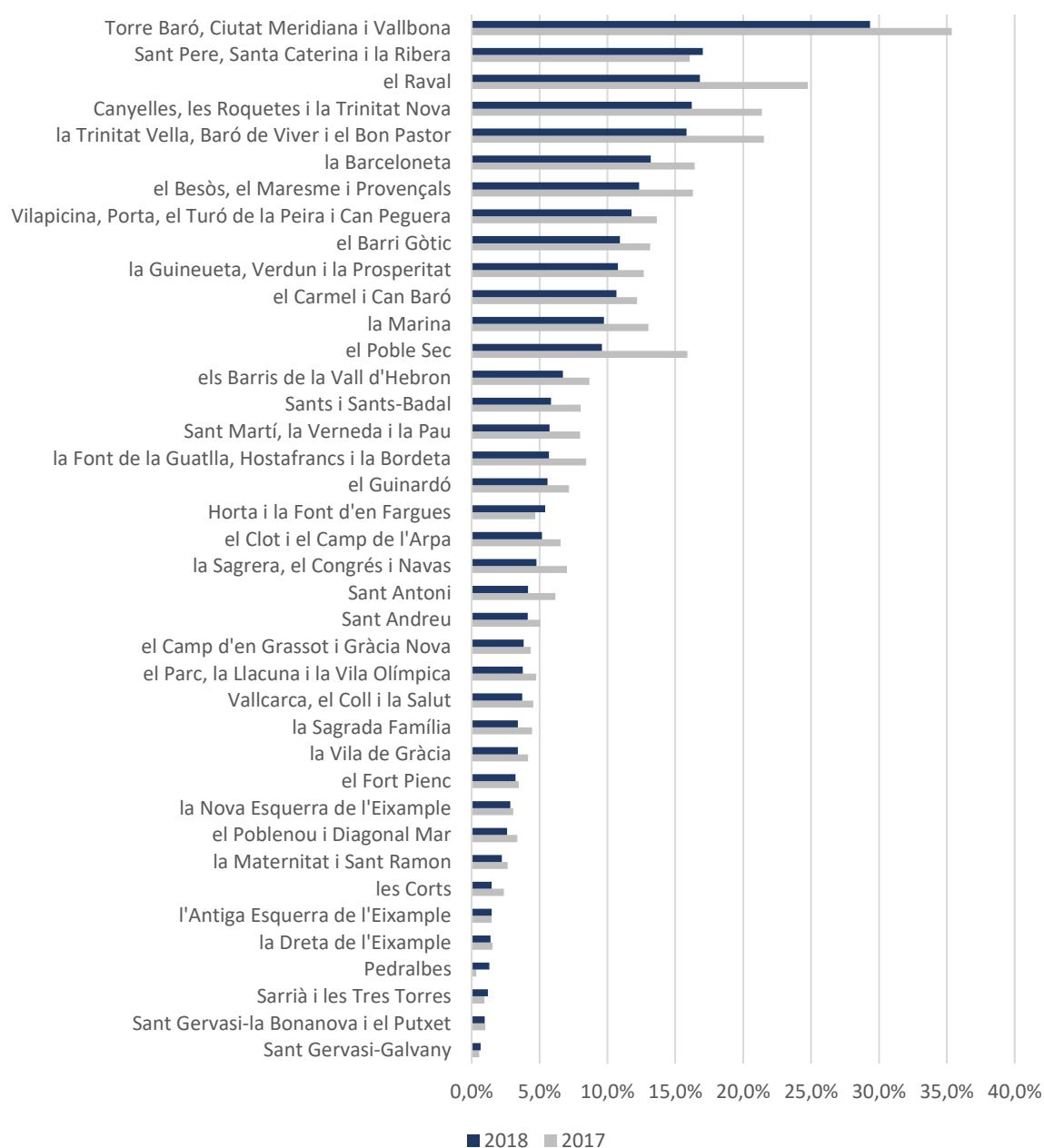
Taula 5.2.1 Percentatge d'infants 0-16 empadronats que són beneficiaris de l'ajut d'emergència social, per districtes (2017 i 2018)

Districte	2017		2018	
	Nombre d'empadronats 0-15	% de beneficiaris	Nombre d'empadronats 0-15	% de beneficiaris
Ciutat Vella	11.690	20,6%	11.568	15,7%
Eixample	31.111	3,3%	30.972	2,7%
Sants-Montjuïc	22.827	10,9%	22.765	7,4%
Les Corts	11.003	2,1%	11.120	1,7%
Sarrià-Sant Gervasi	25.417	0,8%	25.463	0,9%
Gràcia	15.574	4,3%	15.594	3,6%
Horta-Guinardó	22.344	8,1%	22.394	7,0%
Nou Barris	23.570	17,3%	23.935	14,3%
Sant Andreu	21.180	9,4%	21.290	6,9%
Sant Martí	33.931	7,7%	34.052	5,9%
Total Barcelona	218.647	8,0%	219.153	6,3%

¹⁵ Dades del padró extretes de www.bcn.cat/estadistica

El gràfic 5.2.2 mostra el percentatge d'infants empadronats que són beneficiaris per als 40 grans barris de la ciutat. El màxim, en totes dues convocatòries, es dona a Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona, amb un 35,4% el 2017 i un 29,3% el 2018. Resulta igualment destacable com el canvi en els criteris d'accés ha afectat els barris amb major proporció d'infants beneficiaris de forma molt diferent: el Raval ha caigut del 24,8% al 16,8% entre 2017 i 2018, mentre que la cobertura a Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera s'ha incrementat del 16,1% al 17,0%. Entre els grans barris amb menor cobertura, destaca Sant Gervasi-Galvany i Sant Gervasi, La Bonanova i el Putxet, que en ambdues convocatòries mostren una cobertura inferior o igual a l'1.0%.

Gràfic 5.2.2 Percentatge d'infants 0-16 empadronats que són beneficiaris de l'ajut d'emergència social, per grans barris (2017 i 2018)

5.3 La cobertura respecte la població infantil en risc o situació de pobresa

Com hem dit, per determinar la cobertura de l'ajut respecte el total de població infantil en risc o situació de pobresa és necessari identificar, primer, quina proporció d'ajuts d'urgència social s'han assignat, efectivament, a infants que es troben en cadascuna de les categories de pobresa.

El 100% dels infants beneficiaris de 2017 i de 2018 es troben en risc de pobresa relativa, la qual cosa es deu a què el topall de renda per poder accedir a l'ajut és inferior al llindar de risc de pobresa i, per tant, per accedir a l'ajut cal, necessàriament, que la unitat familiar es trobi en risc de pobresa.

Per contra, el topall de renda per accedir a l'ajut és superior al llindar de risc de pobresa severa i, per aquest motiu, no tots els infants beneficiaris es troben en aquest nivell de risc: l'any 2017 en van ser un 81,6% i l'any 2018 un 82,2% (Taula 5.3.1).

Finalment, la pràctica totalitat dels infants (un 99,7% dels infants beneficiaris de 2017 i un 99,8% dels de 2018) es trobaven en situació de pobresa absoluta.

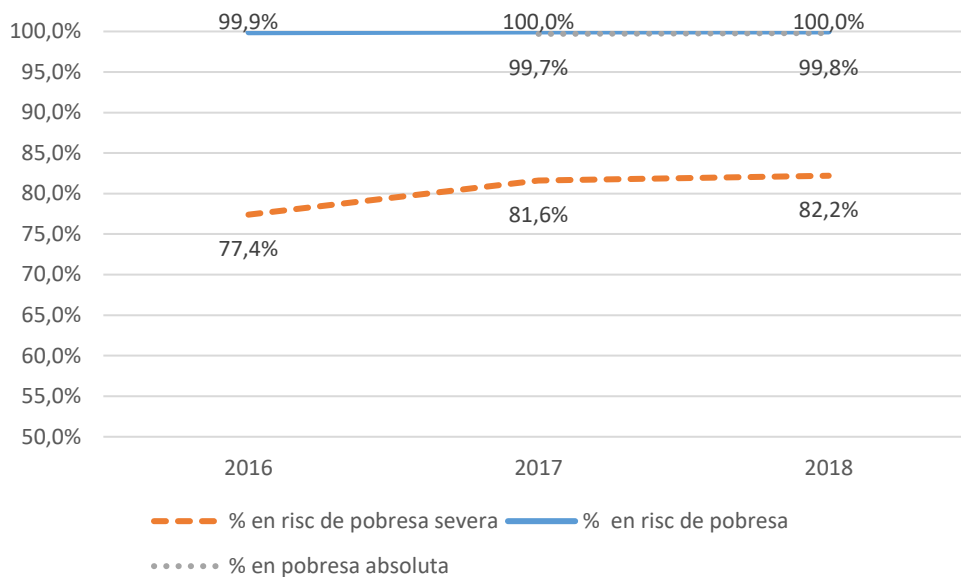
Taula 5.3.1 Eficiència en la focalització de l'ajut d'emergència social (% de beneficiaris que compleixen les diverses definicions de pobresa), total Barcelona 2017 i 2018

	2017		2018	
	Infants	%	Infants	%
Beneficiaris	17.515	100,0%	13.800	100,0%
En risc de pobresa (<60% mediana)	17.515	100,0%	13.800	100,0%
En risc de pobresa severa (<30% mediana)	14.292	81,6%	11.341	82,2%
En situació de pobresa absoluta	17.457	99,7%	13.772	99,8%

*L'any 2017 hi va haver 160 unitats familiars amb 271 menors de 16 anys sense informació de renda. Hem assumit que la distribució dels infants en les diverses categories de risc de pobresa és la mateixa que per als infants dels quals disposem d'informació.

Resulta destacable que, tot i les creixents restriccions en els criteris per accedir a l'ajut entre les convocatòries de 2016, 2017 i 2018, la millora en l'eficiència de la focalització ha estat relativament baixa, és a dir, el percentatge de beneficiaris que es troba en risc de pobresa severa només s'ha incrementat modestament, malgrat que s'ha passat a requerir primer, que les famílies fossin usuàries de Serveis Socials l'any anterior i, segon, que ho fossin en alguna modalitat de tractament amb prestació econòmica (gràfic 5.3.1).

Gràfic 5.3.1 Eficiència de la focalització (total Barcelona, 2016 a 2018)

Combinant l'estimació del nombre d'infants que es troben en risc de pobresa relativa i en situació de pobresa absoluta a Barcelona que hem realitzat al capítol anterior, amb la proporció dels beneficiaris de l'ajut que compleixen cadascun dels criteris de pobresa (taules 5.3.2 i 5.3.3), concloem que l'ajut d'emergència social de **2017** va donar cobertura a:

- Un **25,9%** dels infants en **risc de pobresa** de la ciutat
- Un **46,0%** dels infants en **risc de pobresa severa** de la ciutat
- Un **30,0%** dels infants en **situació de pobresa absoluta** de la ciutat

Mentre que l'any **2018** va cobrir:

- Un **20,4%** dels infants en **risc de pobresa** de la ciutat
- Un **36,4%** dels infants en **risc de pobresa severa** de la ciutat
- Un **23,6%** dels infants en **situació de pobresa absoluta** de la ciutat

Taula 5.3.2 Cobertura de l'ajut d'emergència social (% de població de menys de 16 anys en risc de pobresa que percep l'ajut d'urgència social), total Barcelona, 2017

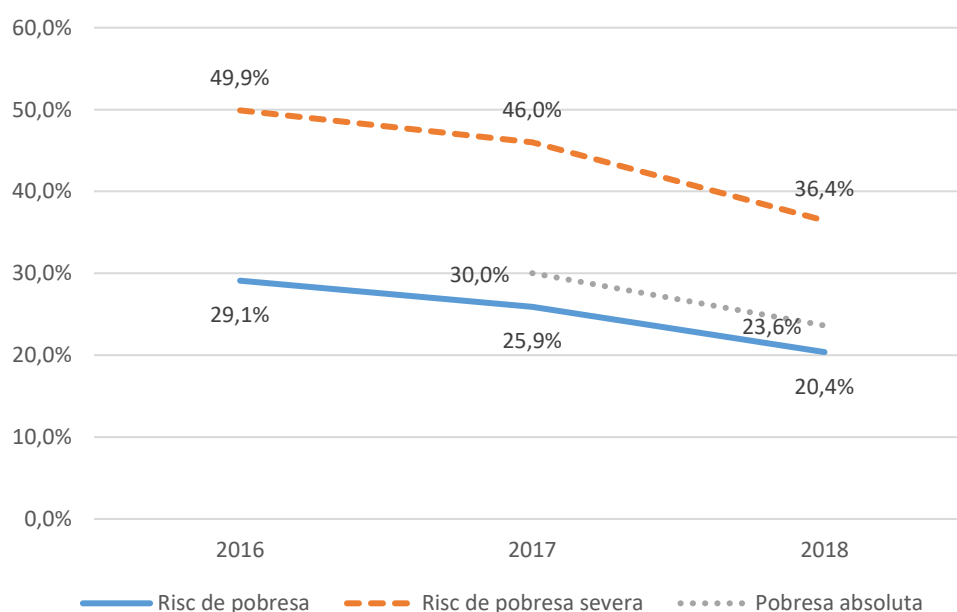
	Infants que perceben l'ajut	Infants a Barcelona	Cobertura (en %)
En risc de pobresa (<60% mediana)	17.515	67.562	25,9%
En risc de pobresa severa (<30% mediana)	14.292	31.048	46,0%
En situació de pobresa absoluta	17.457	58.160	30,0%

Taula 5.3.3 Cobertura de l'ajut d'emergència social (% de població de menys de 16 anys en risc de pobresa que percep l'ajut d'urgència social), total Barcelona, 2018

	Infants que perceben l'ajut	Infants a Barcelona	Cobertura (en %)
En risc de pobresa (<60% mediana)	13.800	67.718	20,4%
En risc de pobresa severa (<30% mediana)	11.341	31.120	36,4%
En situació de pobresa absoluta	13.772	58.295	23,6%

El gràfic 5.3.2 mostra l'evolució de la cobertura entre 2016 i 2018. S'hi observa la reducció progressiva de la cobertura, conseqüència de què els canvis en els criteris d'accés han resultat en la disminució del nombre de beneficiaris, mentre que la població objectiu sobre la que es calcula la cobertura s'ha mantingut pràcticament constant.

Gràfic 5.3.2 Evolució de la cobertura de l'ajut d'urgència social per llindar de pobresa (total Barcelona, 2016 a 2018)

Cal insistir que l'estabilitat en la població objectiu és artificial i es deu a les limitacions en les dades disponibles: hem calculat el percentatge de població en risc de pobresa sobre la base de l'única distribució de rendes de la ciutat que hem pogut obtenir (corresponent a l'any 2015), i hem assumit que aquest percentatge s'ha mantingut inalterat entre 2015 i 2017.

Atès que, com hem dit al capítol 3, l'evolució de l'economia de la ciutat en aquests anys ha estat positiva, és probable que, en realitat, la proporció d'infants en risc de pobresa hagi davallat lleugerament i que, per tant, la reducció en la cobertura hagi estat una mica més suau que la que indica el gràfic.

5.4 Disparitats territorials en la cobertura de l'ajut

Les taxes de cobertura de l'ajut d'urgència social al conjunt de Barcelona amaguen una enorme variabilitat territorial que val la pena descriure i analitzar.

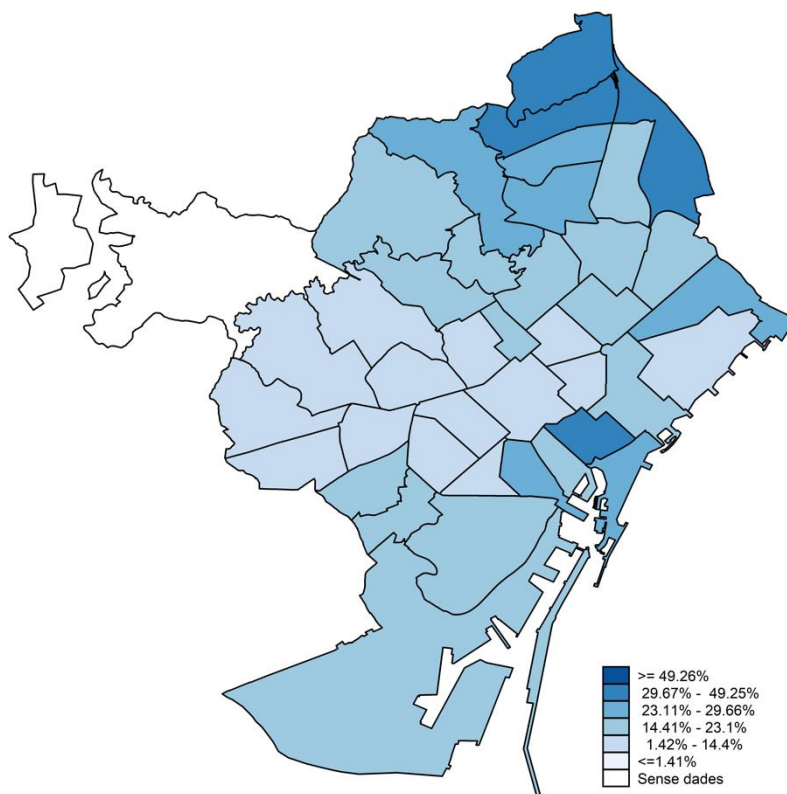
Com hem vist, l'any 2018, van percebre l'ajut el 20,4% dels infants en risc de pobresa de la ciutat, el 36,4% dels infants en risc de pobresa severa, i el 23,6% dels que es trobaven en situació de pobresa absoluta. Si observem els valors desagregats per grans barris, el percentatge d'infants en risc de pobresa coberts per l'ajut 0-16 es trobava entre un mínim del 4,0% de Sant Gervasi – Galvany i un màxim del 40,6% de Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona; el percentatge d'infants en risc de pobresa severa coberts variava entre el 5,4% i el 72,5%, de nou de Sant Gervasi-Galvany i Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona, respectivament; i les taxes de cobertura dels infants en situació de pobresa absoluta es trobaven entre el 4,0% i el 48,3%, dels dos mateixos grans barris.

L'any 2017 el rang va ser encara més ample: quant a la cobertura dels infants en risc de pobresa, el mínim va ser de l'1,4% a Pedralbes i el màxim del 49,3% a Trinitat Vella, Baró de Viver i el Bon Pastor, mentre que la cobertura dels infants en risc de pobresa severa es va moure entre l'1,5% de Pedralbes i el 86,9% de Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona. La taxa de cobertura dels infants en situació de pobresa absoluta se situava entre l'1,5% i el 57,7%, de corresponents a Pedralbes, el valor mínim, i Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona, el màxim.

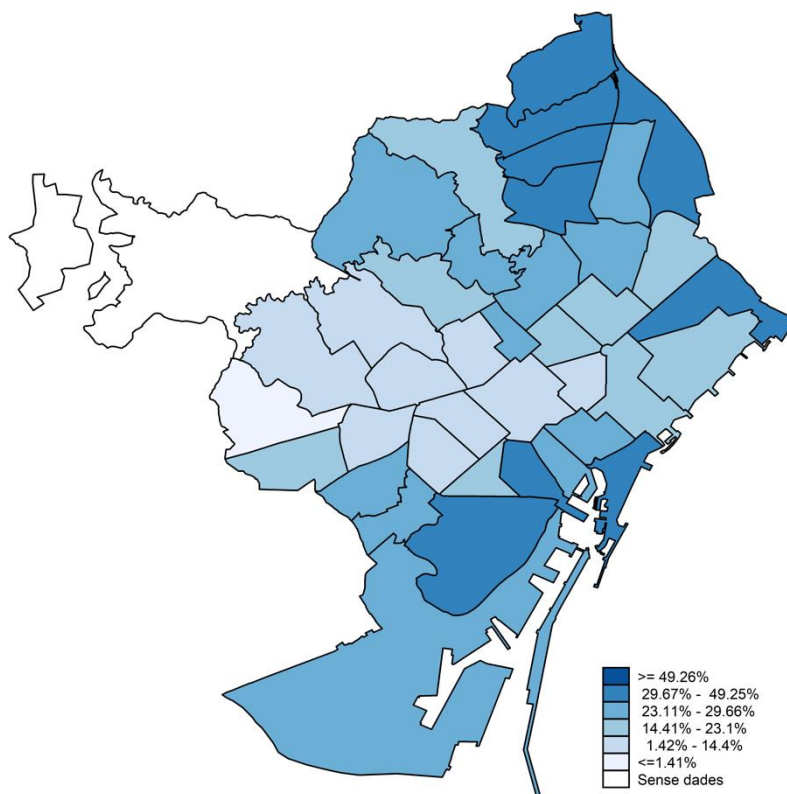
Les taxes de cobertura per cada gran barri i indicador de pobresa, per a les convocatòries de 2017 i 2018, es mostren a l'Annex 3, i de forma cartografiada als gràfics 5.4.1 a 5.4.3.

Gràfic 5.4.1 Percentatge d'infants en risc de pobresa coberts per l'ajut 0-16, per grans barris.

2018

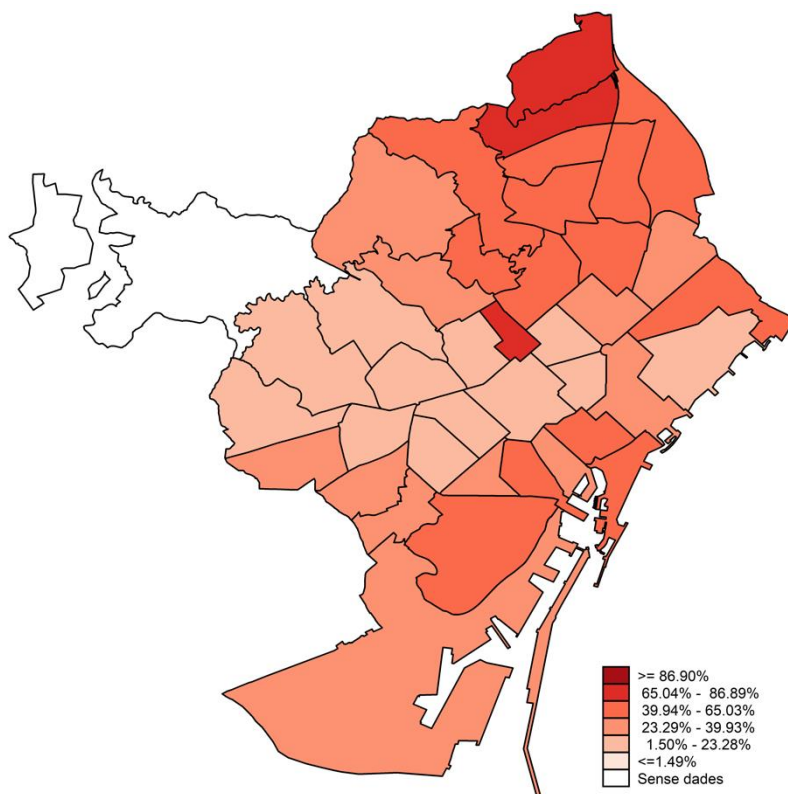

2017

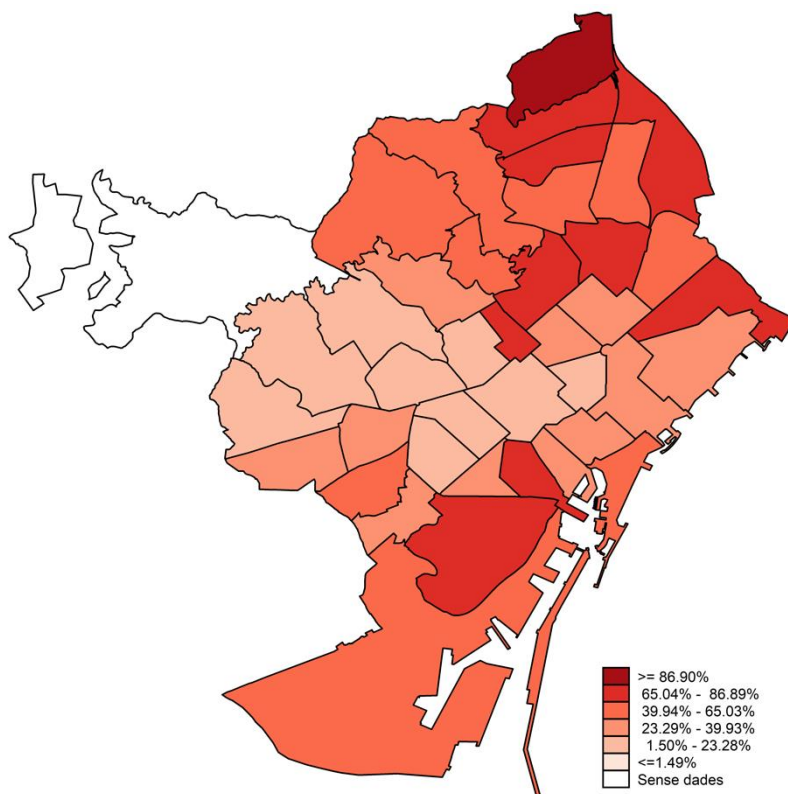

Gràfic 5.4.2 Percentatge d'infants en risc de pobresa severa coberts per l'ajut 0-16, per grans barris.

2018

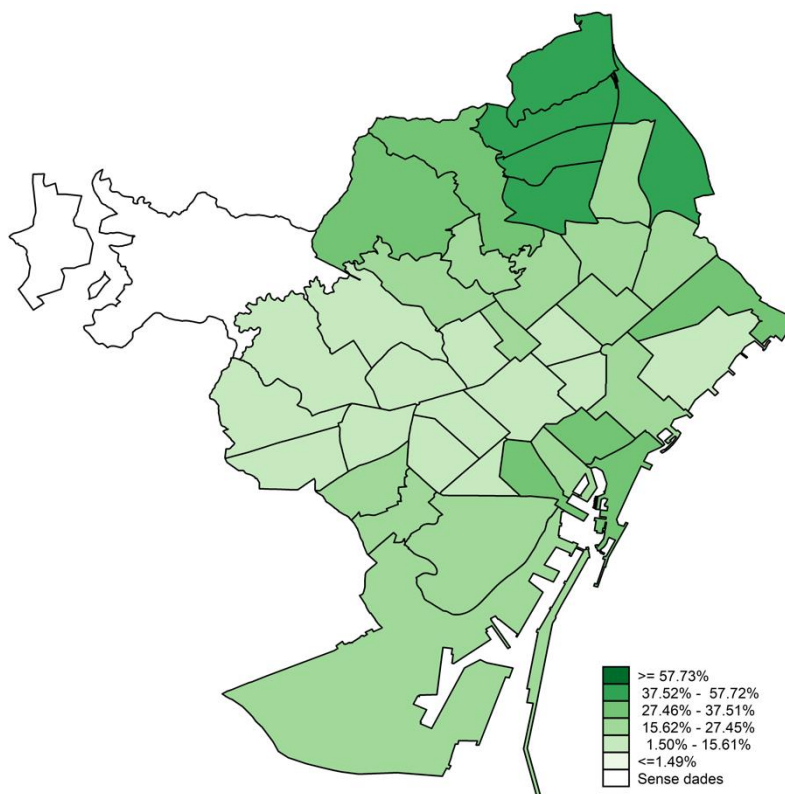

2017

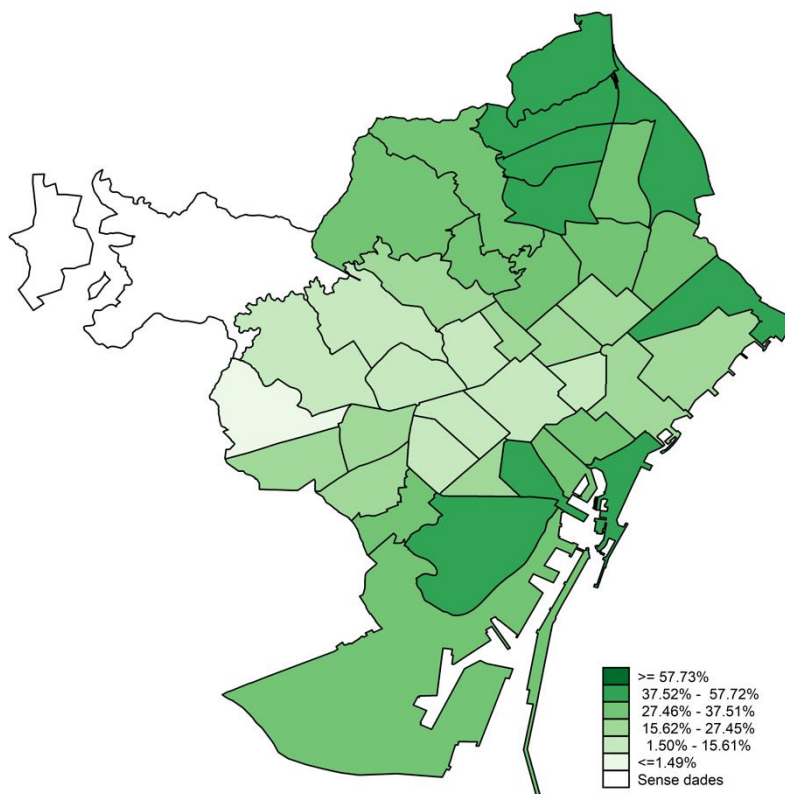

Gràfic 5.4.3 Percentatge d'infants en situació de pobresa absoluta coberts per l'ajut 0-16, per grans barris.

2018

2017

La variabilitat de les cobertures entre grans barris no és ni molt menys atzarosa, sinó que mostra una correlació estreta i lineal amb el nivell de renda del gran barri. Tal com es mostra als gràfics 5.4.4 a 5.4.6, **com més gran és la mediana de la renda equivalent de les llars del barri, menor és el percentatge dels infants en risc o situació de pobresa que estan coberts pels ajuts d'urgència social**. Per tant, a major renda del gran barri, menor proporció d'infants en risc o situació de pobresa, i a més, menor proporció dels infants en risc o situació de pobresa que perceben l'ajut. En altres paraules, **un infant pobre té més probabilitats d'estar rebent un ajut si viu en un barri pobre que si viu en un barri relativament ric**. Igualment, cal fer notar que l'associació és més forta per a la cobertura dels infants en risc de pobresa, que en la dels infants en risc de pobresa severa.

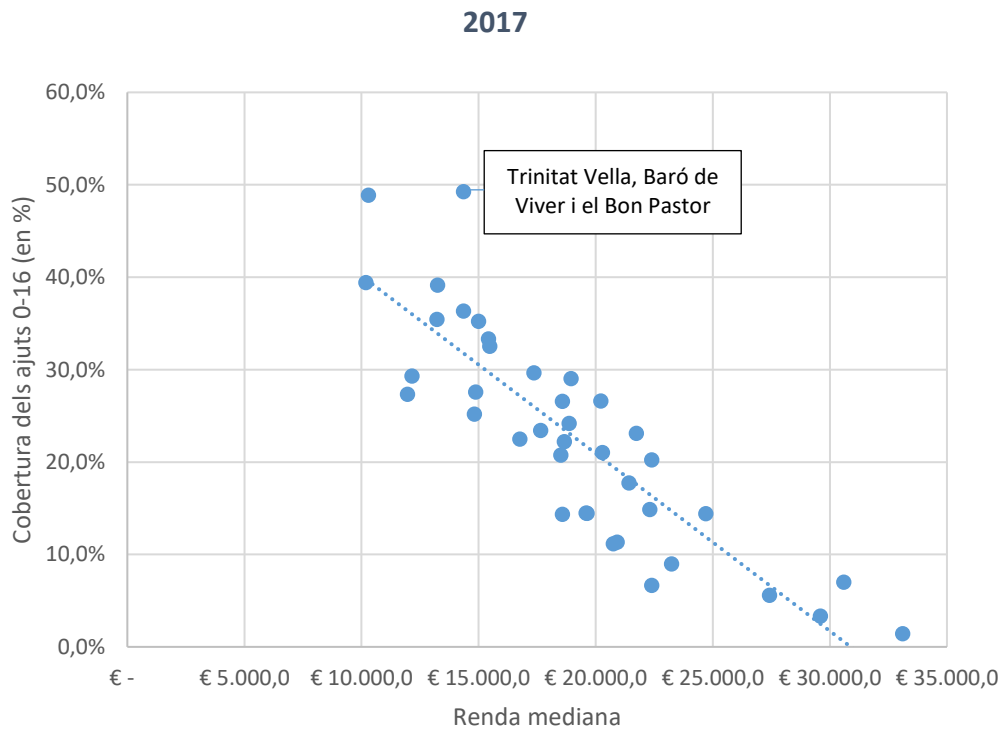
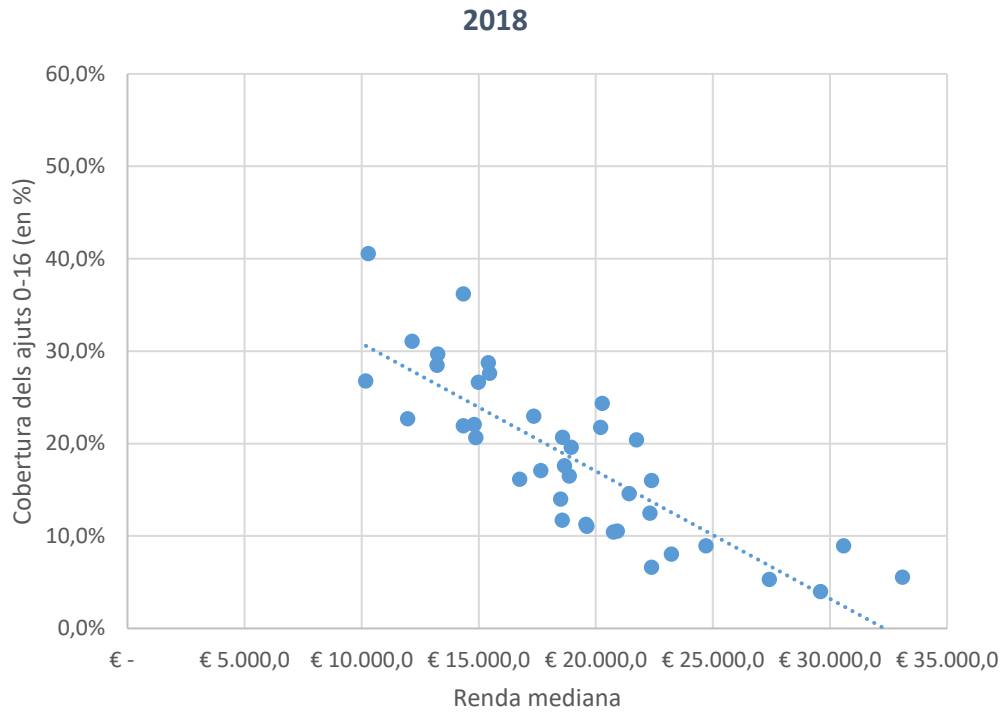
Quins motius poden explicar aquesta correlació inversa entre la renda del gran barri i la cobertura? En primer lloc, una baixa capacitat del programa d'ajuts per arribar a les famílies pobres dels barris relativament rics, i que podria tenir dues possibles explicacions: primer, que una família de renda molt baixa tingui menys tendència a ser usuària de Serveis Socials (condició necessària per accedir a un ajut) quan viu a un barri ric que quan ho fa en un barri més pobre, ja que en un barri relativament ric poden ser més freqüents les situacions de "pobresa vergonyant", en què la família prefereix no fer-ne ús per vergonya o temor a l'estigmatització. O bé que en els barris de renda relativament elevada siguin més freqüents les situacions de pobresa monetària no acompanyada d'altres necessitats socials (per exemple, casos de "pobresa assalariada", en què almenys un dels dos progenitors treballa), la qual cosa, al seu torn, estigui associada amb un menor ús dels Serveis Socials.

El segon motiu de la correlació inversa entre renda del gran barri i cobertura pot raure en un error de mesura: com hem comentat, en un barri relativament ric és més probable que una renda molt baixa no indiqui una situació de veritable privació material, ja sigui perquè la família disposa d'estalvis o patrimoni, rep el suport d'altres llars, té ingressos informals, o genera les rendes a l'estranger. En aquest cas, es tracta d'un problema de l'anàlisi i no del programa d'ajuts, que, mitjançant el filtre de Serveis Socials, sí que estaria discriminant les veritables situacions de necessitat econòmica.

En qualsevol cas, tots dos motius menarien a concloure que la variabilitat en la cobertura dels ajuts i l'associació amb la renda del gran barri simplement reproduïx el patró territorial d'ús de Serveis Socials. Si computem el nombre d'altres ajuts econòmics de Serveis Socials vinculats a la infància de cada gran barri (diferents a l'ajut d'urgència social 0-16; concretament, el nombre de llars beneficiàries d'ajuts en concepte de despeses escolars, lleure, bolquers i ajuts a l'alimentació de famílies amb menors) trobem que l'associació amb el nombre d'ajuts 0-16 és notable (el coeficient de determinació és del 0,79) si bé perviu una certa variabilitat, especialment entre els grans barris amb major nombre d'usuaris de Serveis Socials (gràfic 5.4.7)

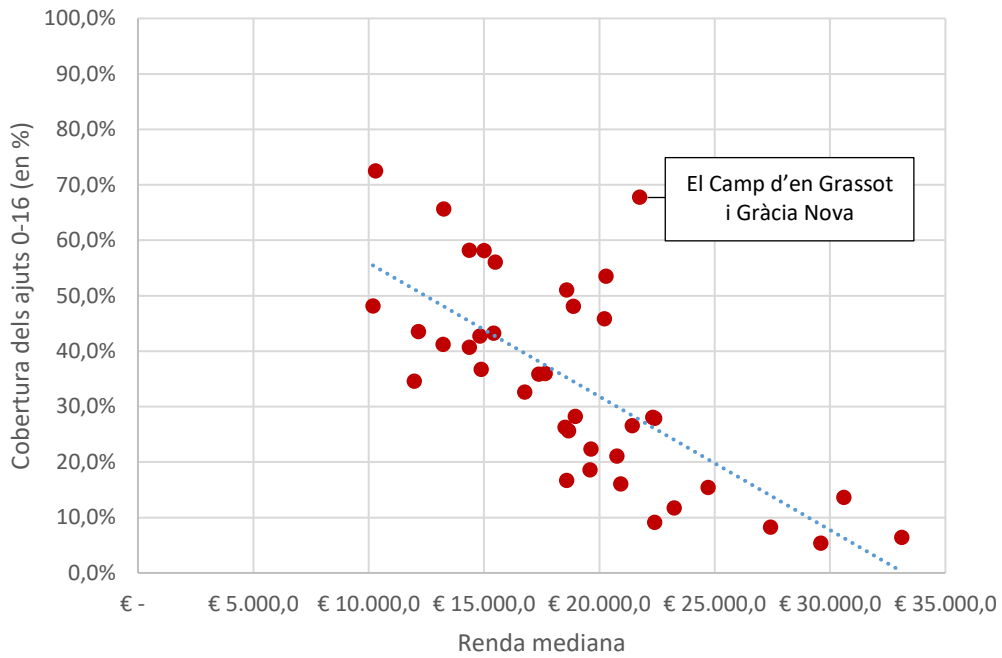
Hagués estat interessant comprovar si existeixen diferències territorials en el “take-up” de l’ajut entre les famílies i infants que complien els requeriments d’ús dels Serveis Socials que determinen les respectives convocatòries dels ajuts d’urgència social. Dissortadament, els responsables de Gestió de Sistemes d’Informació de l’Àrea de Drets Socials no han pogut replicar la cerca dels usuaris de Serveis Socials que complien els criteris de la convocatòria i que es va utilitzar per a contactar-los.

Gràfic 5.4.4 Correlació entre la mediana de la renda (2015) i el % d'infants en risc de pobresa coberts pels ajuts d'urgència social, per grans barris

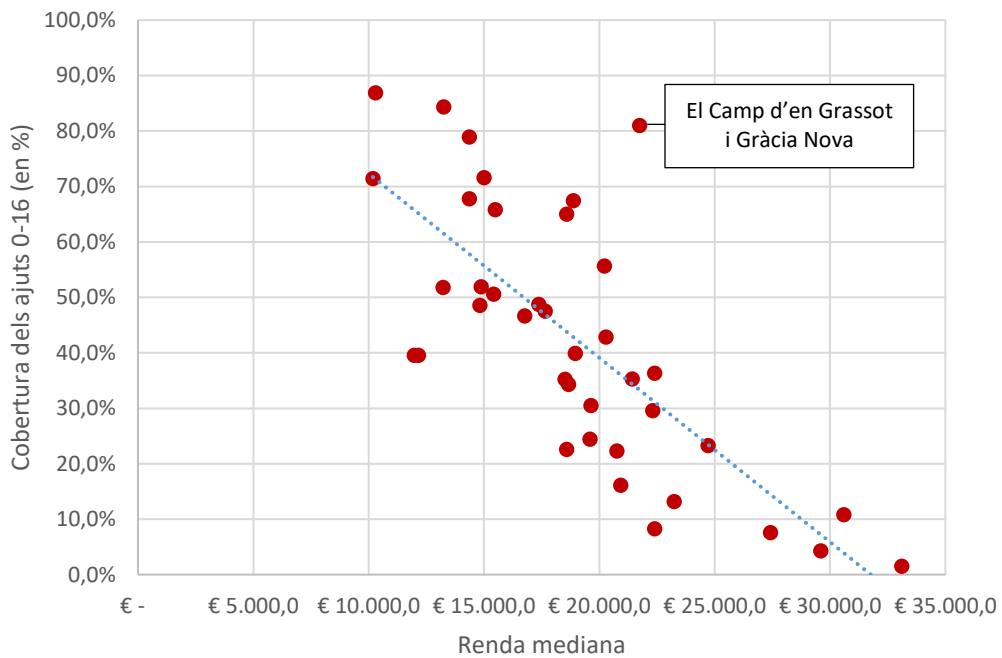

Gràfic 5.4.5 Correlació entre la mediana de la renda (2015) i el % d'infants en risc de pobresa severa coberts pels ajuts d'urgència social, per grans barris

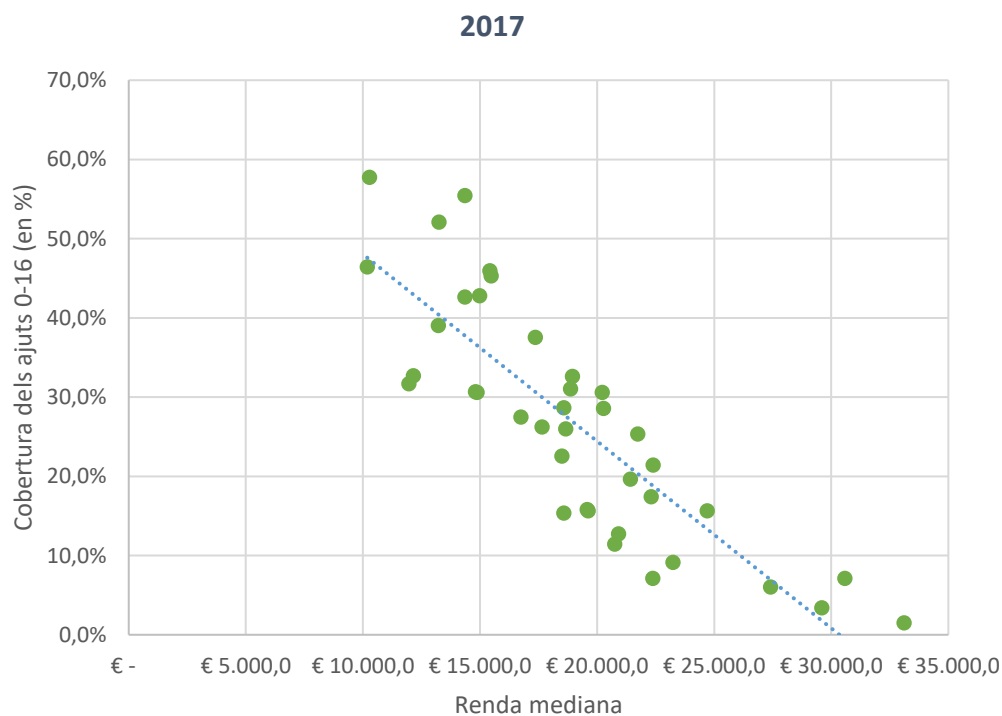
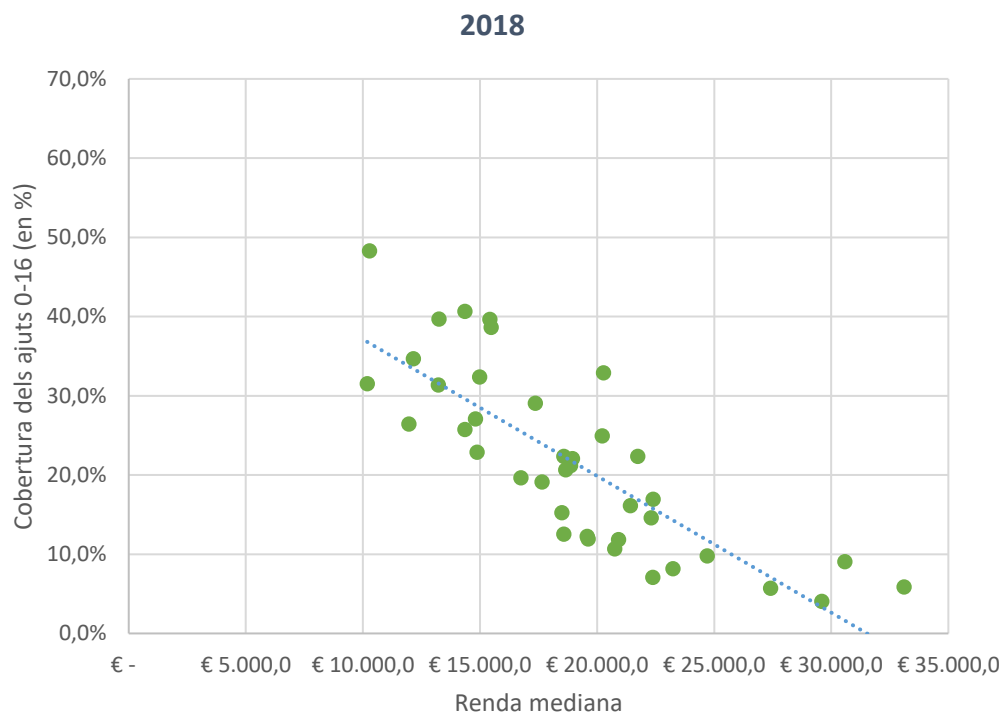
2018

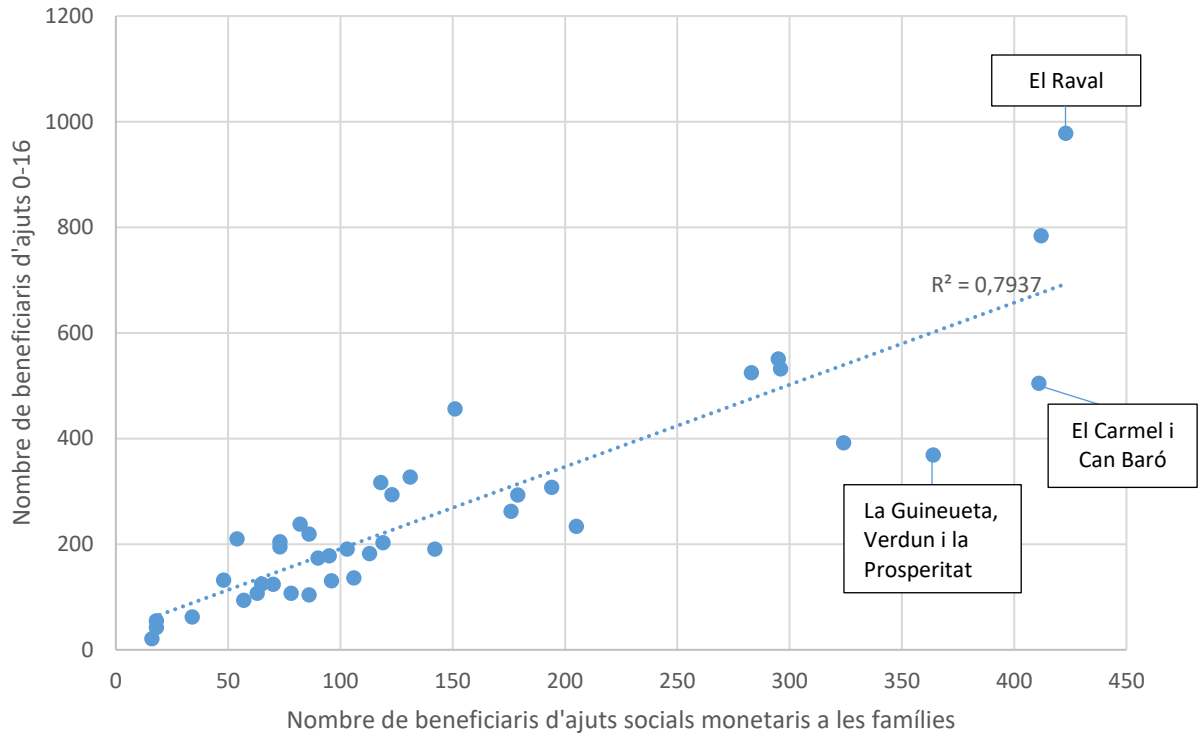
2017

Gràfic 5.4.6 Correlació entre la mediana de la renda (2015) i el % d'infants en situació de pobresa absoluta coberts pels ajuts d'urgència social, per grans barris

Gràfic 5.4.7 Associació entre el nombre de beneficiaris d'ajuts econòmics de Serveis Socials i el nombre d'infants beneficiaris d'ajuts d'urgència social 0-16, per grans barris (2018)

5.5 L'eficiència de la focalització

L'eficiència de la focalització, entesa com la capacitat de la convocatòria per concentrar els ajuts en els qui més el necessiten, té encara marge de millora. Així, l'any 2018 van restar aproximadament 20.000 infants en risc de pobresa severa a Barcelona sense rebre l'ajut, mentre que uns 2.500 infants en situació de pobresa no severa l'havien percebut.

Tanmateix, és important tenir en compte que l'Ajuntament de Barcelona ha concedit l'ajut a totes les famílies que complien els requeriments i el van sol·licitar, tant el 2017 com el 2018. Atès que, per definició, qualsevol família en risc de pobresa severa compleix el requisit de renda per accedir a l'ajut, cal concloure que si hi ha infants en risc de pobresa severa que no han percebut l'ajut és perquè les seves famílies no eren usuàries de Serveis Socials en els termes establerts a la convocatòria i, per aquest motiu no eren elegibles.

Les raons que poden motivar aquestes famílies en risc de pobresa severa a no fer ús dels Serveis Socials són incertes i, com hem dit, es pot tractar des de situacions de "pobresa vergonyant" o "pobresa assalariada" no acompanyada de problemes socials addicionals, a situacions en què una renda molt baixa no indiqui una situació de veritable de privació material, bé per la disponibilitat d'estalvis o patrimoni, el suport rebut d'altres llars, ingressos informals, ingressos a l'estranger, etc.

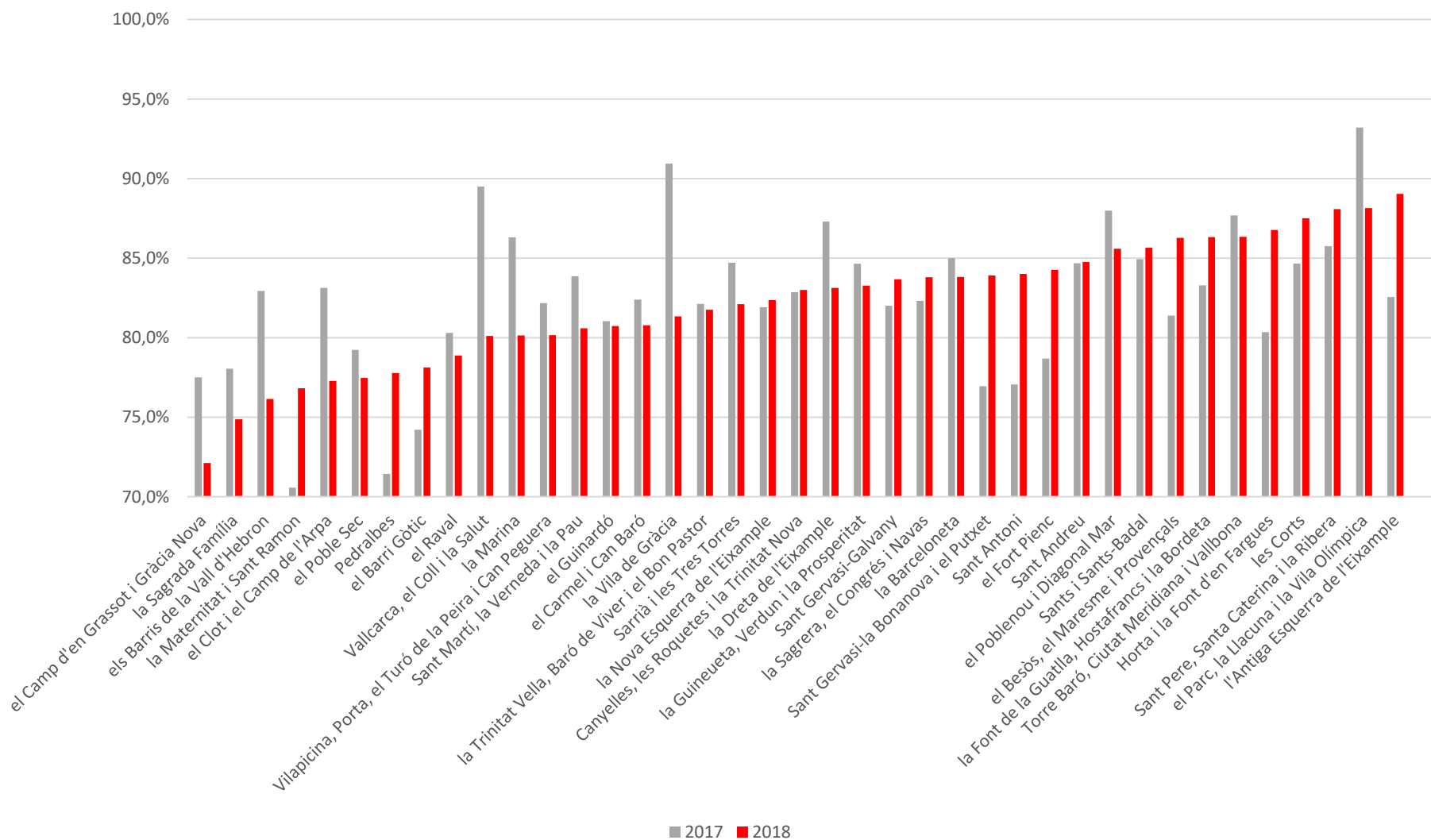
L'anàlisi per grans barris de la focalització resulta, de nou, indicatiu de dinàmiques diferents per territoris. Així, mentre que el percentatge de beneficiaris que es trobaven en risc de pobresa severa, per al conjunt de la ciutat, va ser d'un 81,6% el 2017 i un 82,2% el 2018, per grans barris, el rang comprenia, l'any 2018, des d'un mínim del 72,1% el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova i un màxim del 89,0% de la Nova Esquerra de l'Eixample, i l'any 2017, entre el 70,6% de la Maternitat i Sant Ramon al 93,2% del Parc, la Llacuna i la Vila Olímpica (gràfic 5.5.1)

El més intuïtiu seria pensar que el percentatge de beneficiaris en risc de pobresa severa és més elevat allà on aquesta condició és més prevalent, és a dir, allà on hi ha una major proporció d'infants en risc de pobresa severa. Tanmateix, el gràfic 5.5.2 mostra que això no és així, ja que aquestes dues variables estan molt poc correlacionades.

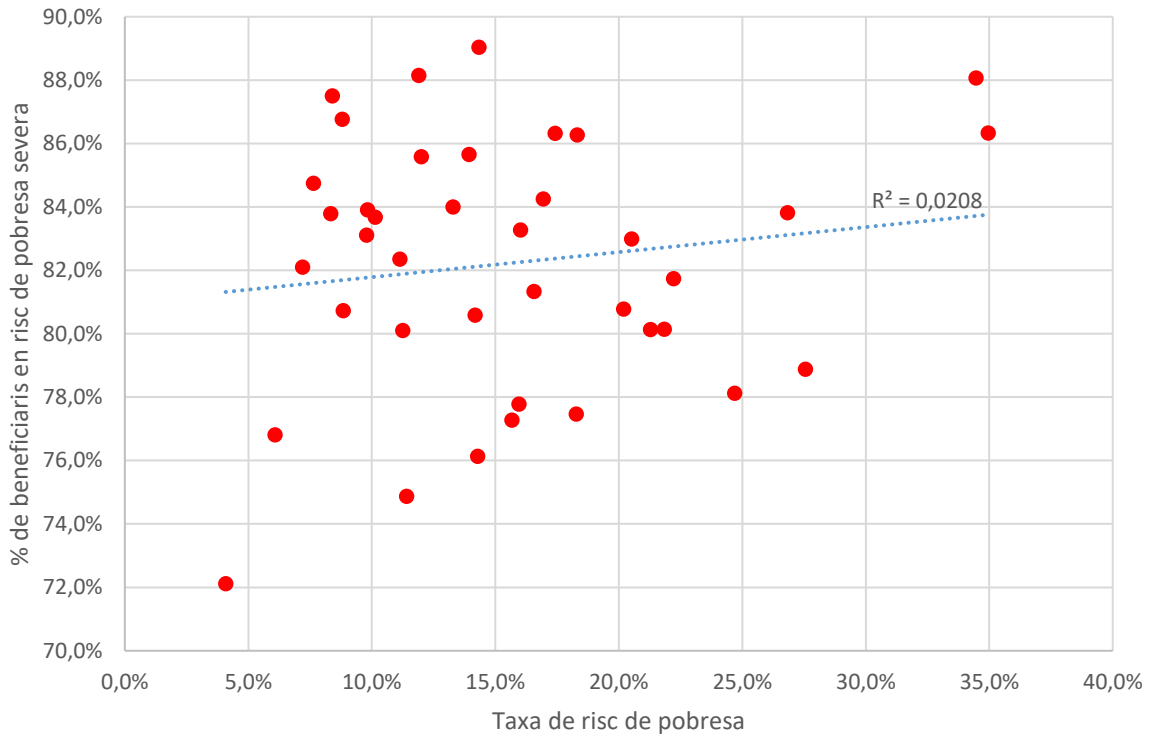
També podríem pensar que la focalització en les famílies en risc de pobresa severa és més alta allà on la renda és més baixa, ja que a menor renda del barri, major probabilitat que les rendes molt baixes realment reflecteixin situacions d'exclusió social i privació material. Tanmateix, també l'associació entre aquestes dues variables és nul·la (gràfic 5.5.3)

Per tant, les raons que expliquen la variabilitat en la focalització resten per esclarir.

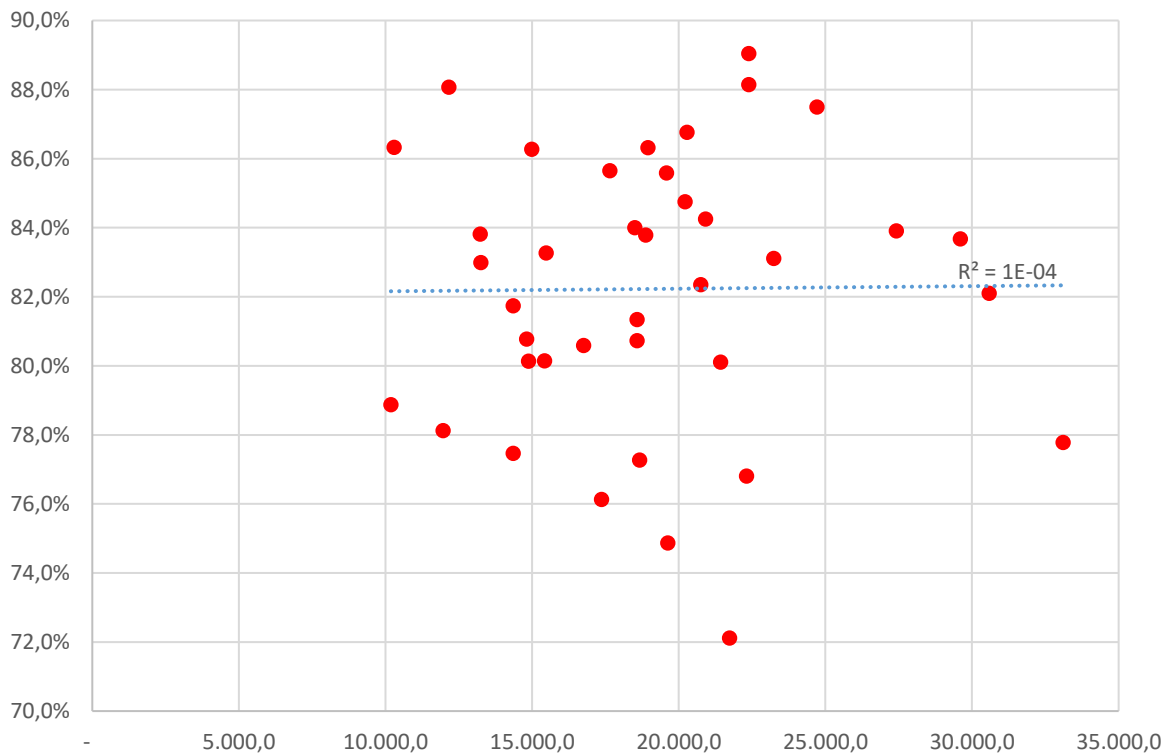
Gràfic 5.5.1 Percentatge de beneficiaris que es troben en risc de pobresa severa, per grans barris (2017 i 2018)

Gràfic 5.5.2 Associació entre la taxa de risc de pobresa severa del gran barri i el percentatge de beneficiaris de l'ajut 0-16 que estan en risc de pobresa severa (2018)

Gràfic 5.5.3 Associació entre la renda mitjana del gran barri i el percentatge de beneficiaris de l'ajut 0-16 que estan en risc de pobresa severa (2018)

6. Les característiques dels beneficiaris de l'ajut d'urgència social

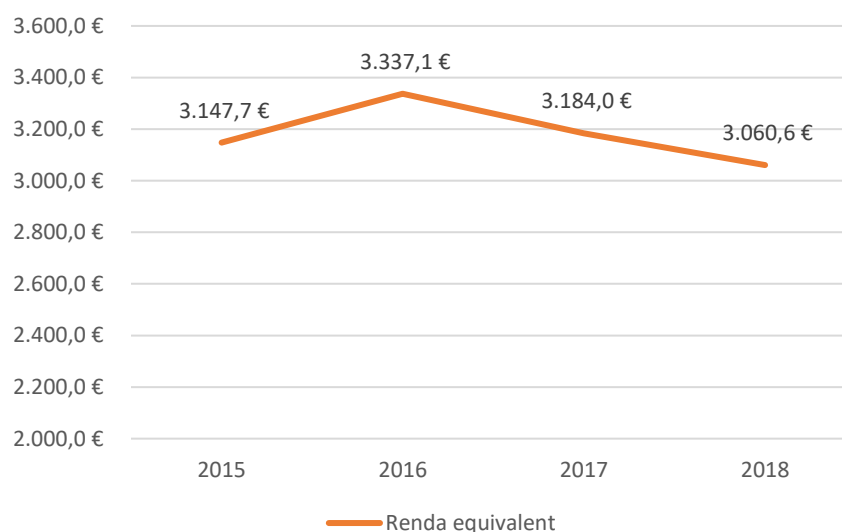
En aquest capítol descrivim les característiques de les famílies beneficiàries de l'ajut d'urgència social de les convocatòries de 2017 i 2018, quant a la renda, estructura de la llar, nacionalitat i edat dels infants, i analitzem la tendència temporal des de les primeres convocatòries de l'ajut.

6.1 La renda de les famílies

Les llars amb infants perceptors de l'ajut d'urgència social de les darreres dues convocatòries mostren el següent perfil:

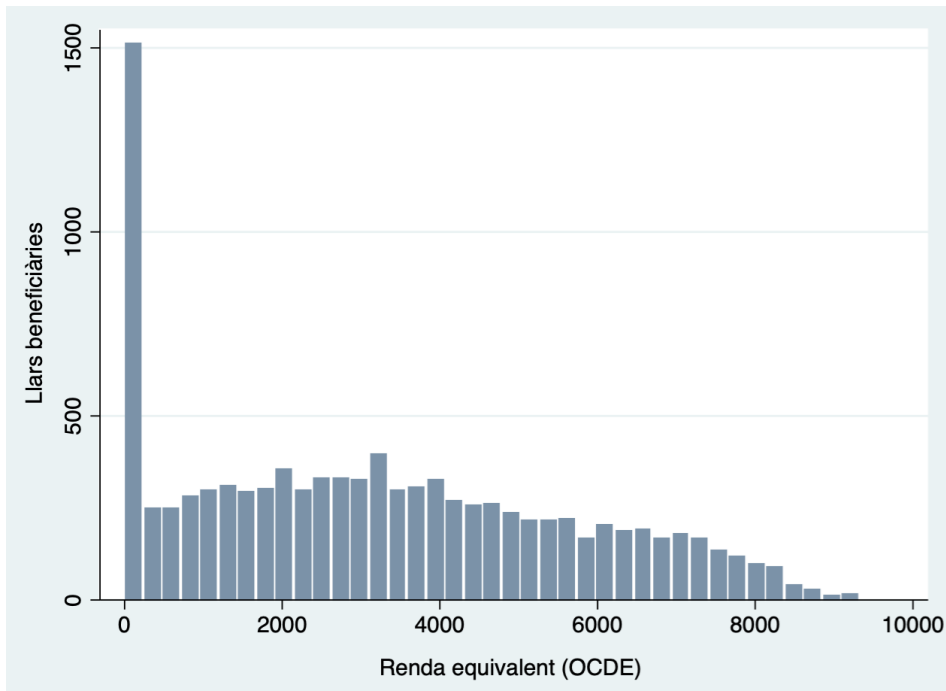
- La renda familiar anual bruta de 2017 ha estat de **6.405,2 €** de mitjana, i 5.640,0 € de mediana. En la convocatòria de 2018, la renda familiar s'ha reduït fins als **6.049,1 €** de mitjana, i una mediana de 5.110,5 €.
- En renda bruta equivalent (ponderada pel nombre i edat dels membres de la llar), la mitjana ha estat de **3.184,0 € anuals** per persona, l'any **2017** i de **3.060,6 €** l'any **2018**. Les medianes han estat de 2.983,2 € i 2.752,6 €, respectivament.
- La renda total i equivalent mitjana de 2018 és la més baixa de tota la sèrie històrica, indicant que les modificacions en els criteris d'accés introduïdes de de 2017 han anat focalitzant l'ajut vers la població de menor renda. En termes absoluts, la renda mitjana de les famílies beneficiàries de 2018 és, aproximadament, 1.000 € menor que la de 2016 (6.049,1 € i 7.065,5 €, respectivament), mentre que la renda equivalent s'ha reduït un 8,3% respecte el màxim de la convocatòria de 2016 (gràfic 6.1.1).

Gràfic 6.1.1 Evolució de la mitjana de la renda bruta anual equivalent dels beneficiaris de l'ajut d'urgència social (2015 a 2018)

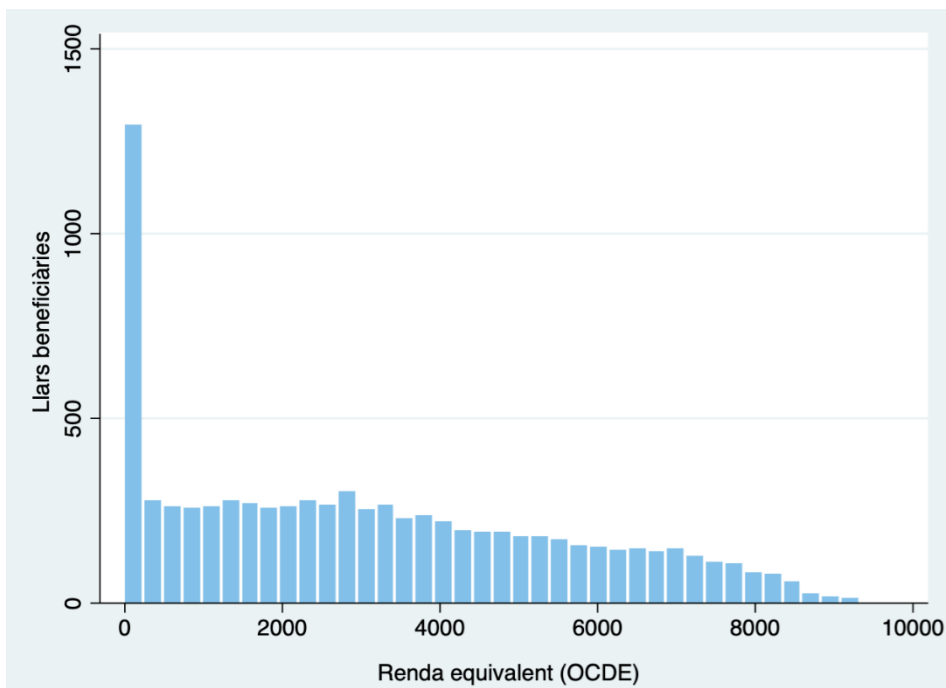

- **La distribució de la renda equivalent d'ambdós anys mostra un pic màxim en els valors propers a zero** (1.174 famílies beneficiàries de 2017 i 992 de 2018 tenien una renda bruta anual inferior o igual a zero, la qual cosa representa un 12,0% i un 12,6%, respectivament, del conjunt de llars beneficiàries). Després d'aquest pic inicial, la distribució mostra una forma de campana aplanada sense cap altre valor màxim clar (gràfics 6.1.2 i 6.1.3)

Gràfic 6.1.2 Histograma de la renda equivalent de les famílies beneficiàries (2017)

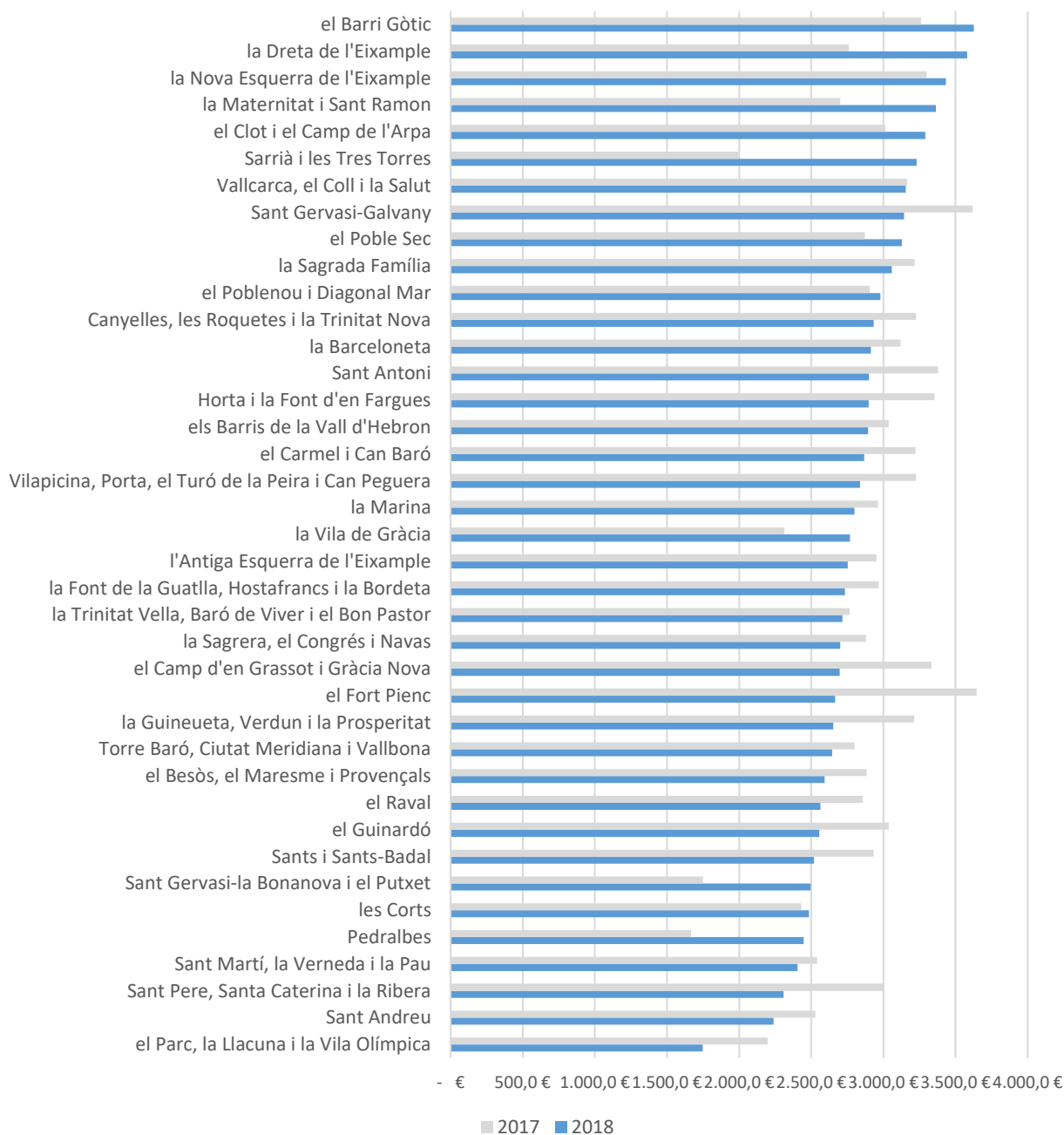

Gràfic 6.1.3 Histograma de la renda equivalent de les famílies beneficiàries (2018)

- La mediana de la renda equivalent anual de les famílies beneficiàries varia força entre gran barris. L'any 2018, el rang s'estenia entre els 1.748,0 € del Parc, la Llacuna i la Vila Olímpica i els 3.626,1 € del Barri Gòtic, que en són més del doble (gràfic 6.1.4). Cal destacar que la posició relativa dels grans barris canvia força entre les convocatòries de 2017 i 2018, la qual cosa resulta tant del canvi dels criteris d'accés entre ambdós anys, com del petit nombre de beneficiaris d'alguns grans barris.¹⁶

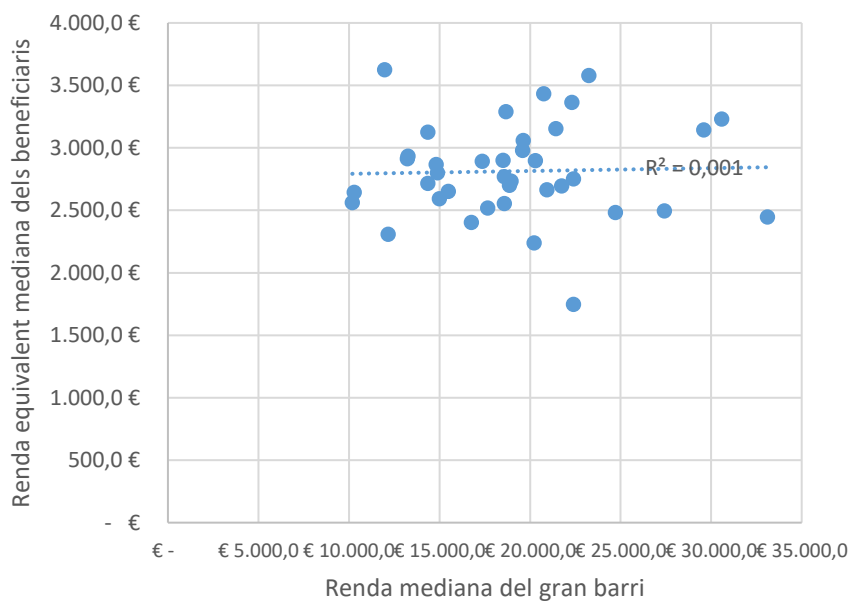
Gràfic 6.1.4 Mediana de la renda equivalent dels beneficiaris per grans barris (2017 i 2018)

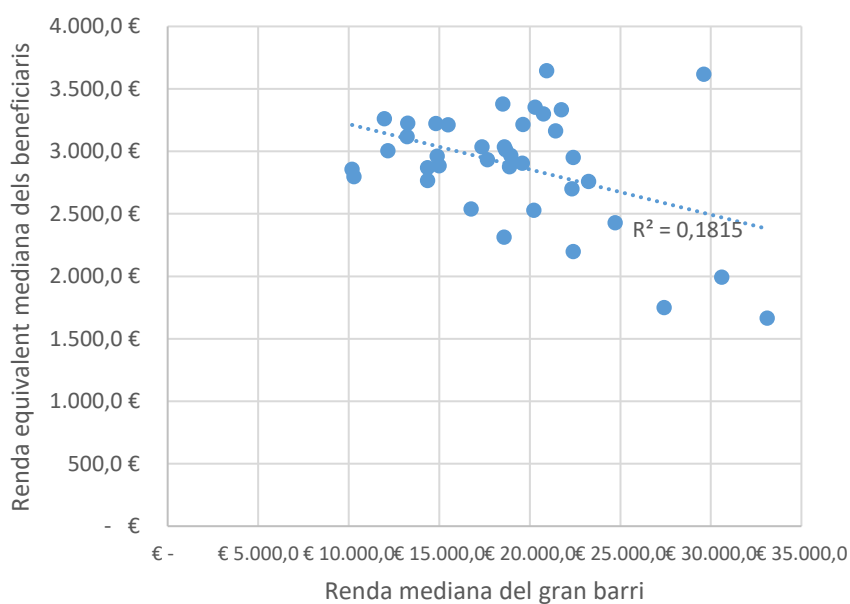
¹⁶ El nombre de famílies beneficiàries és inferior a 50 a Pedralbes, l'Antiga Esquerra de l'Eixample, Sant Gervasi-Galvany i la Maternitat i Sant Ramon en tots dos anys. A més, l'any 2017 ho és a Sarrià i les Tres Torres.

D'altra banda, l'associació entre la mediana de la renda equivalent dels beneficiaris i la renda del conjunt de població del gran barri és molt feble; és a dir, els beneficiaris no tendeixen a ser relativament més rics en els barris més rics (gràfics 6.1.5 i 6.1.6). Per tant, les raons per a la notable variabilitat territorial en la renda dels beneficiaris de l'ajut 0-16 rauen en la diferència en la renda de les famílies amb infants usuàries de Serveis Socials, les quals no reflecteixen la renda del conjunt del barri en què resideixen.

Gràfic 6.1.5 Associació entre la mediana de la renda del gran barri (2015) i la mediana de la renda equivalent dels beneficiaris (2018)

Gràfic 6.1.6 Associació entre la mediana de la renda del gran barri (2015) i la mediana de la renda equivalent dels beneficiaris (2017)

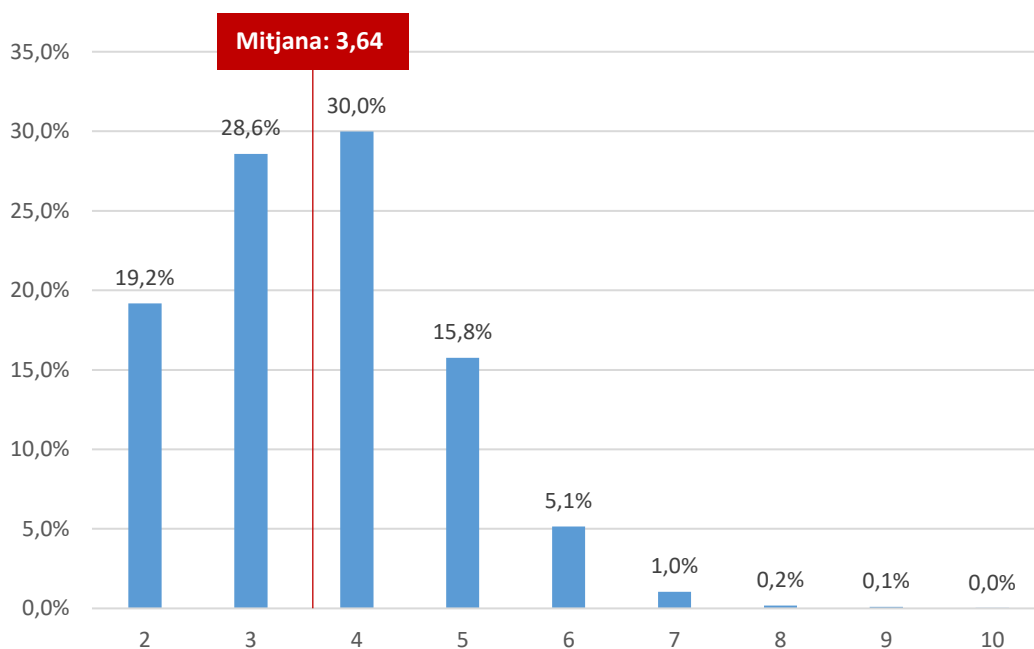
6.2 Estructura de la llar

Tal com les defineix la convocatòria dels ajuts 0-16 i queden registrades al sistema d'informació, les unitats familiars beneficiàries estan formades pels menors de 16 anys beneficiaris de l'ajut, el pare i/o mare (o tutor/a) resident a la llar, i els fills de 25 o menys anys d'edat que hi convisquin. Per tant, no hi figuren altres membres que poden formar part de la mateixa llar, com ara pares o mares no convivents, avis, germans majors de 25, o el/la cònjuge del progenitor dels infants beneficiaris.

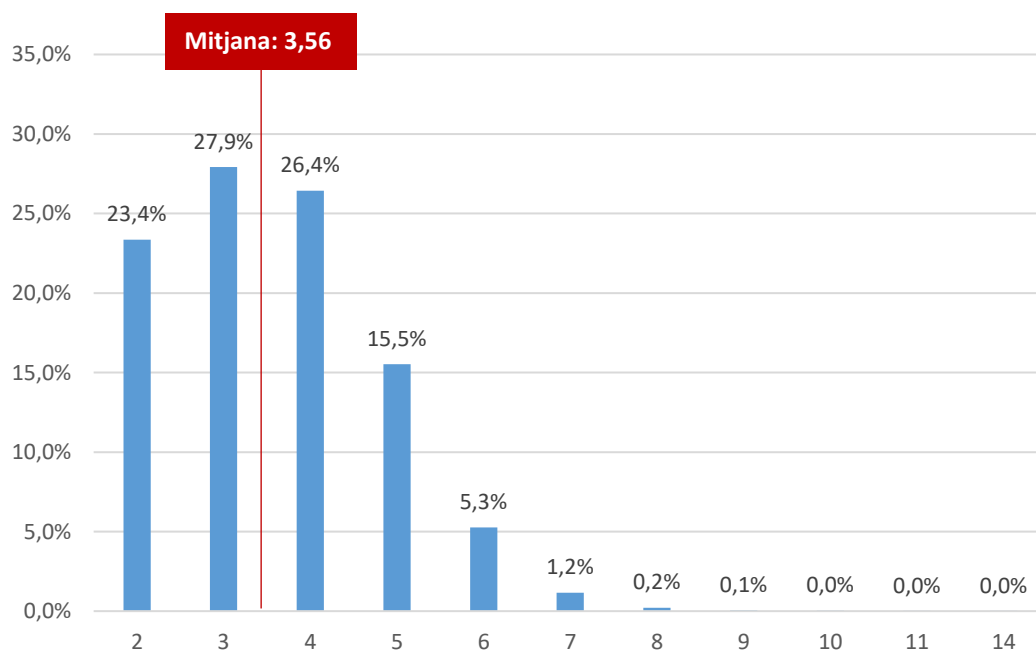
Sobre la base d'aquesta definició, les 9.948 unitats familiars amb almenys un infant beneficiari l'any 2017, i les 7.893 de 2018 tenien les següents característiques (gràfics 6.2.1 a 6.2.4) :

- De mitjana, les unitats familiars beneficiàries de l'ajut comptaven amb **3,64 membres l'any 2017 i 3,56 l'any 2018**. El tipus d'unitat familiar més freqüent va ser el de **4 membres el 2017** (amb el 30,0%) i el de **3 membres el 2018** (27,9%).
- De mitjana, a les unitats familiars beneficiàries hi havia **1,76 infants perceptors de l'ajut l'any 2017, i 1,75 el 2018**. El més habitual va ser que n'hi hagués només un (47,2% de les unitats familiars el 2017, i 48,2% el 2018) seguit de dos (34,8% i 33,8%, respectivament).
- L'any 2017 constava **un sol progenitor o tutor** en un 35,5% de les unitats familiars beneficiàries, mentre que l'any 2018 el percentatge es va enfilars fins al 43,4%, recuperant un valor similar al que ja s'havia produït l'any 2016, del 42,4%. La presència d'un sol progenitor no es correspon, necessàriament, amb llars monoparentals, ja que per atènyer aquesta condició cal que el menor depengui econòmicament d'una sola persona, mentre que la presència d'un sol progenitor pot correspondre a separacions amb custòdia compartida o en què el progenitor absent abona una pensió alimentària.
- El complement per a **famílies monoparentals**, introduït l'any 2017, permet conèixer, amb precisió, la prevalença d'aquest tipus de llar. **L'any 2017 en van ser el 20,7%, i l'any 2018 el 28,5%**. De fet, el nombre d'unitats familiars monoparentals beneficiàries ha crescut en quasi 200, malgrat que el nombre de llars beneficiàries ha baixat en un 20,7% entre les dues convocatòries, la qual cosa ens permet inferir que les famílies monoparentals són més freqüents entre les que compleixen els criteris de la nova valoració de necessitat de 2018 (estar en tractament a Serveis Socials amb prestació econòmica en l'any anterior a la convocatòria) i/o que l'ajut complementari ha incentivats les famílies monoparentals a sol·licitar l'ajut o bé a formalitzar la seva condició de monoparentals per poder percebre el complement.
- Finalment, a un 25,9% de les llars beneficiàries de l'any 2017 i a un 26,5% de les de 2018 **hi residien 3 o més menors de fins a 25 anys**, incloent els perceptors de l'ajut i, per tant, conformarien **famílies nombroses**.

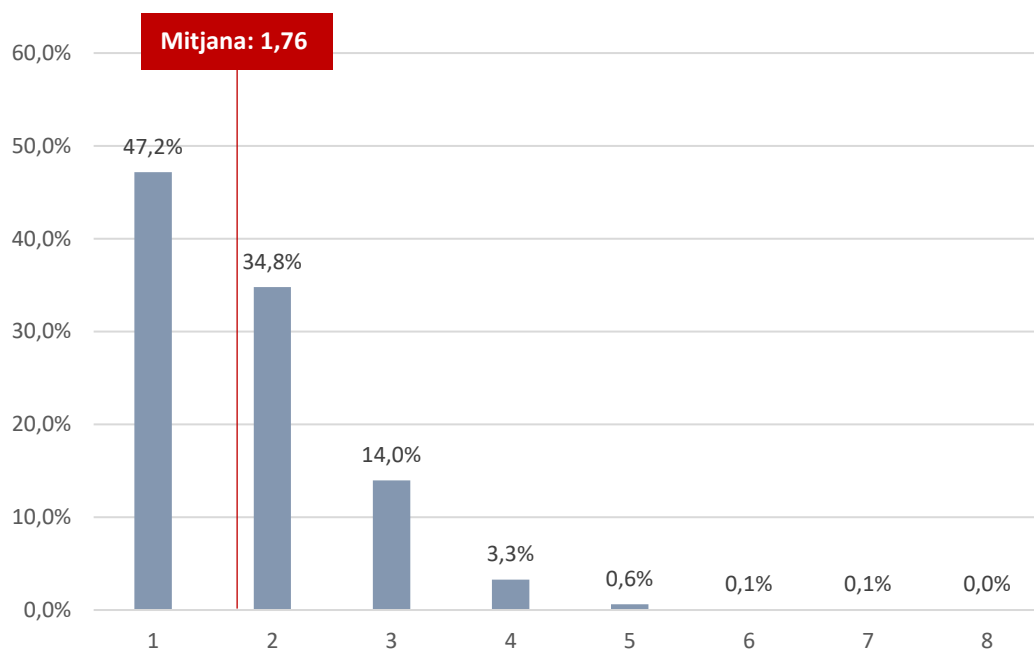
Gràfic 6.2.1 Nombre de membres de les unitats familiars amb almenys un perceptor de l'ajut d'emergència, 2017

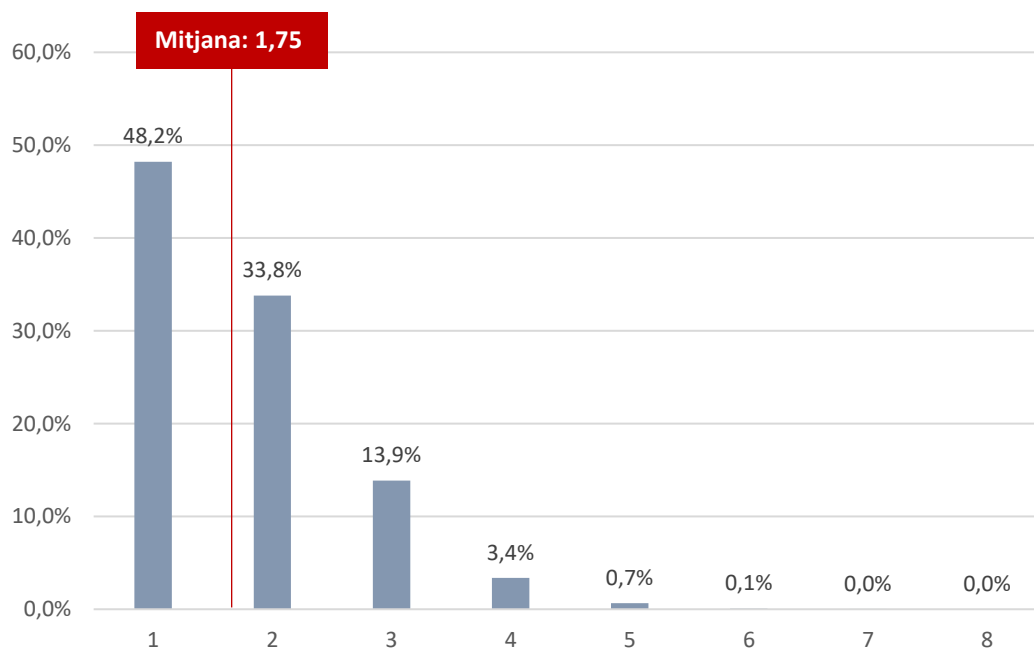
Gràfic 6.2.2 Nombre de membres de les unitats familiars amb almenys un perceptor de l'ajut d'emergència, 2018

Gràfic 6.2.3 Nombre d'infants beneficiaris de l'ajut en les unitats familiars amb almenys un perceptor de l'ajut d'emergència, 2017

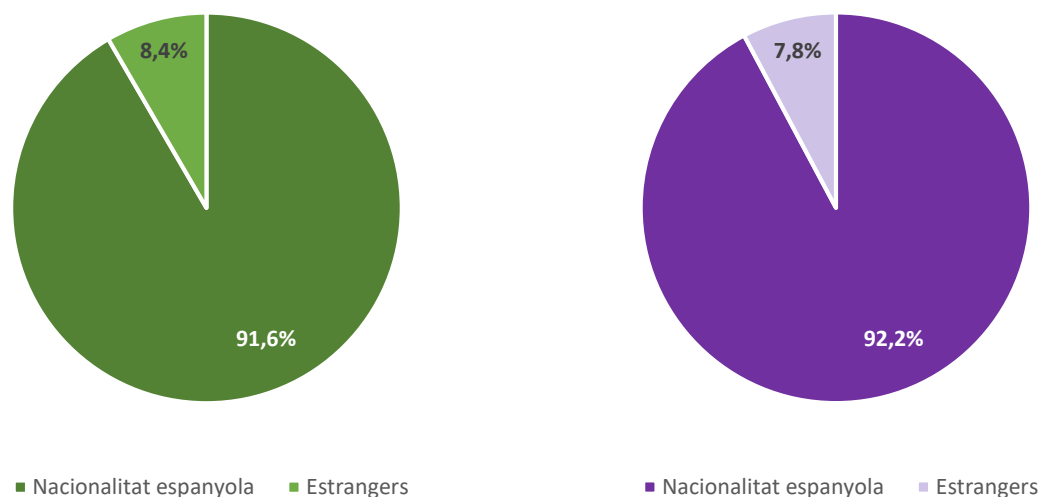
Gràfic 6.2.4 Nombre d'infants beneficiaris de l'ajut en les unitats familiars amb almenys un perceptor de l'ajut d'emergència, 2018

6.3 Nacionalitat

El 92,2% dels infants perceptors de l'ajut de 2017 i el 91,6% dels de 2018 tenien nacionalitat espanyola, consolidant l'increment del 73,2% al 89,5% que ja s'havia produït entre 2015 i 2016.

Gràfic 6.3.1 Percentatge d'infants beneficiaris de nacionalitat espanyola, 2017 i 2018

Entre els beneficiaris de nacionalitat estrangera, les nacionalitats més freqüents van ser la marroquina, la paquistanesa i la boliviana, tal i com es mostra a la Taula 6.3.1.

Taula 6.3.1 Principals nacionalitats dels infants perceptors de nacionalitat estrangera (en nombre d'infants)

País	2017	2018
Marroc	331	263
Pakistan	150	117
Bolívia	95	71
Hondures	78	85
Equador	74	52
Bangladesh	52	38
Romania	44	63

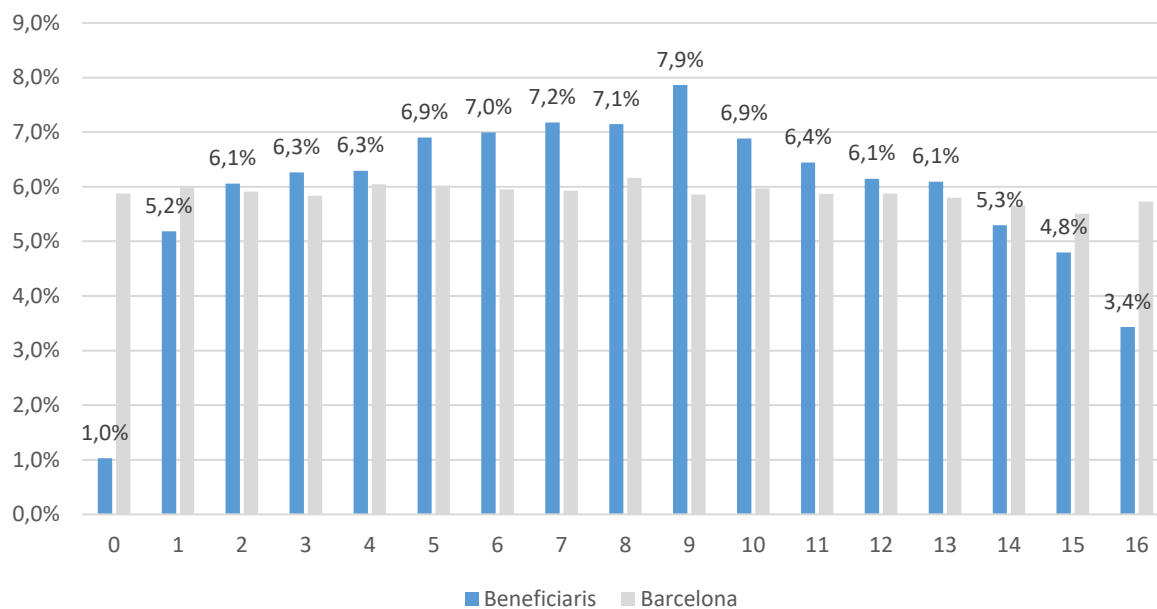
6.4 Edat dels infants

Els infants perceptors de l'ajut d'urgència social el **2017** tenien, de mitjana, **8,1 anys** d'edat, essent els 9 anys (complerts a data 31/12/2017) l'edat més freqüent. L'any **2018**, la mitjana havia pujat una dècima, fins als **8,2** i el grup més nombrós era el de 10 anys. L'any 2016 la l'edat més freqüent havia estat la de 8 anys, indicant que la cohort més nombrosa ha estat sempre la mateixa i s'ha anat desplaçant un any per convocatòria.

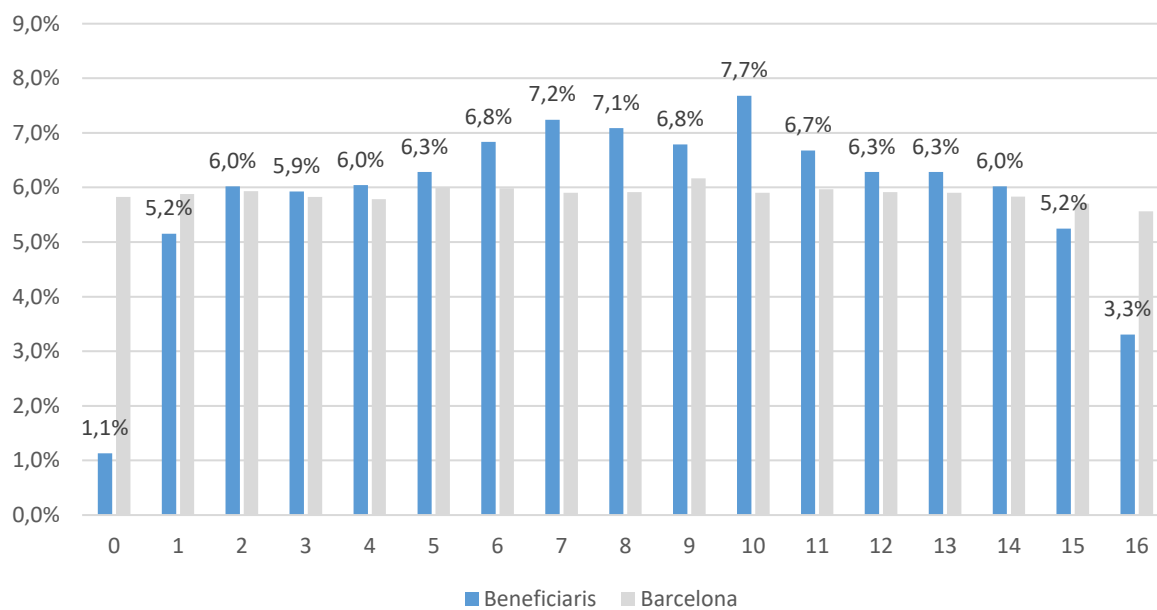
Si comparem aquesta distribució amb la dels infants empadronats a Barcelona per edats, destaca la forma de campana de la distribució d'edats dels beneficiaris, que no es troba entre el conjunt d'infants de la ciutat, en què tots els grups d'edat tenen pràcticament el mateix nombre d'infants (gràfics 6.4.1 i 6.4.2).

Que el nombre de beneficiaris sigui especialment baix per als infants de 0 anys, s'explica pel fet que els infants poden no haver nascut en el moment de la convocatòria o, si es tracta d'un primer fill, és menys probable que els progenitors ja coneguin l'existència de l'ajut. Per contra, el menor nombre de beneficiaris dels grups de major edat és possible que s'expliqui per la inèrcia de la primera convocatòria dels ajuts d'urgència social 0-16 de 2015, en què l'accés a l'ajut es va vincular a la percepció dels ajuts de menjador (molt més freqüent a primària que a l'ESO).

Gràfic 6.4.1 Edat a 31/12/2017 dels infants perceptors de l'ajut d'emergència social 2017

Gràfic 6.4.2 Edat a 31/12/2018 dels infants perceptors de l'ajut d'emergència social 2018

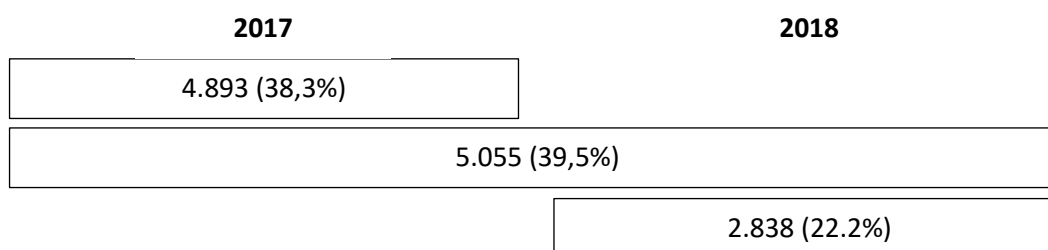
7. Canvis i dinàmica de l'ajut entre 2017 i 2018

L'anàlisi de la dinàmica entre les convocatòries de 2017 i 2018 resulta doblement interessant. D'una banda, entre els dos anys s'ha produït un canvi substancial en els criteris d'accés: mentre que l'any 2017 s'introdueix el requeriment que les persones beneficiàries siguin usuàries de Serveis Socials amb expedient obert i valoració social acreditativa de la necessitat social realitzada l'any anterior a la de la concessió dels ajuts (es tanca, per tant, la possibilitat que persones que no fossin no prèviament usuàries i/o amb la necessitat diagnosticada per Serveis Socials sol·licitin l'ajut), el 2018 s'estableix, a més, que només es considerarà que disposen de valoració acreditativa de necessitat les famílies usuàries de Serveis Socials que hagin estat en seguiment durant l'any anterior a CSS-USTAC, EAIA, SARA, SIS Tractament, SISFA-Rom Tractament o que comptin amb una UPA-S, i que tinguin un ajut vinculat, diferent al mateix ajut de l'ajut 0-16 de l'any anterior o el programa B-Income. És a dir, es restringeix l'ajut a les famílies usuàries de Serveis Socials amb una necessitat diagnosticada que hagués menat a la concessió d'un ajut monetari, mentre que els topalls de renda no s'han modificat entre ambdues convocatòries. D'altra banda, és el primer cop que disposem de les dades en panel, talment que podem fer el seguiment de les famílies beneficiàries entre les dues convocatòries i comprovar, entre les perceptores de 2017, què distingeix les que han continuat a 2018 de les que no ho han fet; i entre les perceptores de 2018, què distingeix les que han entrat de nou respecte les que ja eren beneficiàries l'any anterior.

7.1 Diferències entre beneficiaris segons la continuïtat entre convocatòries

De les 12.786 unitats familiars diferents que han percebut l'ajut entre els dos anys, un 39,5% han estat perceptores tots dos anys, un 38,3% només el 2017, i un 22,2% només el 2018.

Gràfic 7.1.1 Tipus d'unitats familiars usuàries, segons continuïtat entre convocatòries

Entre els beneficiaris de 2017, les famílies que continuen percebent l'ajut un any més tard tendeixen a tenir més infants perceptors i ser monoparentals que les que no continuen (taula 7.1.1). La diferència més substancial, tanmateix, és que la renda dels continuadors és substancialment més baixa: la renda familiar és un 19,2% menor, mentre que la renda equivalent és un 16,8% inferior. A més, el percentatge de famílies en risc de pobresa severa

és 12 punts percentuals superior entre els qui continuen a 2018 que entre els que deixen de percebre l'ajut el 2017. Per tant, cal destacar que el cribratge resultant del canvi de criteri d'accés ha redundat en una major focalització en les famílies més pobres i en les monoparentals.

Per contra, en comparar els beneficiaris de 2018 nous i els que continuen des de 2017, destaca que els nous constitueixen unitats familiars relativament més petites i tenen una probabilitat molt menor de ser monoparentals. Igualment, destaca que són menys pobres que els que ja van ser perceptors un any abans (taula 7.1.1), si bé encara ho són més que els que només van ser beneficiaris en la convocatòria de 2017.

En síntesi, sembla que el canvi de criteris per accedir a l'ajut ha menat a que els beneficiaris siguin, de mitjana, més pobres. Alhora, els beneficiaris d'una sola convocatòria (qualsevol de les dues analitzades) tendeixen a ser relativament menys pobres que els que han percebut l'ajut tots dos anys. Això podria indicar que la necessitat econòmica ocasional (en un dels dos anys) és menys intensa que la de llarga durada. Tant en un cas com en l'altre, la direcció de les diferències són les esperades, si bé caldria comptar amb sèries temporals més llargues per analitzar millor la dinàmica dels fluxos d'entrada i sortida de l'ajut.

Taula 7.1.1 Diferència de mitjanes entre beneficiaris continuadors i no continuadors

Característiques	Beneficiaris 2017		Beneficiaris 2018	
	Només 2017	Continuen a 2018	Nous 2018	Continuen des de 2017
Nombre de beneficiaris	1,70	1,82	1,65	1,81
Edat de l'infant més petit	6,9	6,5	6,3	7,2
Percentatge monoparentals	16,0	25,4	22,0	32,2
Percentatge nacionalitat espanyola (almenys un infant)	95,1	94,6	93,3	94,6
Ingressos de la llar	€ 7.109,0	€ 5.742,4	€ 6.304,0	€ 5.906,0
Renda equivalent	€ 3.485,4	€ 2.900,2	€ 3.251,1	€ 2.953,6
Percentatge en risc de pobresa severa	74,8	86,6	79,3	84,4

* Totes les diferències de mitjanes són significatives a $p < 0.05$ excepte la nacionalitat

7.2 Evolució en les característiques dels beneficiaris continuadors

Un fet que crida l'atenció és l'evolució de les 5.055 llars continuadores, quan es comparen les seves característiques de l'any 2017 amb les de l'any 2018 (taula 7.2.1). La renda és una mica superior, i el percentatge en risc de pobresa severa arriba a ser significativament menor, indicant una millora, de mitjana, en la situació econòmica. Tanmateix, el que més destaca és un increment en el percentatge de monoparentals, que en un sol any passen del 25,4% al 32,2%. Tractant-se de les mateixes famílies, és probable que aquest increment respongui a l'incentiu que el programa d'ajuts ofereix a les llars monoparentals per a formalitzar-se com a tals.

Taula 7.2.1 Diferència de mitjanes entre els beneficiaris continuadors

Característiques	Any 2017	Any 2018
Número de beneficiaris	1,82	1,81
Monoparental	25,4%	32,2%*
Nacionalitat espanyola (almenys un infant)	94,6%	94,6%
Ingressos de la llar	€ 5.742,4	€ 5.906,0
Renda equivalent	€ 2.900,2	€ 2.953,6
En risc de pobresa severa	86,7%	84,4%*

* Diferència de mitjanes significatives a $p < 0.05$

7.3 Diferències territorials en els fluxos d'entrada i sortida

Finalment, destaquem les diferències en la dinàmica entre grans barris: malgrat que entre els dos exercicis s'ha produït una reducció general en el nombre de beneficiaris, aquesta reducció ha estat territorialment heterogènia, fins al punt que en alguns grans barris fins i tot s'han produït increments. El gràfic 7.3.1 mostra, per cada gran barri, la distribució de beneficiaris segons si es tracta de continuadors entre ambdós anys, nous de la convocatòria de 2018, o beneficiaris de 2017 que no continuen l'any següent. S'hi aprecien diferències de magnitud notables en la continuïtat de beneficiaris i els fluxos d'entrada i de sortida.

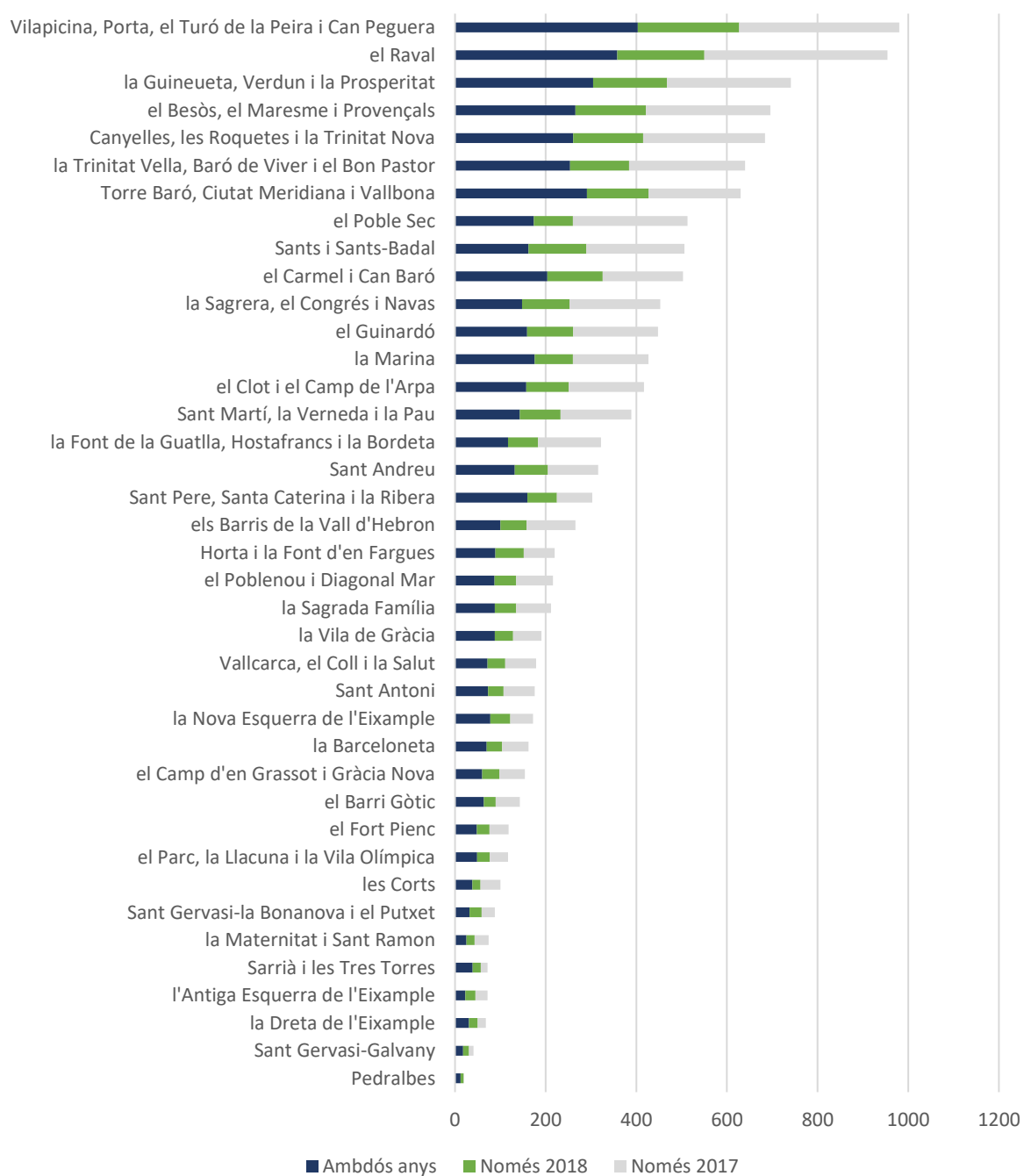
Aquesta informació es complementa amb el gràfic 7.3.2, en què es mostra la taxa de renovació de beneficiaris (beneficiaris només del 2018/beneficiaris només del 2017) i la taxa de continuïtat de 2017 (beneficiaris de 2017 que continuen el 2018/total de beneficiaris de 2017), exclouent els grans barris amb menys de 100 beneficiaris entre ambdós anys.

Entre els beneficiaris de 2017, la taxa de continuïtat és màxima a Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera, amb un 67,2% que continuen el 2018, la Nova esquerra de l'Eixample, amb un 60,9%, i Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona, amb el 58,9%. En el cap oposat del rang, només el 40,7% dels beneficiaris de Poble-Sec continuen, així com el 42,5% de la Sagrera, Congrés i Navas i el 42,9% de Sants-Badal. La taxa de renovació és màxima a Horta i la Font d'en Fargues (amb un 92,6%, pràcticament entren tants

beneficiaris nous com en marxen), la Nova Esquerra de l'Eixample (88,0%) i Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera (83,3%). De nou, el mínim és al Poble-Sec (34,0%), Les Corts (40,9%) i el Raval (47,5%).

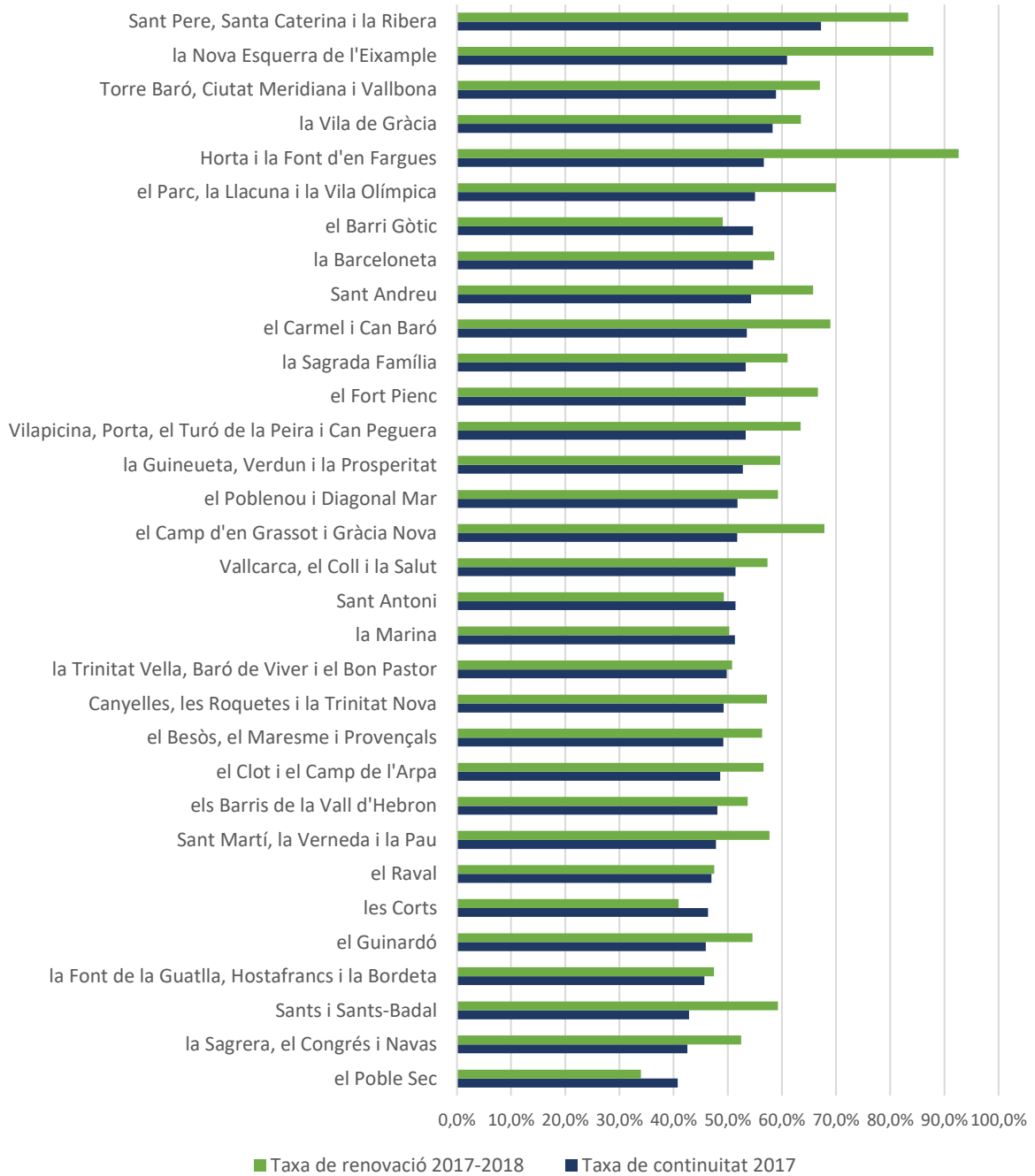
En darrer lloc, el gràfic 7.3.3 mostra la dinàmica de canvi de domicili dels beneficiaris d'ambdues convocatòries, per grans barris. El Raval, amb 56 famílies beneficiàries que s'hi desplacen entre els dos anys és el gran barri que atrau més població beneficiària, seguit de Canyelles, les Roquetes i Trinitat Nova amb 19 i Sant Martí, la Verneda i la Pau amb 16. Els grans barris que més en perden són la Guineueta, Verdun i la Prosperitat, amb 25 famílies beneficiàries menys, seguit de Vilapicina, Porta, el Turó de la Peira i Can Peguera amb 22, i Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera amb 20. En termes percentuals, aquestes variacions no són negligibles: el Raval incrementa un 15,6% el nombre de famílies "continuadores" respecte les que hi residien el 2017, mentre que la Guineueta, Verdun i la Prosperitat en perd el 8,2%.

Gràfic 7.3.1 Beneficiaris segons continuïtat entre convocatòries, per grans barris

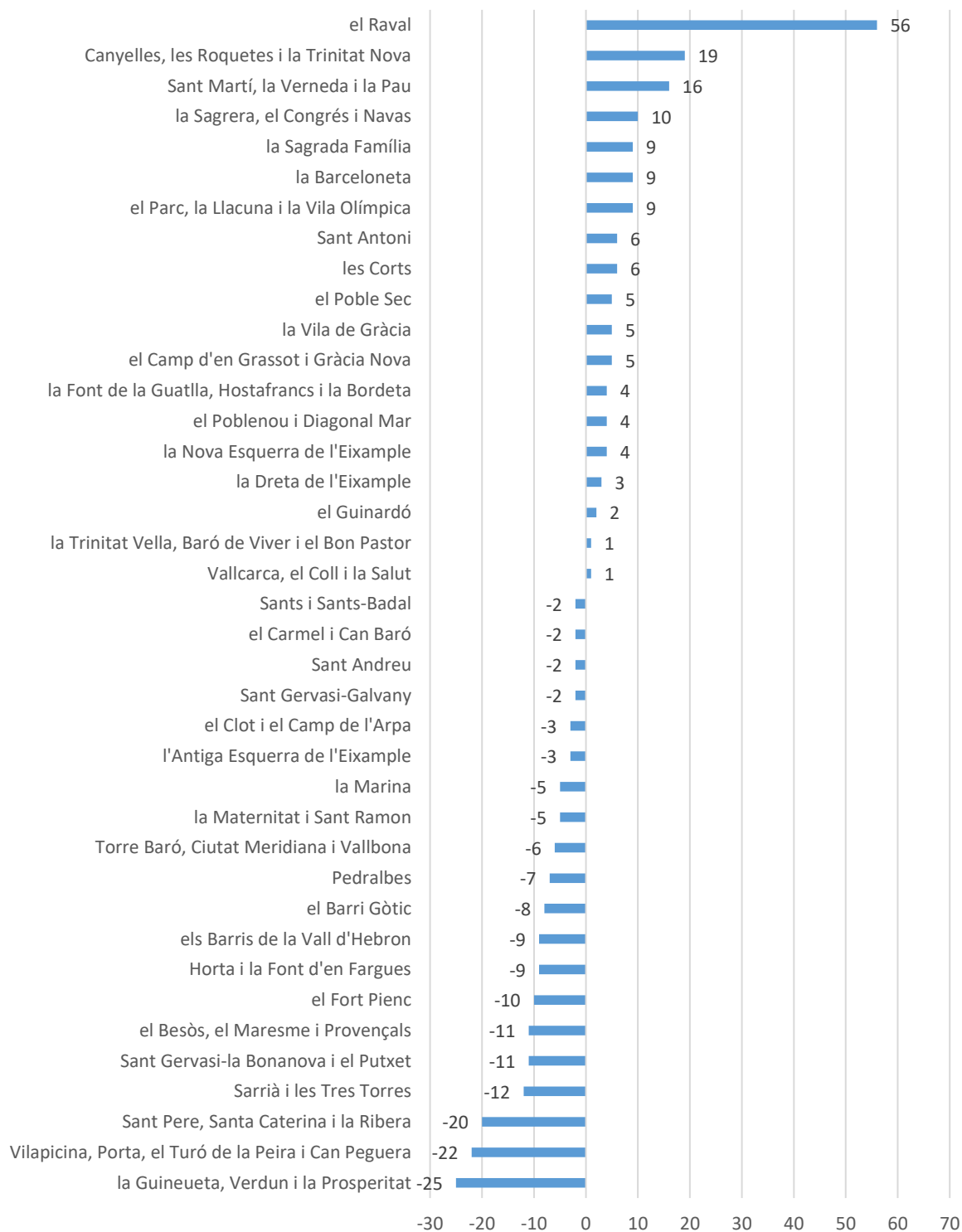
* Els beneficiaris d'ambdós anys que han canviat de gran barri entre les dues convocatòries se'ls ha assignat el gran barri de 2017.

Gràfic 7.3.2 Taxa de continuïtat i de renovació entre convocatòries, per grans barris

* Els beneficiaris d'ambdós anys que han canviat de gran barri entre les dues convocatòries se'ls ha assignat el gran barri de 2017.

Gràfic 7.3.3 Canvis de gran barri entre 2017 i 2018 dels beneficiaris d'ambdues convocatòries

8. Els efectes de l'ajut d'urgència social sobre la pobresa infantil a Barcelona

Estimar l'impacte dels ajuts d'urgència social 0-16 requereix, en primer lloc, definir el problema o necessitat sobre el qual es pretén generar aquest impacte. En aquest sentit, l'objectiu explícit de la convocatòria d'ajuts és satisfer les necessitats bàsiques dels infants que viuen en famílies en risc o situació de pobresa, relatives a l'alimentació, material escolar, higiene i roba dels infants. Per tant, caldria comprovar com les variacions de renda induïdes per l'ajut afecten, en primera lloc, el patró de consum de les famílies, atès que l'objectiu és cobrir necessitats bàsiques en alimentació, material escolar, higiene i roba dels infants, i, al seu torn, com aquests canvis reverteixen positivament en el benestar dels infants i adolescents.

Tanmateix, el fet que l'ús de la targeta estigui limitat a aquest tipus de béns i, que la família pugui ser sotmesa a una inspecció de les factures i tiquets per verificar-ho, no implica, necessàriament, que les famílies beneficiàries n'augmentin el consum, ja que poden emprar la targeta per adquirir exactament el mateix tipus i quantitat de béns que ja adquirien abans de l'ajut, i dedicar la renda alliberada a comprar altres béns i serveis que no hi tinguin res a veure. De fet, ni tant sols hi ha garantia que l'ajut impliqui un increment de la despesa en els infants de la unitat familiar. Dissortadament, estimar l'impacte de l'ajut sobre el consum i el benestar dels infants requeriria un instrument de mesura del consum de les famílies i del benestar d'infants i adolescents, a més d'un grup de comparació, que excedeixen l'abast d'aquest estudi.

Davant la impossibilitat de poder estimar directament l'impacte sobre la despesa de les famílies dedicada als benestar dels infants, una aproximació alternativa consisteix a estimar l'impacte sobre la renda familiar. Així, en aquest capítol estimem l'efecte de l'ajut d'urgència social sobre el nombre i proporció d'infants que es troben en risc o situació de pobresa a Barcelona i, en segon lloc, l'impacte sobre la bretxa de pobresa de la ciutat, és a dir, sobre la suma de distàncies entre la renda actual i el llindar de pobresa de cadascuna de les unitats familiars que es troba sota el llindar de pobresa a Barcelona. Mentre que la primera anàlisi permet estimar la reducció del *nombre* d'infants en risc o situació de pobresa, la segona permet estimar la reducció en la *intensitat* de la pobresa dels infants en risc o situació de pobresa (la qual s'esdevé encara que la família de l'infant no atenyi el llindar de renda mínim per considerar que ha deixat de ser pobre).

Això no obstant, cal tenir present la limitació d'aquesta aproximació. Al llarg d'aquest capítol assumim que l'impacte de l'ajut sobre la renda de les unitats familiars és mecànic, talment que si una família disposa d'una renda X i rep un ajut de quantia Y , passa a disposar d'una renda $X+Y$. A la pràctica, els ajuts poden induir canvis en el comportament de les persones, talment que el sol fet de rebre un ajut, o fins i tot d'anticipar que el rebran en el futur, pot

canviar el comportament laboral i, per tant, afectar la seva renda. És possible que algunes persones treballin menys si obtenen en forma d'ajut uns diners que abans havien d'obtenir treballant, o si temen que puguin perdre el dret a l'ajut si els seus ingressos derivats de la feina augmenten. També és possible l'efecte contrari, és a dir, que la cobertura de certes necessitats bàsiques amb l'ajut d'emergència social els alliberi temps per cercar una feina, per buscar-ne una millor, o per obtenir alguna qualificació que els permeti progressar laboralment, amb la qual cosa l'ajut indueixi un increment de la renda a curt o mig termini. Aquest tipus d'efecte dinàmic és tant més probable com més continuat sigui l'ajut en el temps. De nou, escatir l'existència, direcció i magnitud d'aquest tipus d'efecte requeriria disposar d'un grup de comparació similar al dels beneficiaris en els quals poder mesurar el comportament laboral i la renda obtinguda i comparar-lo amb el dels beneficiaris, la qual cosa excedeix l'abast del nostre estudi.

8.1 La quantia dels ajuts amb relació al cost de les necessitats bàsiques

Una aproximació, senzilla però interessant, a la capacitat de l'ajut 0-16 per acomplir el seu propòsit de "satisfer les necessitats bàsiques dels infants" consisteix a ponderar la quantia de l'ajut amb el cost d'aquestes necessitats bàsiques. Emprant els "pressupostos de referència" del projecte ImPROvE, el cost mensual dels components del cistell relacionats amb les necessitats bàsiques a què fa referència la convocatòria dels ajuts (alimentació, material escolar, higiene i roba dels infants) era de 253,6€ mensuals l'any 2017 i 256,9 € l'any 2019.¹⁷ Cal recordar, d'altra banda, que segons els resultats del mateix projecte ImPROvE, les economies d'escala familiar en aquest tipus de despeses són baixes, talment que un fill addicional de 10 anys implica un cost addicional del 75% respecte el primer adult de la família, mentre que per a una filla de 13 anys són del 103%. La taula 8.1.1 mostra, per a l'any 2018, quina és la quantia de l'ajut (decreixent segons l'ordre del fill) i quin és el cost de cada fill addicional (entre el 75% i el 103%). Les dues columnes de la dreta mostren quin percentatge del cost està cobert per l'ajut: entre el 37,8% i el 51,9% en el cas del primer fill (segons el sexe i l'edat), entre el 28,3 i el 38,9% en el cas del segon, i entre el 18,9% i el 26,0% en el cas dels tercers i posteriors.

Taula 8.1.1 Percentatge de les necessitats bàsiques cobertes per l'ajut

Ordre del fill	Quantia de l'ajut	Cost (+ 75%)	Cost (+ 103%)	% del cost cobert per l'ajut	
1	100,0 €	192,7 €	264,6 €	51,9%	37,8%
2	75,0 €	192,7 €	264,6 €	38,9%	28,3%
3 i posteriors	50,0 €	192,7 €	264,6 €	26,0%	18,9%

¹⁷ Corresponents a les partides per a "healthy food and kitchen equipment, suitable clothing, personal and health care" i "safety in childhood". Per contra, hem exclòs els capítols de "rest and leisure", "maintaining significant social relations" i "mobility".

8.2 L'impacte sobre el nombre d'infants en risc o situació de pobresa

Quants infants deixen d'estar en risc o situació de pobresa gràcies a l'ajut d'urgència social? Per estimar-ho, prenem com a referència els llindars de pobresa relativa que hem calculat per a 2015 emprant la mostra anonimitzada de contribuents de l'Agència Tributària, i els actualitzem als anys 2016 i 2017 aplicant-hi l'increment interanual del llindar de pobresa relativa de Catalunya que estima IDESCAT sobre la base dels resultats de l'Enquesta de Condicions de Vida. Atès que la concessió dels ajuts es basa en l'estimació de la renda de l'any anterior, fem el llindar resultant de 2016 per a la convocatòria de 2017, i el de 2017 per a la convocatòria de 2018.¹⁸

Taula 8.2.1 Actualització dels llindars de pobresa relativa de 2015

	2015	2016	2017
Increment		+4,00%	+0,42%
Llindar de pobresa	11.015,20 €	11.456,27 €	11.504,24 €
Llindar de pobresa absoluta	5.502,60 €	5.728,14 €	5.752,12 €

A continuació, estimem quants infants beneficiaris dels ajuts d'urgència social es trobaven en risc de pobresa (o de pobresa severa) abans de percebre l'ajut, i quants passaven a tenir una renda per sobre del llindar un cop s'hi suma l'import percebut en concepte d'ajut. En termes absoluts, l'any 2017 no hi va haver cap infant que passés d'una situació de risc de pobresa a una altra lliure de pobresa gràcies a l'increment de renda que va significar l'ajut. Tanmateix, hi va haver 1.532 infants que van passar d'una situació de risc de pobresa severa a una de risc de pobresa no severa, els quals constituïen un 10,7% dels beneficiaris en risc de pobresa severa (taula 8.2.2). Finalment, 175 infants que habitaven en unitats familiars en situació de pobresa absoluta (d'acord amb el llindar normatiu basat en els "pressupostos de referència") van passar a viure en unitats familiars amb rendes superiors a aquest llindar (la qual cosa correspon a una reducció de l'1,0%).

L'any 2018 tampoc no hi va haver cap infant que passés d'una situació de risc de pobresa a una lliure de pobresa per efecte de l'ajut. Per contra, 1.062 infants van passar d'una situació de risc de pobresa severa a una de risc de pobresa no severa (que va suposar una reducció del 9,4%, respecte el conjunt de beneficiaris en risc de pobresa severa). Finalment, 106 infants que habitaven en unitats familiars amb rendes inferiors al "pressupost de referència" van passar a viure en unitats familiars amb rendes superiors a aquest llindar, que implica una reducció del 0,8% de la pobresa absoluta (Taula 8.2.3).

¹⁸ Cal fer notar que la mostra anonimitzada de contribuents de l'AEAT inclou la renda de tots els convivents de la llar, mentre que el registre de beneficiaris de l'ajut 0-16 en computa només el pare i/o mare o tutors, els fills menors de 18 anys i els de 18 a 25 (aquests darrers, com a membres computables de la unitat familiar però sense sumar-ne la renda). Malgrat que el càlcul de la renda equivalent pondera segons el nombre de membres, poden existir diferències entre unitats familiars (criteri de l'ajut) i llars (criteri de la "mostra anonimitzada").

Taula 8.2.2 Reducció de la bretxa de pobresa de les unitats familiars perceptores de l'ajut d'urgència social segons l'indiar de pobresa,2017

	Abans de l'ajut	Després de l'ajut	Reducció (infants)	Reducció (%)
En risc de pobresa	17.515	17.515	0	0,0%
En risc de pobresa severa	14.292	12.760	1.532	10,7%
Pobresa absoluta	17.457	17.282	175	1,0%

Taula 8.2.3 Reducció de la bretxa de pobresa de les unitats familiars perceptores de l'ajut d'emergència social segons l'indiar de pobresa,2018

	Abans de l'ajut	Després de l'ajut	Reducció (infants)	Reducció (%)
En risc de pobresa	13.800	13.800	-	0,0%
En risc de pobresa severa	11.341	10.279	1.062	9,4%
Pobresa absoluta	13.772	13.666	106	0,8%

En síntesi, els salts de categoria motivats per l'ajut d'urgència social es concentren en els infants més pobres, és a dir, els que passen d'una situació de pobresa severa (per sota el 30% de la renda mediana de Barcelona) a una altra de no severa (renda d'entre el 30% i el 60% de la mediana). Això no obstant, per a totes tres definicions de pobresa, la major part dels infants romanen en el mateix nivell de pobresa previ a la percepció de l'ajut, en part per efecte de la focalització en els més pobres (els quals estan més lluny del l'indiar de pobresa), en part perquè les quanties són petites amb relació a la bretxa que els separa d'una existència lliure de pobresa.

Això no obstant, la magnitud de la pobresa es redueix, lògicament, per a tots els beneficiaris. La reducció en la intensitat de la pobresa és, precisament, el que intenta copsar, a la secció següent, la bretxa de pobresa.

8.3 L'impacte sobre la bretxa de pobresa

Una segona forma d'avaluar l'ajut consisteix a estimar-ne l'impacte sobre la bretxa de pobresa. Aquest indicador es calcula mesurant la distància entre la renda de cada família i el llindar de pobresa (ponderat segons el nombre i l'edat dels membres de la unitat familiar). En altres paraules, la bretxa de pobresa és la renda que li manca a cada família per sortir de la situació de pobresa. Si sumem les bretxes per al conjunt de famílies en risc o situació de pobresa d'una població, és el pressupost que faria falta per portar totes les famílies pobres des de la seva situació actual fins al llindar de renda en què deixarien de ser pobres.

L'ajut d'urgència social redueix la bretxa de pobresa de cada família en un import igual al de la quantia de l'ajut, excepte en aquells casos en què la quantia mena la família fins a una renda superior al llindar de pobresa. En aquest cas, només es compta com a reducció de la bretxa la diferència entre la renda anterior a l'ajut i el llindar. A la pràctica, la reducció de la bretxa de pobresa és pràcticament idèntica al pressupost executat de l'ajut, però serveix per ponderar la magnitud de l'ajut respecte la de la pobresa infantil de la ciutat que es vol pal·liar. A més, l'estimació de la reducció de la bretxa de pobresa té l'avantatge que és sensible a la reducció en la intensitat de la pobresa d'aquelles famílies que romanen pobres després de percebre l'ajut, a diferència de la reducció del nombre d'infants en risc o situació de pobresa de la secció anterior, que només compta quants infants superen un determinat llindar.

Per a la convocatòria de 2017, la bretxa de pobresa dels beneficiaris de l'ajut era de 163,5 M d'€ abans de percebre'l. És a dir, caldria assignar aquesta quantitat per a què totes les famílies perceptores de l'ajut que tenien una renda inferior al llindar de pobresa arribessin just fins al llindar. Després de sumar-hi la quantia de l'ajut d'urgència social efectivament percebuda, comptant-hi també el complement per a famílies monoparentals, la bretxa de pobresa dels perceptors es va reduir fins als 146,4 M d'€, és a dir un total de 17,2 M d'€, que equivalen a una reducció del 10,5% (taula 8.3.1).

Taula 8.3.1 Reducció de la bretxa de pobresa de les unitats familiars perceptores de l'ajut d'emergència social, segons llindar de pobresa, 2017

	Abans de l'ajut	Després de l'ajut	Reducció (€)	Reducció (%)
En risc de pobresa	€ 163.529.419	€ 146.358.252	€ 17.171.168	10,5%
En risc de pobresa severa	€ 54.318.284	€ 40.981.097	€ 13.337.187	24,6%
Pobresa absoluta	€ 135.040.775	€ 118.012.364	€ 17.028.411	12,6%

Si prenem com a referència el llindar de risc de pobresa severa, la magnitud de la bretxa era substancialment inferior, ja que hi havia menys unitats familiars per sota d'aquest llindar i les distàncies de les rendes respecte al llindar també eren menors. Concretament, l'any 2017, la bretxa de pobresa severa dels perceptors fou de 54,3 M d'€ abans de l'ajut i de 41,0 M d'€ després de l'ajut, la qual cosa va implicar una disminució de 13,3 M d'€, és a dir, del 24,6%.

Finalment, la bretxa era de 135,0 M d'€ si prenem com a referència el llindar de pobresa absoluta, que es va reduir fins als 118,0 M d'€ després de l'ajut. Això vol dir que l'ajut va induir una reducció de la bretxa de pobresa absoluta de 17,0 M d'€, que equival a un 12,6%.

L'any 2018, la bretxa de pobresa dels beneficiaris era de 130,4 M d'€ (cal recordar que és inferior a la de 2017, sobretot, perquè hi va haver menys beneficiaris) i es va reduir en 12,5 M d'€, fins als 117,9 M d'€, la qual cosa implica una minoració del 9,6 % (Taula 8.3.2). La reducció de la bretxa de pobresa severa va ser de 9,9 M d'€ (dels 44,7 als 34,8 M d'€, això és un 22,2%), mentre que la bretxa de pobresa absoluta es va reduir en un 11,2%, dels 111,2 als 98,6 M d'€.

Taula 8.3.2 Reducció de la bretxa de pobresa de les unitats familiars perceptores de l'ajut d'emergència social, segons llindar de pobresa, 2018

	Abans de l'ajut	Després de l'ajut	Reducció (€)	Reducció (%)
En risc de pobresa	€ 130.426.316	€ 117.908.104	€ 12.518.213	9,6%
En risc de pobresa severa	€ 44.691.778	€ 34.785.161	€ 9.906.618	22,2%
Pobresa absoluta	€ 111.156.686	€ 98.718.597	€ 12.438.089	11,2%

Fins aquí hem fet esment a l'impacte de l'ajut sobre els mateixos beneficiaris. Què passa si prenem com a referència el conjunt de població infantil en risc o situació de pobresa de Barcelona? Assumint que la bretxa que es pot calcular amb les dades fiscals de 2015 es manté fins el 2018, podem afirmar que:

- La bretxa de pobresa per al conjunt totes les unitats familiars barcelonines en risc de pobresa era de 478,8 M d'€. Els ajuts d'emergència social de 2017 van representar una aportació a la reducció de la bretxa de 17,2 M d'€, que equival una reducció del 3,6%. **Seria necessària una assignació addicional de 461,6 M d'€ per eradicar la pobresa del conjunt de famílies amb infants en risc de pobresa de Barcelona.** L'any 2018, l'aportació va ser de 12,5 M d'€ i la reducció del 2,6% (Taules 8.3.3 i 8.3.4).
- Per a les famílies amb infants en risc de pobresa severa, vàrem estimar que la bretxa total de Barcelona era de 119,6 M d'€. En aquest cas, **la reducció de la bretxa de 13,3**

milions aportada per l'ajut d'urgència el 2017 va representar un 11,1% del total, amb la qual cosa faltarien 106,3 M d'€ addicionals per cobrir la pobresa severa de la ciutat. El 2018 la reducció va ser 9,9 M d'€ (un 8,3%) i caldrien 109,7 M d'€ addicionals.

Taula 8.3.3 Reducció de la bretxa de pobresa de Barcelona aportada per l'ajut d'urgència de 2017, segons l'indiar de pobresa, en milions d'€

	Bretxa de pobresa total (Barcelona)	Aportació de l'ajut a la reducció de la bretxa	Reducció de la bretxa aportada per l'ajut(%)	Bretxa restant
En risc de pobresa	478,8	17,2	3,6%	461,6
En risc de pobresa severa	119,6	13,3	11,1%	106,3

Taula 8.3.4 Reducció de la bretxa de pobresa de Barcelona aportada per l'ajut d'urgència de 2018, segons l'indiar de pobresa, en milions d'€

	Bretxa de pobresa total (Barcelona)	Aportació de l'ajut a la reducció de la bretxa	Reducció de la bretxa aportada per l'ajut(%)	Bretxa restant
En risc de pobresa	478,8	12,5	2,6%	466,3
En risc de pobresa severa	119,6	9,9	8,3%	109,7

Finalment, resulta igualment rellevant conèixer quin seria el cost d'estendre un ajut d'import equivalent a l'actual (la quantia mitjana de 2018 fou de 907,1 €/any, incloent el complement monoparental i els descomptes aplicats als infants d'ordre 2 i superior) a tots els infants que habiten en llars sota els diversos l'indars de pobresa i que actualment no estan coberts: el cost addicional hauria estat de 48,9 M d'€ per cobrir tots els infants en risc de pobresa actualment no atesos, de 17,9 M d'€ per a tots els infants en risc de pobresa severa, i de 40,4 M d'€ per a tots els infants que habiten en llars amb rendes inferiors al "pressupost de referència".

9. Conclusions

Les convocatòries de 2017 i 2018 de l'ajut 0-16 s'han significat per dues grans modificacions respecte la de l'any 2016. En primer lloc, s'han introduït dues mesures que han restringit l'accés a l'ajut: des de 2017, es requereix que les persones beneficiàries siguin usuàries de Serveis Socials amb expedient obert i valoració social acreditativa de la situació de necessitat social des de l'any anterior a la convocatòria. És a dir, s'ha tancat la possibilitat que persones que no fossin prèviament usuàries de Serveis Socials sol·licitin l'ajut, encara que tinguin una renda inferior als topalls de renda de la convocatòria. Des de 2018, a més, es considera que només compten amb una valoració social acreditativa per poder accedir a l'ajut aquells usuaris amb infants que hagin estat en seguiment durant l'any anterior a CSS-USTAC (Unitat de Seguiment, Tractament i Atenció Col·lectiva), EAIA (Equips d'Atenció a la Infància i Adolescència), SARA (Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida a dones i joves que han viscut situacions de violència masclista), SIS Tractament (Servei d'Inserció Social), SISFA-Rom Tractament (Servei d'inserció social de l'Ajuntament de Barcelona per a famílies rom amb infants a càrrec) o que comptin amb una UPA-S (Unitat de Primera Atenció) amb un ajut monetari vinculat. És a dir, s'ha restringit la població elegible a les famílies usuàries de Serveis Socials més vulnerables.

Aquesta restricció en l'accés s'ha acompanyat de dues mesures de reducció de les quanties: primer, s'ha establert un topall màxim de la quantia corresponent als 9 mesos per any (és a dir, la quantia màxima de l'ajut per infant es limita als 900 € anuals, la qual cosa implica una reducció lineal del 25% per beneficiari) i; segon, una minoració de la quantia per als segons fills i posteriors. Així, mentre que l'ajut pel primer infant de la unitat familiar continua sent de 100 € mensuals, el del segon passa a ser de 75 € mensuals, i el del tercer i posteriors de 50 € al mes, sempre amb el topall de nou mesos per any.

En el sentit contrari, des de 2017 s'hi ha incorporat un ajut complementari de 100€ mensuals addicionals per a aquelles unitats familiars a les quals s'hagi assignat l'ajut d'urgència social a almenys un infant i que, a més, tinguin la condició de família monoparental. Aquest complement té el mateix topall de 900 € anuals que els ajuts per infant.

El resultat d'aquests canvis ha estat: primer, una reducció del nombre de beneficiaris del 28,2% (dels 19.213 infants de 2016, als 17.515 de 2017 i els 13.800 de 2018); segon, una disminució de la quantia mitjana de l'ajut del 22,4%, la qual, comptant-hi el complement per a les famílies monoparentals, ha passat dels 1.168,8€ de 2016, als 973,6€ de 2017 i els 907,1€ de 2018. Tercer, i com a resultat de la combinació de les dues reduccions anteriors, un decrement del 44,4% de la despesa executada: dels 22,5 milions d'€ de 2016 als 17,1 milions d'€ de 2017 i els 12,5 milions d'€ de 2018.

És possible que els canvis en el disseny de l'ajut no siguin l'única explicació de la reducció del nombre d'usuaris i del cost de l'ajut. Entre els anys 2015 i 2018 l'economia ha crescut per

sobre del 3% anual i l'atur registrat ha caigut un 22,5%, i és per tant probable que la població objectiu s'hagi reduït, ja sigui per un increment de la renda per sobre el topall per poder accedir a l'ajut o per haver superat la situació de vulnerabilitat social. Dissortadament, no disposem de dades sobre la renda de les famílies més enllà de les de l'any 2015 i, per tant, no ens és possible escatir en quin grau aquesta millora de l'economia i del mercat de treball ha tingut un impacte positiu sobre les famílies més vulnerables.

En aquest estudi d'avaluació hem incorporat tres grans novetats respecte els anteriors amb relació a l'anàlisi de la pobresa infantil a Barcelona. D'una banda, als indicadors de pobresa infantil relativa hi hem incorporat una mesura de pobresa infantil absoluta, basada en els "pressupostos de referència" desenvolupats pel projecte ImPRovE. En segon lloc, hem desenvolupat una major desagregació territorial dels indicadors, talment que hem pogut estimar les taxes de pobresa pels grans barris de la ciutat. Tercer, hem realitzat una comparació entre els indicadors de pobresa monetària i altres indicadors de privació material per comprovar en quin grau la renda anual disponible captura de forma vàlida i fiable la capacitat econòmica de les famílies.

Emprant les microdades fiscals de la "mostra anonimitzada de contribuents" de l'any 2015 que l'Agència Tributària va facilitar a l'Ajuntament de Barcelona hem pogut determinar que:

- El "llindar de risc de pobresa relativa" (corresponent al 60% de la renda mediana equivalent de la ciutat) se situava l'any 2015 en els 11.005,2 € (per a llars d'una sola persona) i el "llindar de risc de pobresa severa" (30% de la renda mediana equivalent) en els 5.502,6 € anuals. Aquests llindars s'han de multiplicar per un coeficient de correcció segons el nombre i edat dels membres de la unitat familiar.
- Sobre la base d'aquests llindars, hem estimat que l'any 2015, hi havia a la ciutat de Barcelona un 30,9% d'infants i adolescents fins als 16 anys en risc de pobresa i un 14,2% en risc de pobresa severa.
- Assumint que aquests percentatges s'han mantingut estables entre 2015 i 2018, els hem multiplicat pel nombre de menors de fins a 16 anys empadronats a la ciutat i hem determinat que, l'any 2017, hi havia 67.562 en risc de pobresa i 31.048 en risc de pobresa severa, i l'any 2018, 67.718 i 31.120 infants, respectivament.

La taxa de pobresa infantil del conjunt de Barcelona amaga grans disparitats territorials: mou en el rang comprés entre el mínim de 13,3% de Sarrià i les Tres Torres i el màxim del 72,3% de Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona; mentre que la taxa de risc de pobresa infantil severa té un rang comprés entre el 4,1% del Camp d'en Grassot i Gràcia Nova i el 35,0% de Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona. Així, els grans barris amb major pobresa infantil multipliquen per entre 4,6 i 8,6 vegades, segons l'indicador, els percentatges del gran barri amb el valor més baix.

Més enllà dels elevadíssims valors que s'atenyen als grans barris amb major risc de pobresa infantil, cal destacar el nivell relativament alt de pobresa infantil en els barris més benestants: el valor mínim de la taxa risc de pobresa entre grans barris de Barcelona és del 13,3% a Sarrià i les Tres Torres; mentre que a Sant Gervasi, la Bonanova i el Putxet arriba al 18,2%, i a Pedralbes és del 23,6%. És molt possible que, especialment en aquests grans barris, una part de les llars de baixa renda estiguin rebent suport d'altres llars, tinguin ingressos informals o a l'estranger o bé disposin d'estalvis i patrimoni, i, per tant, no es trobin en una veritable situació d'exclusió o privació material. Resten per esclarir les raons concretes que expliquen els valors estranyament alts, com el de Pedralbes, i el grau en què aquesta possible sobreestimació afecta altres territoris de la ciutat i, per tant, el còmput total de pobresa infantil de Barcelona.

Cal tenir en compte, altrament, que els indicadors de pobresa relativa, en tant que estan referits a la mediana de la distribució de la renda, reflecteixen les desigualtats en la distribució de la renda més que no pas el percentatge d'infants que viuen en famílies que no poden assolir uns estàndards mínims de vida. De fet, la mateixa elecció del 60% i el 30% com a llindars de pobresa resulta arbitrària, i la seva correspondència amb una situació de privació material veritable depèn tant del poder de compra que representi aquest llindar, com del nivell de provisió o subvenció pública d'alguns béns i serveis essencials.

Per aquest motiu, hem desenvolupat una mesura complementària de la pobresa infantil absoluta de la ciutat, aprofitant el precedent i resultats del projecte ImPRovE. La mesura absoluta de la pobresa infantil consisteix a definir un cistell bàsic de béns i serveis necessaris per poder mantenir un nivell de vida digne a la ciutat, estimar el cost de mercat d'aquest cistell bàsic, i recomptar el nombre d'infants que habiten en llars que no disposen d'una renda suficient per cobrir el cost d'aquest cistell. Un cop actualitzat el cost del cistell definit al projecte ImPRovE, al qual hi hem afegit una aproximació al cost de l'habitatge de la unitat territorial on viu la família derivat de l'Enquesta Sociodemogràfica de 2017, hem pogut establir que l'any 2015 hi havia a la ciutat un 26,6% d'infants i adolescents de fins a 16 anys en situació de pobresa, això és, 4,3 punts percentuals menys que l'estimació del risc de pobresa relativa. Assumint que aquest percentatge s'ha mantingut estable fins a 2018, hi hauria a la ciutat 58.160 en situació de pobresa absoluta el 2017, i 58.925 el 2018.

L'estimació de la pobresa absoluta és força sensible al mètode emprat per determinar el cost de l'habitatge, que sol ser la principal despesa de les famílies. Nosaltres hem optat per establir una superfície mínima de 40 m² per a dues persones, més 10 m² addicionals per cada membre addicional de la llar, la qual hem multiplicat pel percentil 30 del cost per m² del lloguer a la unitat territorial (16 agrupacions de grans barris) on viu la família. Tanmateix, el cost real que afronta cada família pot ser superior o inferior a aquest valor de referència. Si incrementem el cost imputat de l'habitatge, la taxa de pobresa absoluta es va enfilant i atrapa la del risc de pobresa si el multipliquem per 1,7.

Què succeeix quan comparem les taxes pobresa (relatives o absolutes) basades en la renda amb indicadors de privació material derivats de l'Enquesta Sociodemogràfica de 2017? De forma general, hem trobat que pobresa monetària i privació material estan correlacionades positivament, però de forma més feble del que es podria pensar. Concretament, un 31,0% de les llars que tenen una renda inferior a l'IRSC afirmen que no pateixen cap forma de privació material (es poden permetre anar de vacances almenys una setmana a l'any; un àpat de carn, pollastre o peix almenys cada dos dies; fer front a una despesa imprevista de 650€ i mantenir l'habitatge calent a l'hivern) i, alhora, tampoc s'han endarrerit, en el darrer any, en el pagament del lloguer, la hipoteca, o en factures o rebuts de serveis. És possible que això es degui, en part, a errors en la mesura de la renda o de les privacions (a l'Enquesta Sociodemogràfica, les persones poden reportar rendes inferiors a les reals o amagar privacions i retards en pagament per vergonya), però sembla igualment plausible que la renda no capturi adequadament la capacitat econòmica de les famílies, si més no de totes elles.

La mateixa Enquesta Sociodemogràfica en dóna algunes claus: les famílies amb rendes inferior a l'IRSC que no pateixen cap privació tendeixen a tenir una renda una mica més alta (sempre per sota del llindar de la pobresa) i, sobretot, és més probable que tinguin el seu habitatge principal en propietat sense càrregues, és a dir, que no hagin de pagar ni lloguer ni quotes hipotecàries i, per tant, el cost de la vida que afronten sigui substancialment inferior. Però també és possible, com ja hem apuntat, que una renda molt baixa no indiqui una situació de veritable de privació material, bé per la disponibilitat d'estalvis o patrimoni, pel suport econòmic rebut d'altres llars, bé per ingressos informals o a l'estranger. En aquest sentit, resulta rellevant que, a major renda mediana de la unitat territorial, major és el percentatge de les llars que viuen amb una renda inferior a l'IRSC que manifesten no patir cap privació material: des del 14,5% de Torre Baró, Ciutat Meridiana, Vallbona, Canyelles, les Roquetes, Trinitat Nova, Trinitat Vella, Baró de Viver i Bon Pastor, al 69,2% de Sant Gervasi, la Bonanova, el Putxet, Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes. És clar que la dissociació entre una baixa renda i la privació material creix a mesura que ho fa la renda del territori. Per tant, la sobreestimació de la pobresa, malgrat que podria ser general arreu de la ciutat, sembla molt més important en els barris de major renda, la qual cosa explicaria que fins i tot en els barris més benestants depassi sempre el 13%, i que en alguns atenyi el 23,6%.

L'estimació de la pobresa infantil a la ciutat ens serveix per calcular la cobertura dels ajuts, és a dir, quina proporció dels infants que viuen en famílies pobres (segons cadascuna de les definicions de pobresa) està percebent l'ajut. L'any 2018 en van ser el 20,4% dels que es trobaven en risc de pobresa, el 36,4% dels que es trobaven en risc de pobresa severa, i el 23,6% dels que tenien una renda inferior al "pressupost de referència". Això representa una davallada des del màxim de 2016 (un 49,9% dels infants en risc de pobresa severa i un 29,1% dels infants en risc), que és conseqüència de la reducció dels beneficiaris al llarg de les darreres dues convocatòries. Cal insistir, tanmateix, que assumim artificialment que la població objectiu (el nombre d'infants en risc o situació de pobresa) s'ha mantingut estable

degut a que només tenim dades de renda de 2015. Atesa la millora de la situació econòmica i el mercat de treball entre 2015 i 2018 és probable que, en realitat, s'hagi reduït i que, per tant, la caiguda en la cobertura hagi estat menor a la que nosaltres hem calculat.

Les taxes de cobertura de l'ajut d'urgència social al conjunt de Barcelona amaguen, de nou, una enorme variabilitat territorial: el percentatge d'infants en risc de pobresa coberts per l'ajut 0-16 es trobava entre un mínim del 4,0% de Sant Gervasi – Galvany i un màxim del 40,6% de Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona; el percentatge d'infants en risc de pobresa severa coberts variava entre el 5,4% i el 72,5%, de nou de Sant Gervasi-Galvany i Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona, respectivament; i les taxes de cobertura dels infants en situació de pobresa absoluta es trobaven entre el 4,0% i el 48,3%, dels dos mateixos grans barris. L'any 2017 les disparitats van ser encara més amples.

La variabilitat territorial no és, ni molt menys, atzarosa: les taxes de cobertura està estretament correlacionades amb el nivell de renda del gran barri. A major mediana de renda del gran barri, menor és el percentatge d'infants en risc o situació de pobresa que perceben l'ajut. En altres paraules, un infant en una família pobra té més probabilitats de percebre l'ajut si viu en un barri pobre que si ho fa en un de relativament més ric.

Quins motius poden explicar aquesta correlació inversa entre la renda del gran barri i la cobertura? En primer lloc, una baixa capacitat del programa d'ajuts per arribar a les famílies pobres dels barris relativament rics, i que podria tenir dues possibles explicacions: primer, que una família de renda molt baixa tingui menys tendència a ser usuària de Serveis Socials (condició necessària per accedir a un ajut) quan viu a un barri ric que quan ho fa en un barri més pobre, ja que en un barri relativament ric poden ser més freqüents les situacions de "pobresa vergonyant", en què la família prefereix no fer-ne ús per vergonya o temor a l'estigmatització. O bé que en els barris de renda relativament elevada siguin més freqüents les situacions de pobresa monetària no acompanyada d'altres necessitats socials (per exemple, casos de "pobresa assalariada", en què almenys un dels dos progenitors treballa), la qual cosa, al seu torn, estigui associada amb un menor ús dels Serveis Socials.

El segon motiu de la correlació inversa entre renda del gran barri i cobertura pot raure en un error de mesura: com hem comentat, en un barri relativament ric és més probable que una renda molt baixa no indiqui una situació de veritable privació material, ja sigui perquè la família disposa d'estalvis o patrimoni, rep el suport d'altres llars, té ingressos informals, o genera les rendes a l'estranger. En aquest cas, es tracta d'un problema de l'anàlisi i no del programa d'ajuts, que, mitjançant el filtre de Serveis Socials, sí que estaria discriminant les veritables situacions de necessitat econòmica. Atès que, com hem vist, el percentatge de famílies de renda baixa que no pateixen cap privació creix a mesura que ho fa la renda del seu barri, ens inclinem a pensar que aquest segon motiu té un major pes.

En síntesi, dos reptes emergeixen de l'anàlisi de la cobertura: el primer, que una part important de les famílies en risc de pobresa i, fins i tot, en risc de pobresa severa resten sense percebre l'ajut. Segon, que la renda d'un sol any no és un indicador completament vàlid de la capacitat econòmica i, per tant, cal desenvolupar la mesura i detecció de la pobresa infantil a la ciutat, la qual cosa és tan rellevant a efectes d'anàlisi com de disseny dels dispositius d'accés als ajuts.

Val la pena, igualment, posar atenció en l'eficiència de la focalització dels ajuts, entesa com la capacitat de l'ajut per concentrar els recursos limitats en aquells que més els necessiten. L'any 2018 van restar aproximadament 20.000 infants en risc de pobresa severa sense percebre l'ajut i, al mateix temps, el van percebre 2.500 infants en risc de pobresa no severa. Atès que l'Ajuntament de Barcelona ha atorgat l'ajut a tothom qui l'ha sol·licitat i complia els requeriments, cal concloure que les famílies en risc de pobresa severa que no l'han percebut és bé perquè no l'han sol·licitat, bé perquè no complien el criteri de necessitat social establert a la convocatòria (majoritàriament, pel fet de no ser usuaris de Serveis Socials). Resulta intrigant la notable variabilitat en la proporció de beneficiaris que es troben en risc de pobresa severa entre grans barris, del 72,1% del Camp d'en Grassot i Gràcia Nova al 89,0% de la Nova Esquerra de l'Eixample (l'any 2018). Aquesta variabilitat no està associada ni amb la taxa de risc de pobresa severa ni la renda del gran barri, que ja hem dit que és indicativa de la proporció de rendes molt baixes que, efectivament es corresponen amb una baixa capacitat econòmica. Probablement la raó es trobi en dinàmiques territorials diferents en l'ús dels Serveis Socials.

Com ha variat el perfil dels beneficiaris de l'ajut al llarg del pas dels anys i amb els canvis en els criteris d'accés? Hi ha dues tendències que destaquen entre els anys 2016 i 2018: primer, una reducció progressiva de la renda mitjana dels beneficiaris, que des del màxim de 2016 s'ha reduït un 8,3%. Això implica que les majors restriccions en els criteris d'accés han resultat, efectivament, en la focalització de l'ajut en famílies més pobres (a destacar que el 12,6% de les famílies beneficiàries tenen una renda anual igual o inferior a zero). En segon lloc, un increment notable de la monoparentalitat, que entre 2017 i 2018 ha pujat del 20,7% al 28,5%, la qual cosa indica que les famílies monoparentals són més freqüents entre les que compleixen els criteris de la nova valoració de necessitat de 2018 i/o que l'ajut complementari ha incentivat les famílies monoparentals a sol·licitar l'ajut o bé a formalitzar la seva condició de monoparentals per poder percebre el complement.

Finalment, parem atenció a la dinàmica entre les convocatòries de 2017 i 2018. Per primer cop hem pogut disposar d'un panel de beneficiaris d'aquestes dues convocatòries, la qual cosa ens ha permès comprovar en què es diferencien els beneficiaris continuadors d'aquells només presents en una de les dues convocatòries. D'entrada, els continuadors són un 16,8% més pobres que els beneficiaris de 2017 que no van continuar, i tenen una probabilitat un 58,8% més elevada de ser monoparentals. També són una mica més pobres i amb major

proporció de monoparentalitat que els nous beneficiaris de 2018. Finalment, els que només van ser beneficiaris el 2018 també tenen una renda significativament inferior als qui només ho van ser el 2017. Per tant, cal concloure que el cribratge resultant dels canvis de criteris d'accés ha redundat, efectivament, en una major focalització en les famílies més pobres i monoparentals.

El segon tret a destacar en la dinàmica dels ajuts és el canvi que han experimentat els "continuadors" entre ambdues convocatòries: tenen una renda una mica més elevada i un risc de pobresa severa moderadament però significativament més baix (si és per efecte dels ajuts o per la millora del context econòmic, no ho podem saber, però en qualsevol cas és un efecte petit). Tanmateix, el més destacable és que el percentatge de monoparentalitat és força més elevat: del 25,4% el 2017, al 32,2% un any més tard. Tractant-se de les mateixes famílies i de només un any, entenem que el complement ha induït molts beneficiaris a formalitzar la seva condició de monoparentals i sol·licitar el carnet que ho acredita.

Quin és l'impacte de l'ajut sobre els infants que en constitueixen la població objectiu? Dissortadament, l'estimació de l'impacte sobre la despesa de les famílies (gasten més en cobrir les necessitats bàsiques dels seus fills?) o sobre la satisfacció d'aquestes necessitats (l'ajut millora l'alimentació, higiene, vestit i material escolar dels infants beneficiaris?) excedeix l'abast d'aquest estudi, ja que requeriria desenvolupar instruments de mesura de la despesa de les famílies i de la satisfacció de les necessitats bàsiques, així com un grup de comparació similar al dels beneficiaris. Tanmateix, una aproximació alternativa i factible prou interessant consisteix a estimar l'impacte sobre la renda familiar.

L'ajut d'emergència social té un impacte molt limitat en reduir el nombre d'infants en risc de pobresa, i més important en reduir el nombre d'infants en risc de pobresa severa. En termes absoluts, l'ajut d'emergència social de 2017 va provocar que 1.532 infants passessin d'una situació de risc de pobresa severa a una de risc de pobresa, la qual cosa implica una reducció del 10,7% respecte el conjunt d'infants en risc de pobresa severa beneficiaris de l'ajut. L'any 2018 en van ser 1.062, que representaven un 9,4% del total d'infants que, abans de percebre l'ajut, estaven en risc de pobresa severa. Per contra, cap infant va passar del risc de pobresa a una situació lliure de pobresa gràcies a l'increment de renda que va significar l'ajut, en cap de les dues convocatòries. Això es deu, en part, a què l'ajut s'enfoca a les famílies de renda més baixa (i, per tant, més allunyades dels llindars) i a què les quanties de l'ajut són massa petites per induir un salt de renda tan rellevant.

Tanmateix, la intensitat de la pobresa s'ha reduït, lògicament, per a tots els beneficiaris. Una forma d'estimar aquest efecte és calcular la reducció en la bretxa de pobresa, que és un indicador que suma les distàncies entre la renda actual i el llindar de pobresa de cadascuna de les unitats familiars que es troba sota el llindar. La reducció de la bretxa és pràcticament igual al pressupost executat de l'ajut (si més no, per a la bretxa de pobresa general), però serveix per ponderar la magnitud de l'ajut respecte la de la pobresa infantil que es vol pal·liar.

Per als perceptors de l'ajut, la convocatòria de l'any 2017 va reduir la bretxa de pobresa infantil en un 10,5%, la de pobresa severa un 24,6% i la de pobresa absoluta un 12,6%. Prenent com a referència el conjunt d'infants en risc de pobresa de Barcelona (i no només els beneficiaris), la reducció de la bretxa va ser del 3,6% i la de la bretxa de pobresa severa, d'un 11,1%. En altres paraules, caldrien 106,3 milions d'€ anuals addicionals per eliminar el risc de pobresa infantil severa i 461,6 milions d'€ per eliminar el risc de pobresa infantil de la ciutat de Barcelona.

L'any 2018, l'ajut va reduir la bretxa de pobresa dels beneficiaris en un 9,6%, la bretxa de pobresa severa en un 22,2% i la bretxa de pobresa absoluta en un 11,2%. Si estíem l'efecte sobre el conjunt de pobresa infantil de la ciutat (això és, incloent-hi els no beneficiaris) els impactes van ser més petits: una reducció del 2,6% de la bretxa de pobresa i d'un 8,3% de la bretxa de pobresa severa. Haguessin fet falta 109,7 M d'€ addicionals per eliminar el risc de pobresa infantil severa i 466,3 M d'€ per eliminar el risc de pobresa infantil de la ciutat.

Finalment, cal recordar que per estimar l'impacte de l'ajut sobre la renda, les estimacions de l'efecte estàtic sobre el nombre d'infants en risc de pobresa i sobre la intensitat de la pobresa resulta insuficient. L'impacte de l'ajut sobre la renda de les unitats familiars no és mecànic, ja que els ajuts poden induir canvis en el comportament laboral de les persones, i per tant, afectar la seva renda. És possible que algunes persones treballin menys si l'ajut els proveeix uns diners que abans havien d'obtenir treballant, o si temen que puguin perdre l'ajut si els seus ingressos derivats de la feina augmenten. També és possible que la cobertura de certes necessitats bàsiques gràcies a l'ajut els alliberi temps per cercar una feina, o per buscar-ne una millor, amb la qual cosa l'ajut indueixi un increment de la renda.

10. Recomanacions

Sobre la base dels resultats d'aquest informe d'avaluació, suggerim les següents modificacions en el disseny de l'ajut d'emergència social:

6. **Especificar a la convocatòria els criteris de determinació de la renda familiar dels sol·licitants, que idealment haurien de ser coherents amb els d'altres ajuts dirigits a la mateixa població objectiu, especialment els ajuts menjador.** D'una banda, l'actual indefinició resulta poc transparent. D'altra banda, la concordança amb altres convocatòries d'ajuts evitaria la desorientació dels potencials beneficiaris per la diversitat de criteris en l'atorgament d'ajuts d'una mateixa administració dirigits a poblacions objectiu similars. A més, l'harmonització facilitaria la reducció de càrregues administratives per als ciutadans i per a les mateixes administracions, ja que la comprovació de l'el·ligibilitat per a un dels ajuts podria ser emprat per a l'altre sense necessitat de repetir el tràmit.
7. **En cas que no s'harmonitzin els criteris d'estimació de la renda amb els dels ajuts menjador, incloure en el còmput de la renda la base imposable de l'estalvi, un topall de renda derivada de l'estalvi i/o del patrimoni immobiliari; i la renda dels dos progenitors o tutors en cas de custòdia compartida.** Més enllà de la coherència amb altres ajuts, creiem que la mesura de la renda seria més vàlid si integrés totes les fonts de renda de les famílies, incloent la renda derivada de l'estalvi. Igualment, sembla convenient establir topalls patrimonials o de renda derivada de l'estalvi per excloure dels ajuts d'emergència social aquelles unitats familiars amb rendes baixes temporals i patrimonis mobiliaris o immobiliaris relativament alts, tal com es fa actualment amb els ajuts menjador. Finalment, creiem que computar la renda d'ambdós progenitors en els casos de custòdia compartida resulta en una millor estimació del risc de pobresa dels infants que habiten i depenen de dues llars, si bé es poden introduir factors de correcció per incorporar el cost de mantenir dos habitatges.
8. **Cercar mecanismes de reducció del cost de l'ajut no lineals.** La convocatòria de 2017 va incorporar una reducció lineal de l'ajut del 25%, establint un topall de 900 € anuals a tots als ajuts, amb independència de la renda o altres característiques de la unitat familiar perceptora. Creiem que existeixen mecanismes alternatius més adequats per ajustar la quantia de l'ajut als diferents nivells de necessitat de les unitats familiars, que poden resultar en una reducció similar del cost del programa d'ajuts. Fonamentalment, es tracta d'introduir un sistema de quanties variables per trams de renda, talment que la quantia de l'ajut decreixi a mesura que augmenta la renda, fins a un topall màxim en què les famílies ja no tenen dret a cap ajut. Per exemple, els ajuts menjador actuals constitueixen una versió molt simple de sistema amb "phase out", ja que inclouen dues quanties diferents (de 3 i 6 € diaris) i el llindar de renda per poder

accedir a la quantia màxima és el 60% del llindar per poder accedir a la quantia més baixa. D'aquesta manera, la quantia s'ajusta a la necessitat i el cost es conté sense reduir el nombre de beneficiaris.

9. Modular la quantia de l'ajut específic per a unitats familiars monoparentals d'acord amb la renda, o substituir-lo per un tractament privilegiat en el còmput de la renda.

La incorporació d'un fons complementari de 100 € mensuals addicionals per a aquelles unitats monoparentals a les quals s'hagi assignat l'ajut d'emergència social motiva que una unitat familiar monoparental rebi el doble d'ajut que una de biparental amb independència del seu grau de necessitat. De nou, sembla adequat modular les quanties a la intensitat de pobresa i, per tant, adequar la quantia de l'ajut complementari a la renda de la unitat familiar monoparental. Alternativament, es pot substituir l'ajut per una fórmula de càlcul de la renda equivalent que privilegiï les unitats familiars monoparentals (per exemple, dividint la renda per un factor superior a l'1,3 que correspondria d'acord amb l'escala d'equivalència de la OCDE, o bé restant una quantia fixa a la renda de la llar pel fet de ser monoparental). En el primer cas, el resultat és un ajut de major quantia per a les famílies monoparentals que compleixen els criteris per ser beneficiàries de l'ajut d'emergència social. En el segon cas, s'aconsegueix que l'ajut abasti famílies monoparentals de renda superior als topalls actuals, que altrament no haguessin pogut accedir a l'ajut. Ambdues fórmules es poden combinar.

10. Desenvolupar l'anàlisi i comprensió de la validesa i fiabilitat de la renda disponible anual per identificar adequadament la pobresa infantil a la ciutat de Barcelona, ja

que s'usa tant com a criteri de diagnosi en l'anàlisi de la pobresa, com en la determinació de l'elegibilitat per percebre l'ajut 0-16, així com altres ajuts monetaris i bonificacions. Aquesta anàlisi resulta especialment pertinent als barris de renda més alta en els quals la renda anual i la capacitat econòmica presenten una major dissociació.

Annex 1. Anàlisi de sensibilitat

La “mostra anonimitzada de contribuents” en la que basem les nostres estimacions de la pobresa infantil a Barcelona es va confegir sobre la base d’una mostra prèvia del padró municipal, extreta per l’Ajuntament de Barcelona. Per a cadascuna de les persones que formaven part de la mostra, l’Agència Tributària (AEAT) va incorporar la informació fiscal corresponent a l’exercici 2015 que li constava, i finalment va anonimitzar l’arxiu.

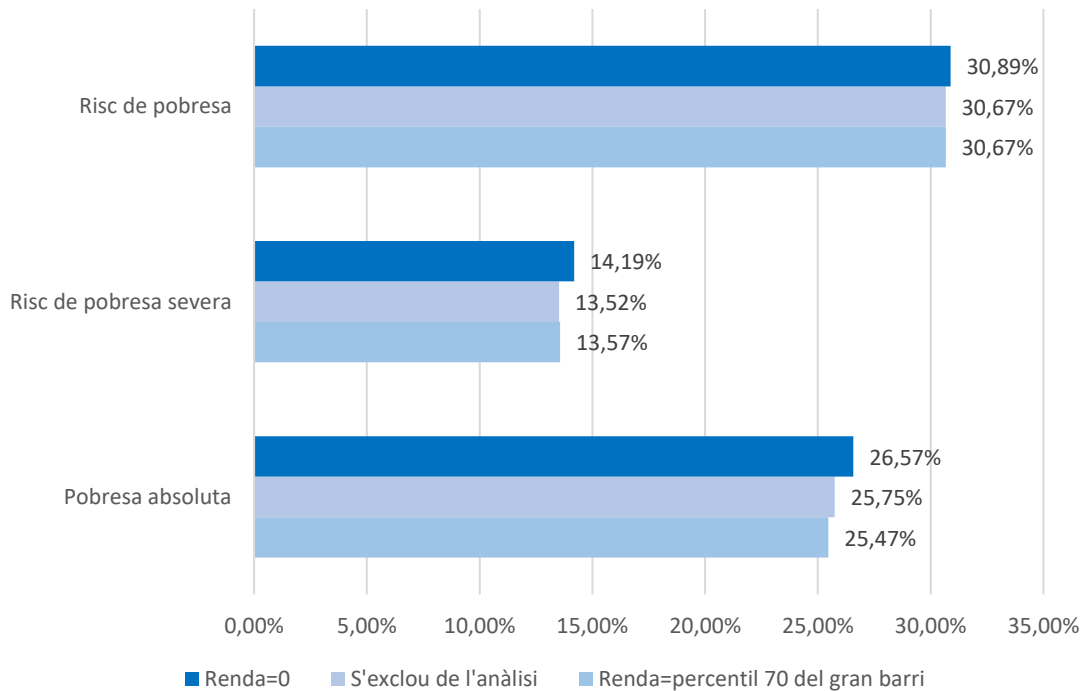
Hi havia NIFs per als quals a l’Agència Tributària no li constava cap informació fiscal, i en aquests casos retornava un “valor buit” (*missing value*). Cal aclarir que un valor buit no només implica que la persona no ha obtingut rendes de treball, sinó també que no ha percebut cap altra renda, ni tan sols uns pocs cèntims d’interessos d’un compte corrent, que doni lloc a una retenció en concepte d’IRPF.

A la “mostra anonimitzada de contribuents” hi ha 19.230 persones d’un total de 93.692 amb un valor buit de renda (això és, un 20,5%). Com era previsible, la major part dels valors buits (un 58,4%) corresponen a menors d’edat. Això no obstant, un sorprenent 12,6% de les persones de la mostra d’entre 18 i 64 anys (un total de 7.473 de 59.486) no tenen cap dada de renda. De les 38.832 llars diferents de la mostra, n’hi ha 1.018 en què tots els membres tenen un valor buit, de les quals la gran majoria (un 88,6%) són llars sense infants.

En els càlculs de pobresa realitzats fins ara, hem assumit que les llars en què cap membre té informació de renda són llars sense renda (és a dir, amb una renda igual a zero), per la qual cosa totes compten com a llars pobres sota qualsevol definició de pobresa. Tanmateix, és possible que almenys part d’aquests valors buits correspongui a persones que, malgrat estar empadronades, ja no visquin a la ciutat o que percebin rendes de l’estranger que no consten a l’AEAT. En aquest cas, les taxes de pobresa calculades estarien sobreestimant el nombre real de llars en risc de pobresa de la ciutat.

Hem replicat l’estimació dels llindars de risc de pobresa i risc de pobresa severa, i el recompte d’infants que es troben sota aquests llindars fent dues assumpcions diferents: primer, que les llars amb un “valor buit” en realitat no existeixen (excloure-les de l’anàlisi enlloc d’assignar-los un zero), i que les llars amb un “valor buit” tenen rendes relativament altes (generades a l’estranger, per exemple) i, per tant, li hem assignat el percentil 70 del seu gran barri. Al gràfic 0.1 es mostren les taxes de pobresa que resulten d’aplicar aquestes assumpcions.

Gràfic 8.3.1 Estimació del nombre d'infants sota els llindars de pobresa relativa, segons el valor de renda assignat a les llars sense cap informació de renda

Assumpció sobre els valors buits	Mediana de la renda equivalent	Mitjana de la renda equivalent	Número d'observacions
Renda=0	18.341,98 €	22.978,67 €	93.962
S'exclouen de l'anàlisi	18.589,63 €	23.353,52 €	92.039
Renda=percentil 70 del gran barri	18.803,91 €	23.572,93 €	93.962

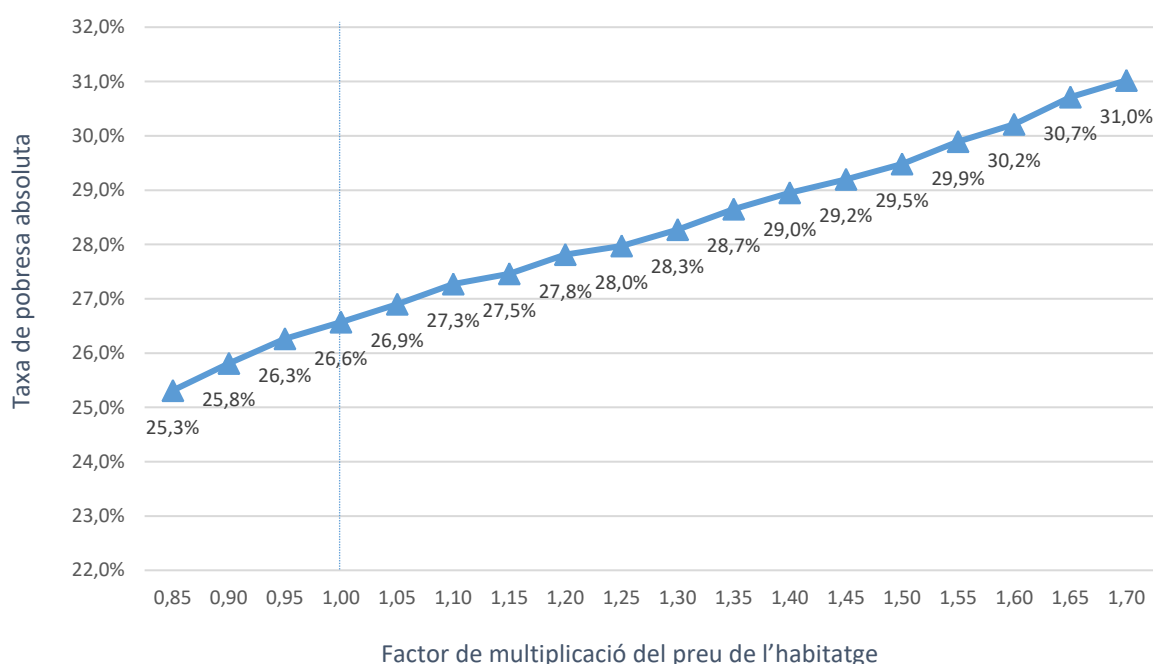
Atès que el nombre de llars amb infants sense informació de renda és reduït (un total de 116) els efectes sobre les taxes de pobresa són molt moderats. Si exclouem de l'anàlisi les llars en què cap membre té informació de renda, la taxa de risc de pobresa es redueix del 30,9% al 30,7%, la de pobresa severa del 14,2% al 13,5% i la de pobresa absoluta del 26,6% al 25,8%. Si assumim que les llars sense cap informació de renda són relativament riques (tenen una renda equivalent al percentil 70 del seu gran barri), els resultats són similars: una taxa de risc de pobresa del 30,7%, de pobresa severa del 13,6% i de pobresa absoluta del 25,5%. Concloem, per tant, que el tractament de les llars amb valors buits no resulta crítica per a les estimacions de pobresa.

En el cas de la taxa de pobresa absoluta, escau una segona anàlisi de sensibilitat. Com hem vist, la lògica del llindar de pobresa absoluta és establir normativament un cistell de béns i serveis bàsics i determinar-ne el preu. Això no obstant, el principal problema d'aquesta estimació rau en l'habitatge, que és el component més rellevant del cost del cistell. Les dificultats rau en l'elevada variabilitat del cost que afronten les famílies, entre les que tenen

un habitatge en propietat o cedit gratuïtament, les que paguen hipoteca, les que paguen un lloguer de renda antiga i les que en paguen un d'actualitzat. La decisió metodològica ha estat estimar el percentil 30 del preu per m² que paguen els llogaters de cada unitat territorial (incloent els d'habitatge social i contractes de renda antiga, a més dels actualitzats) i multiplicar-lo per una mida que hem establert normativament, consistent a assignar 40 m² per als dos primers membres de la llar i afegir 10 m² per membre addicional. Tanmateix, els habitatges d'aquestes mides i amb aquests preus poden no ser fàcils de trobar en el mercat, i per tant, una família pot estar pagant una quantia substancialment superior (o inferior) a la que hem establert, fins i tot quan aquest habitatge és d'una superfície per membre de la llar similar a la que hem determinat com a mínim normatiu.

Al gràfic 0.2 mostrem com varia la taxa de pobresa absoluta si multipliquem el cost de l'habitatge per un coeficient comprés entre 0,85 i 1,70. Atesa la importància del cost de l'habitatge en el cistell i, per tant, sobre el llindar de pobresa absoluta, l'estimació de la taxa de pobresa és força sensible a les variacions en el cost de l'habitatge. La taxa de pobresa absoluta, d'un 26,3% amb les assumpcions metodològiques inicials, es va enfilant fins a superar la taxa de pobresa relativa (del 30,9%) quan el cost de l'habitatge es multiplica per 1,7, això és, quan pren un valor un 70% superior al que hem imputat en la nostra estimació.

Gràfic 8.3.2 Anàlisi de sensibilitat de la taxa de pobresa absoluta

Annex 2. Taxes de pobresa infantil per grans barris de Barcelona (2015)

	Gran barri	Risc de pobresa	Risc de pobresa severa	Pobresa absoluta
1	El Raval	62,78%	27,56%	53,13%
2	El Barri Gòtic	48,15%	24,69%	41,36%
3	La Barceloneta	46,34%	26,83%	42,07%
4	Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera	54,80%	34,46%	49,15%
5	El Fort Pienc	30,58%	16,94%	27,27%
6	La Sagrada Família	30,80%	11,41%	28,52%
7	La Dreta de l'Eixample	17,21%	9,79%	16,91%
8	L'Antiga Esquerra de l'Eixample	22,22%	14,34%	20,79%
9	La Nova Esquerra de l'Eixample	27,30%	11,14%	26,74%
10	Sant Antoni	29,72%	13,29%	27,27%
11	El Poble Sec	43,73%	18,28%	37,28%
12	La Marina	47,23%	21,28%	42,57%
13	La Font de la Guatlla, Hostafrancs i la Bordeta	29,03%	17,42%	25,81%
14	Sants i Sants-Badal	34,24%	13,94%	30,61%
15	Les Corts	16,53%	8,40%	15,13%
16	La Maternitat i Sant Ramon	17,83%	6,09%	15,22%
17	Pedralbes	23,62%	15,95%	22,39%
18	Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes	.	.	.
19	Sarrià i les Tres Torres	13,31%	7,19%	13,13%
20	Sant Gervasi-la Bonanova i el Putxet	18,16%	9,83%	16,88%
21	Sant Gervasi-Galvany	16,36%	10,14%	16,13%
22	Vallcarca, el Coll i la Salut	25,53%	11,25%	23,10%
23	La Vila de Gràcia	28,98%	16,56%	27,07%
24	El Camp d'en Grassot i Gràcia Nova	18,78%	4,08%	17,14%
25	El Guinardó	27,02%	8,84%	25,00%
26	El Carmel i Can Baró	48,40%	20,19%	39,42%
27	Els Barris de la Vall d'Hebron	29,25%	14,29%	23,13%
28	Horta i la Font d'en Fargues	22,29%	8,80%	16,42%
29	Vilapicina, Porta, el Turó de la Peira i Can Peguera	40,94%	21,84%	29,53%
30	La Guineueta, Verdun i la Prosperitat	39,02%	16,02%	27,65%
31	Canyelles, les Roquetes i la Trinitat Nova	54,62%	20,52%	40,75%
32	Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona	72,34%	34,95%	60,79%
33	La Trinitat Vella, Baró de Viver i el Bon Pastor	43,70%	22,22%	38,77%
34	Sant Andreu	18,97%	7,64%	16,50%
35	la Sagrera, el Congrés i Navas	29,03%	8,33%	22,58%
36	El Clot i el Camp de l'Arpa	29,50%	15,67%	25,07%
37	El Parc, la Llacuna i la Vila Olímpica	23,47%	11,90%	22,19%
38	El Poblenou i Diagonal Mar	23,16%	12,00%	21,26%
39	El Besòs, el Maresme i Provençals	46,29%	18,32%	38,12%
40	Sant Martí, la Verneda i la Pau	35,57%	14,18%	29,12%
	Barcelona	30,89%	14,19%	26,57%

Annex 3. Percentatge dels infants en risc o situació de pobresa coberts pels ajuts 0-16, per grans barris (2017 i 2018)

Gran barri	Taxes de cobertura(2017)			Taxes de cobertura (2018)		
	Risc de pobresa	Risc de pobresa severa	Pobresa absoluta	Risc de pobresa	Risc de pobresa severa	Pobresa absoluta
Pedralbes	1,4%	1,5%	1,5%	5,5%	6,4%	5,9%
Sant Gervasi-Galvany	3,3%	4,3%	3,4%	4,0%	5,4%	4,0%
Sant Gervasi-la Bonanova i el Putxet	5,6%	7,6%	6,0%	5,3%	8,2%	5,7%
L'Antiga Esquerra de l'Eixample	6,6%	8,3%	7,1%	6,6%	9,1%	7,1%
Sarrià i les Tres Torres	7,0%	10,8%	7,1%	8,9%	13,6%	9,1%
La Dreta de l'Eixample	9,0%	13,2%	9,1%	8,0%	11,7%	8,2%
La Nova Esquerra de l'Eixample	11,2%	22,3%	11,4%	10,4%	21,1%	10,7%
El Fort Pienc	11,3%	16,1%	12,7%	10,5%	16,0%	11,8%
La Vila de Gràcia	14,3%	22,6%	15,4%	11,7%	16,7%	12,5%
Les Corts	14,4%	23,3%	15,6%	8,9%	15,4%	9,8%
La Sagrada Família	14,5%	30,5%	15,6%	11,1%	22,4%	11,9%
El Poblenou i Diagonal Mar	14,5%	24,4%	15,8%	11,3%	18,6%	12,3%
La Maternitat i Sant Ramon	14,9%	29,6%	17,4%	12,5%	28,0%	14,6%
Vallcarca, el Coll i la Salut	17,7%	35,3%	19,6%	14,6%	26,5%	16,1%
El Parc, la Llacuna i la Vila Olímpica	20,2%	36,3%	21,4%	16,0%	27,8%	16,9%
Sant Antoni	20,8%	35,2%	22,5%	14,0%	26,3%	15,2%
Horta i la Font d'en Fargues	21,0%	42,8%	28,6%	24,3%	53,5%	32,9%
El Clot i el Camp de l'Arpa	22,2%	34,3%	26,0%	17,6%	25,6%	20,6%
Sant Martí, la Verneda i la Pau	22,5%	46,6%	27,5%	16,1%	32,6%	19,7%
El Camp d'en Grassot i Gràcia Nova	23,1%	81,0%	25,3%	20,4%	67,7%	22,4%
Sants i Sants-Badal	23,4%	47,5%	26,2%	17,1%	35,9%	19,1%
La Sagrera, el Congrés i Navas	24,2%	67,4%	31,0%	16,5%	48,1%	21,2%
El Carmel i Can Baró	25,2%	48,6%	30,7%	22,0%	42,7%	27,1%
El Guinardó	26,6%	65,0%	28,6%	20,7%	51,0%	22,3%
Sant Andreu	26,6%	55,7%	30,6%	21,8%	45,8%	24,9%
El Barri Gòtic	27,3%	39,5%	31,6%	22,7%	34,6%	26,4%
La Marina	27,6%	51,9%	30,6%	20,6%	36,7%	22,9%
La Font de la Guatlla, Hostafrancs i la Bordeta	29,0%	39,9%	32,6%	19,6%	28,2%	22,1%
Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera	29,3%	39,5%	32,7%	31,1%	43,5%	34,7%
Els Barris de la Vall d'Hebron	29,7%	48,7%	37,5%	23,0%	35,8%	29,1%
La Guineueta, Verdun i la Prosperitat	32,5%	65,8%	45,3%	27,6%	56,0%	38,6%
Vilapicina, Porta, el Turó de la Peira i Can Peguera	33,3%	50,6%	45,9%	28,7%	43,2%	39,6%
El Besòs, el Maresme i Provençals	35,2%	71,6%	42,8%	26,6%	58,1%	32,4%
La Barceloneta	35,4%	51,8%	39,0%	28,5%	41,2%	31,4%
El Poble-Sec	36,3%	67,8%	42,6%	21,9%	40,7%	25,7%
Canyelles, les Roquetes i la Trinitat Nova	39,1%	84,3%	52,1%	29,7%	65,6%	39,7%
El Raval	39,4%	71,4%	46,4%	26,8%	48,1%	31,5%
Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona	48,9%	86,9%	57,7%	40,6%	72,5%	48,3%
La Trinitat Vella, Baró de Viver i el Bon Pastor	49,3%	78,9%	55,4%	36,2%	58,2%	40,6%
Barcelona	25,9%	46,1%	30,0%	20,4%	36,5%	23,6%